

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 4Co/23/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1115214531
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 02. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Valéria Kleinová
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2023:1115214531.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Valérie Kleinovej a členov senátu Mgr. Ingrid Degmovej Pospíšilovej a JUDr. Anny Kašajovej v spore žalobcu: MEDISON s.r.o., so sídlom Obchodná 16, Košice, IČO: 36 679 135, právne zastúpený: advokátska kancelária IKRENYI & REHÁK s.r.o., so sídlom Šoltésovej 2, Bratislava, IČO: 36 854 808, proti žalovanému: Slovenská republika zastúpená Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, so sídlom Špitálska 4-6, Bratislava, IČO: 00 681 156, právne zastúpený: advokátska kancelária Martin Pavle s.r.o., so sídlom Pribinova 4, Bratislava, IČO: 36 860 450, o náhradu škody, na odvolanie žalobcu a žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I zo dňa 22. mája 2019 č.k. 20C 145/2015- 602 v spojení s opravným uznesením zo dňa 9. decembra 2021 č.k. 20C 145/2015-749 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s opravným uznesením zo dňa 9. decembra 2021 č.k. 20C 145/2015-749 v napadnutých zamietajúcich častiach (výroky II. a III.) **p o t v r d z u j e .**

V časti týkajúcej sa trov konania rozsudok súdu prvej inštancie **z r u š u j e** a vec mu v tejto časti **v r a c i a** na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom zo dňa 22. mája 2019 č.k. 20C 145/2015- 602 v spojení s opravným uznesením zo dňa 9. decembra 2021 č.k. 20C 145/2015-749 súd prvej inštancie konanie v časti prevyšujúcej čiastku 731 447,56 € spolu s úrokmi z omeškania vo výške 5,05% ročne z tejto sumy od 27.5.2015 do zaplatenia zastavil (I. výrok). Návrh na prerušenie konania zamietol (II. výrok). Žalobu zamietol (III. výrok) a žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal (IV. výrok).

2. Vychádzal zo skutkového vymedzenia žaloby žalobcom, ktorý sa pôvodným žalobným petitom od žalovaného domáhal náhrady škody 1 404 959,14 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne od 27.5.2015 do zaplatenia a po čiastočnom späťvzatí v časti istiny prevyšujúcej sumu 731 447,56 € a časti úrokov z omeškania prislúchajúcim tejto časti istiny, v ktorej žiadal konanie zastaviť a domáhal sa náhrady škody vo výške 731 447,56 € spolu s úrokmi z omeškania vo výške 5,05 % p.a. z tejto sumy od 27.5.2015 do zaplatenia, a to po právoplatnosti medzitýmneho rozsudku o tom, že má voči žalovanému nárok na náhradu škody spôsobenej v dôsledku porušenia povinnosti riadne implementovať smernicu Rady 89/391/EHS z 12.6.1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti zdravia pracovníkov pri práci trvajúceho v období od 1.1.2012 do 31.12.2014 a prijímať účinné opatrenia na zabezpečenie plnenia povinnosti podľa tejto Smernice, tým, že je podnikateľským subjektom, ktorý dlhodobo vykonáva činnosť pracovnej zdravotnej služby podľa zákona č. 124/2006 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov („zákon o BOZP“), zákona č. 355/2007 Z.z. a vyhlášky č. 292/2008 Z.z. Uviedol, že Slovenská republika v roku 2006 zákonom o BOZP transponovala Smernicu rady 89/391/EHS

z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a zdravia pracovníkov pri práci v znení neskorších zmien a doplnení („smernica“), ktorý upravil preventívne a ochranné služby v zmysle smernice ako bezpečnostnotechnickú službu (§ 22, ďalej ako „BTS“) a pracovnú zdravotnú službu (§ 26, ďalej ako „PZS“). Ak zamestnávateľ so zreteľom na zákonom stanovené podmienky nemal dostatok odborných zamestnancov, bol v zmysle zákona o BOZP povinný zabezpečiť vykonávanie preventívnych a ochranných služieb dodávateľským spôsobom. Táto úprava predstavovala transpozíciu práva externých dodávateľov PZS, ktoré ustanovil najmä čl. 7 smernice. Zákon ukladal zamestnávateľom povinnosť zabezpečovať zamestnancom preventívne ochranné opatrenia, priznával externým dodávateľom PZS právo vykonávať túto činnosť pre zamestnávateľov a súčasne stanovil podmienky na výkon tejto činnosti. Transpozíciu smernice v tomto smere považoval žalobca za správnu a včasnú. Zákonom č. 470/2011 Z.z. zo dňa 2.9.2011 bol okrem iného novelizovaný aj § 21 ods. 2 zákona o BOZP, do ktorého bola vložená nová druhá veta, ktorá znela: „Zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie“. Podľa žalobcu touto novelou boli odňaté práva asi 95% zamestnancov, bolo zasiahnuté do existujúcich práv osôb vykonávajúcich PZS a do zmluvných vzťahov zo zamestnávateľmi. Žalovaný tak urobil napriek tomu, že prezident Slovenskej republiky poukázal na jednoznačný rozpor novely so smernicou. Slovenská republika si bola vedomá porušenia úniového práva a opakovane ho potvrdili aj jej viaceré orgány. Predmetný rozpor bol odstránený až novelou č. 204/2014 Z.z. z 1.8.2014 s účinnosťou k 1.1.2015. Porušenie Smernice a úniového práva v rozhodnom čase mal žalobca za nesporné. Mal za to, že žalovaný spornou novelou neočakávané, neodôvodnené a v rozpore so smernicou a úniovým právom zmaril investície žalobcu, zasiahol do rozsahu PZS pre existujúcich a budúcich zmluvných partnerov. Žalobca odôvodnene očakával, že zákon o BOZP bude zachovaný a udržiavaný v súlade so smernicou a v dôsledku novely sa znížil objem poskytovaných činností PZS. Poskytovatelia PZS na slovenskom trhu tak podľa žalobcu de facto prišli o možnosť poskytovať PZS v časti vzťahujúcej sa na zamestnancov vykonávajúcich práce v príslušných kategóriách. Žalovaný podľa žalobcu tým porušil najmä článok 3 a 7 predmetnej smernice, Zmluvu o EÚ a zmluvu o fungovaní EÚ, aplikovateľnú judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (SD EÚ), zákaz diskriminácie, princíp právnej istoty a ochrany legitímnych očakávaní, čím bola žalobcovi spôsobená vyčíslená škoda. Žalobca vo všeobecnosti argumentoval tým, že štát v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. zodpovedá za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci. Poukazoval aj na judikatúru SD EÚ (rozsudok G. A. G. D. U. a iní proti Talianskej republike, C-6/90 a C-9/90, rozsudok Brasserie du Pêcheur SA proti Nemecku a The Queen proti Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd. a iní, C-46/93 a C-48/93). Považoval preto svoj nárok za opodstatnený bez ohľadu na to, že zákon č. 514/2003 Z.z. priamo neupravuje zodpovednosť za normotvornú činnosť, táto zodpovednosť žalovaného vyplýva podľa žalobcu priamo z práva EÚ. Na preukázanie svojich tvrdení súdu predložil: Rozhodnutie úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky zo dňa 25.10.2006, č. OPPL+6233/2006-Oj., Žiadosť o predbežné prerokovanie nároku podľa § 514/2003 Z.z. a následné súvisiace listiny, Súbor zmluvnej dokumentácie o poskytovaní PZS a písomností k týmto zmluvným vzťahom, Výpočet škody, Rozhodnutie prezidenta Slovenskej republiky číslo 2580/2011-BA z 8.11.2011 o vrátení návrhu zákona (č. 470/2011 Z.z.) z 21.10.2011, Odpoveď ministerky zdravotníctva na interpeláciu poslanca NRSR podaní 17.7.2014 vo veci zabezpečenia PZS č. Z36450/2014-ŠT zo dňa 12.8.2014.

3. Žalovaný považoval žalobu za nedôvodnú. Bol toho názoru, že v prejednávanej veci vnútroštátne právo nárok žalobcu na náhradu škody spôsobenej legislatívnou činnosťou nepriznáva. Predpokladom zodpovednosti podľa zákona č. 514/2003 Z.z. je rozhodnutie o individuálnych právach a právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických alebo právnických osôb, nie všeobecne záväzný právny predpis. Poukázal na to, že Národná rada Slovenskej republiky je jediným štátnym orgánom oprávneným uznávať sa na zákonoch s poukazom na článok 72 a 86 písm. a/ Ústavy Slovenskej republiky a na to, že zákon č. 514/2003 Z.z. neustanovuje zodpovednosť žalovaného za škodu spôsobenú legislatívnou činnosťou. Z uvedených dôvodov mal žalovaný za to, že v zmysle vnútroštátnej úpravy nie je pasívne vecne legitimovaný. V súvislosti so zodpovednosťou členského štátu za škodu spôsobenú jednotlivcovi uviedol, že táto zodpovednosť nevyplýva explicitne z úniového práva, ale vyplynula z rozhodovacej činnosti SD EÚ. Z judikatúry SD EÚ vyplýva, že pre vznik zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnou alebo neskorou transpozíciou smernice je potrebné kumulatívne splnenie troch podmienok: 1/ porušená norma obsiahnutá v smernici má za cieľ priznanie individuálneho práva, 2/ právo je identifikovateľné a 3/ existencia príčinnej súvislosti medzi porušením povinnosti členského štátu a vzniknutou škodu. Tieto podmienky nepovažoval žalovaný za splnené. Predmetom článku 7 smernice nie je podľa neho priznanie práva poskytovateľom PZS na poskytovanie týchto služieb, ale ustanovenie

povinnosti zamestnávateľom na zabezpečenie preventívnych a ochranných služieb zamestnancom. Účelom Smernice je zaistenie bezpečnosti a ochrana zdravia zamestnancov pri práci, Smernica neupravuje práva podnikateľov pri výkone ich podnikateľských činností ani nepredstavuje garanciu, že ich služby budú zamestnávateľia využívať, preto prvú podmienku nepovažoval za splnenú. Uviedol, že predmetom Smernice nebolo priznanie práva poskytovateľom preventívnych a ochranných služieb, preto nemožno ani konštatovať, že toto právo by bolo dostatočne určité a identifikovateľné, teda ani druhú podmienku nepovažoval za splnenú. Žalovaný namietal aj neexistenciu vzťahu príčinnej súvislosti. Prijatím zákona č. 470/2011 Z.z. podľa neho nedošlo k zákazu zamestnávateľov zabezpečovať PZS pre zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do prvej a druhej kategórie, ale poskytovanie tejto služby sa stalo dobrovoľným. Nesúhlasil s tvrdením, že prijatím zákona č. 470/2011 Z.z. boli zmarené legitímne očakávania žalobcu, predmetná zmena zákona žiadnym spôsobom nebránila vo výkone jeho podnikateľskej činnosti. Bol toho názoru, že očakávania žalobcu z podnikateľskej činnosti boli viazané na jeho zmluvné vzťahy a voľbu zamestnávateľov ako výsledok ponuky a dopytu. Na základe uvedeného tu nie je ani vzťah príčinnej súvislosti medzi transpozíciou smernice 89/391/EHS a vzniknutou škodu, a to ako podľa zákona č. 514/2003 Z.z., tak v zmysle rozhodovacej činnosti SD EÚ. Nad rámec uvedenej argumentácie uviedol, že právna úprava po 31.12.2011 nie je v rozpore s minimálnym rozsahom garantovaným smernicou. Zmena požiadavky platnej do 31.12.2011, aby pre všetky kategórie prác vykonávali PZS zdravotnícki pracovníci, je výsledkom normotvornej činnosti, pričom žalovaný nenesie zodpovednosť za to, že nie je zachová právna úprava PZS platná do 31.12.2011. Zákom č. 470/2007 Z.z. bolo s účinnosťou od 1.1.2012 do 31.7.2014 do § 21 ods. 2 zákona o BOZP doplnená už vyššie citovaná veta. PZS do 31.12.2011 poskytovali zdravotnícki pracovníci (§ 26) a primerane plnila povinnosti PZS aj BTS (§ 22 ods. 1). Prijatá zmena tak iba vylúčila povinnosť zamestnávateľom zabezpečovať PZS zamestnancom vykonávajúcim práce prvej a druhej kategórie, ale nevylúčila úlohu BTS pri zabezpečovaní úloh PZS. Rovnako predmetná zmena nevylúčila ani dobrovoľné poskytovanie PZS, teda zamestnávateľia neboli povinní ukončiť zmluvy so svojimi dodávateľmi. Predmetná zmena primerane zohľadňovala rizikovosť vykonávaných prác súlade s článkom 7 ods. 5 a 6 smernice. Ďalej žalovaný poukázal na to, že BTS a PZS sú si obsahovou náplňou veľmi podobné a obe sú považované za ochranné a preventívne služby. Následne v záujme presnej a jednoznačnej transpozície a na žiadosť Komisie bol prijatý zákon č. 20/2014 Z.z., ktorým sa zmenili ustanovenia upravujúce PZS v zákone o BOZP, pričom táto úprava už bola z tohto zákona vyňatá a PZS od 1.8.2014 upravuje zákon č. 355/2007 Z.z. v ktorom povinnosť zabezpečiť PZS pre všetky kategórie zamestnancov vyplýva z § 30a. Žalobu navrhol ako nedôvodnú zamietnuť.

4. Žalobca nesúhlasil s názorom žalovaného, že na prejednávanej vec sa nevzťahuje zákon č. 514/2003 Z.z. a poukázal na to, že ust. § 6 ods. 4 druhej vety zákona č. 514/2003 Z.z. nadobudlo účinnosť až 1.1.2013, teda po prijatí spornej novely. Tiež poukázal na § 4 ods. 1 písm. e/ citovaného zákona, z ktorého už z povahy spôsobu realizácie prebratia smerníc vyplýva, že zákon č. 514/2003 Z.z. predpokladá aj uplatnenie zodpovednosti súvisiacej z legislatívnou činnosťou. Inak by nemalo opodstatnenie ustanovenie orgánu konajúceho vo veci náhrady škody spôsobenej typicky legislatívnou činnosťou. Navodený stav považoval za minimálne rovnocenný s nesprávnym, resp. oneskorením prebratím smernice. V kontexte prejednávanej veci mal toto porušenie za závažnejšie, nakoľko malo ísť o vedomé a cielene odstránenie stavu súladného s právom EÚ. Opätovne poukázal na judikatúru SD EÚ v tom, že z tejto vyplýva aj zodpovednosť štátov nahrádzať škodu spôsobenú zákonodarným orgánom, preto by sa zákon č. 514/2003 Z.z. mal uplatniť prinajmenšom primerane. Porovnaním právnej úpravy PZS a BTS poukázal na to, že zameranie aj kvalifikačné predpoklady BTS a PZS sú navzájom diametrálne odlišné a neporovnateľné. BTS je vo vzťahu k PZS len doplnková a nie je spôsobilá PZS primerane nahradiť. Vládny návrh spornej novely, ako to vyplýva z dôvodovej správy, navrhoval neurčité úlohy PZS pri prvej kategórii rizík zveriť autorizovanému bezpečnostnému technikovi, z čoho vyplýva, že zákon neumožňoval nahradiť úlohy PZS zo strany BTS. Ďalej sa nestotožnil ani s argumentáciou, že úlohy PZS boli primerane zabezpečené BTS, keďže zákon túto povinnosť v zmysle § 21 ods. 2 po spornej novele nevyžadoval pri zamestnancoch vykonávajúcich práce prvej a druhej kategórie. Poukázal aj na tlačovú správu Ministerstva práce z 21.10.2011, v ktorej sa uvádza, že firmy už nebudú musieť platiť nezmyselnú pracovnú zdravotnú službu a v dôsledku presadenej novely zákona o BOZP bude pracovná zdravotná služba povinná len pri prácach zaradených do tretej a štvrtej kategórie rizikových prác, čím sa uľaví 95 % zamestnávateľom. Z uvedeného vyplýva, že účelom novely nebolo zabezpečenie týchto služieb inou formou, ako to uvádza žalovaný. Základným dôvodom pre zrušenie povinnosti prostredníctvom spornej novely bola podľa názoru žalobcu ekonomická záťaž. Na základe uvedeného mal za to, že počas sporného obdobia neexistovala povinnosť pre zamestnávateľov

zabezpečovať PZS v akejkoľvek forme. Žalobca ďalej poukázal na výzvu Európskej komisie č. EU PILOT 3677/12/EMPL reagujúcu na podnet Asociácie súkromných lekárov SR, v ktorej sa okrem iného uvádza, že vylúčenie niektorých pracovníkov zo služieb uvedených v smernici nie je povolené a že vylúčenie veľkej časti pracovníkov z nároku na povinné zdravotné služby môže byť v rozpore so smernicou. Na predmetnú výzvu reagovalo Ministerstvo práce stanoviskom č. OPPL/544/2012-OJ, do ktorého bolo zahrnuté aj stanovisko Ministerstva zdravotníctva SR, pričom obe ministerstvá považovali sťažnosť za opodstatnenú a vylúčenie povinnosti poskytovať pracovnú zdravotnú službu zákonom č. 470/2011 Z.z. za nesúladnú s článkom 7 smernice. Žalobca poukázal na to, že zákon č. 204/2014 Z.z., ktorý opätovne zaviedol povinnosť zabezpečovať PZS pre všetkých zamestnancov, odstránil tento rozpor so smernicou až uplynutím roku 2014, dokedy mohli zamestnávateľi udržiavať protiprávny stav neposkytovania PZS. Záverom tejto časti argumentácie žalobca poukazoval na to, že právnu úpravu dodávateľského zabezpečenia PZS prostredníctvom bezpečnostného technika pre prvú a druhú kategóriu rizikovosti aj naďalej považuje za nesúladnú so smernicou pre nedostatok kvalifikačných predpokladov bezpečnostného technika na výkon tejto služby (čo však, ako sám uvádza, nie je predmetom tejto žaloby). Žalobca poukázal na povinnosť členských štátov zabezpečiť úplnú účinnosť práva EÚ a zásadu zodpovednosti štátov za škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Spoločenstva, ktoré im možno pripísať. Vylúčenie väčšiny zamestnancov z ochrany garantovanej smernicou považuje žalobca za veľmi závažné porušenie smernice, ku ktorému došlo vedome a v priamom rozpore s výslovným znením smernice. Žalobca uviedol, že je poskytovateľom kvalifikovanej externej služby v zmysle článku 3 a 5 smernice. V zmysle smernice a vnútroštátnej právnej úpravy vytvoril dostatočné personálne a prevádzkové kapacity tak, aby kapacitne umožňovali realizáciu výkonu služieb PZS v rozsahu, ktorý bolo možné dôvodne očakávať. Tieto skutočnosti založili jeho legitímne očakávania, keď sa dôvodne mohol spoliehať na to, že Slovenská republika, ktorá už v tom čase mala riadne implementovanú smernicu, protiprávne nezúži plnenie tejto povinnosti zo 100% zamestnancov na 5 %. Argumentáciu žalovaného, že zamestnávateľi nemali povinnosť zmluvy so žalobcom vypovedať považuje za účelovú a ignorujúcu základné zákonitosti trhu. Zmena právnej úpravy však podľa žalobcu nereflektuje ani ciele predmetnej smernice v zmysle jej preambuly, ktorými je reagovanie na príliš vysoký výskyt pracovných úrazov a chorôb z povolania. Pokiaľ by zamestnávateľi dobrovoľne vykonávali dostatočný dohľad nad zdravím svojich zamestnancov a odborne minimalizovali zdravotné riziká, nevznikla by potreba prijatia tejto smernice. Žalobca poukázal na niektoré z doručených výpovedí, z ktorých vyplýva, že dôvodom na výpoveď zmluvy bola zmena zákona. Preto považoval zodpovednosť žalovaného za vzniknutú škodu v rozsahu ušlého zisku za plne preukázanú a pripísateľnú žalovanému. Nestotožnil sa s tým, že by žalovaný za škody nezodpovedal, pretože týmto postupom by nebol naplnený účel generálnej prevencie zahrnutý v zásade plnej účinnosti európskeho práva. Ďalej argumentoval, že samotní zamestnanci by sa mohli domáhať v zásade len škody na zdraví. Bol toho názoru, že dodržanie princípov EÚ, právneho štátu a legitímnych očakávaní poskytovateľov PZS je možné len priznaním nároku na náhradu škody. Tiež namietal, že žalovaný už pred spornou novelou v dostatočnej miere nevyžadoval plnenie povinností podľa smernice od zamestnávateľov. Najviac v rozpore so záväzkom lojality v tom čase žalovaný prostredníctvom ministra práce vysielal signály a informácie, ktoré avizovali zbytočnosť PZS a usmerňovali podnikateľov k neplneniu si tejto povinnosti. Na preukázanie svojich tvrdení doložil súdu aj Tlačovú správu Ministerstva práce, Pôvodné znenie návrhu spornej novely s dôvodovou správou, Tlačovú správu Asociácie súkromných lekárov SR, Stanovisko pre EK, Výzvu EK, Uznesenie vlády č. 453/2016 s textom Návrhu stratégie pre PZS, Výpovede zmlúv, Aktuálne návrhy na opätovné zrušenie PZS.

5. Žalovaný zotrúvajúci na svojej argumentácii aj naďalej považoval žalobu žalobcu za nedôvodnú pre nespĺnenie podmienok predpokladaných na založenie jeho zodpovednosti. Uviedol, že výsledok stanovený smernicou musí obsahovať priznanie práv jednotlivcom, obsah práv musí byť dostatočne identifikovateľný priamo z ustanovení smernice, existencia priamej príčinnej súvislosti medzi porušením povinnosti štátu a škodou, a závažnosť porušenia práva EÚ. Poukázal na to, že smernica 89/391/EHS priznáva práva výlučne pracovníkom. Smernica nepriznáva osobitné práva pre poskytovateľov externých služieb. Zo znenia smernice nie je identifikovateľné akékoľvek právo poskytovateľov PZS. Vo veci nevznikla ani priama príčinná súvislosť medzi porušením povinnosti a tvrdenou škodou. Bolo na jednotlivých zamestnávateľoch, či budú preventívne a ochranné služby poskytovať prostredníctvom svojich vlastných kapacít alebo prostredníctvom externých služieb. Zmena zákonom č. 470/2011 Z.z. neznamenalala, že zamestnávateľ nebol povinný zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov pri práci po všetkých stránkach. Túto činnosť mala zabezpečovať BTS pre zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie vzhľadom na to, že vykonávanie týchto prác

nepredstavuje žiadne, prípadne minimálne riziko pre život a zdravie zamestnancov. Aj po prijatí tejto novely mal zamestnávateľ povinnosť zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci pre všetkých zamestnancov a zároveň možnosť zabezpečiť PZS prostredníctvom externých služieb. Vzhľadom na právnu úpravu ani prípadné porušenie povinnosti žalovaného implementovať správne smernicu nemožno hodnotiť ako dostatočne závažné. Argumentáciu žalobcu v časti legitímnych očakávaní považoval za nedôvodnú. Tvrdenia žalobcu, že sa dôvodne spoliehal na stabilitu zákonnej úpravy, ktorej zmenou došlo k zmenšeniu okruhu potenciálnych klientov považoval za neopodstatnené. Mal za to, že žalobca konštruuje svoje legitímne očakávania na právach zamestnancov, ktoré však žalobcovi nepatria. Legitímne očakávania môže mať len subjekt, ktorému z právnej úpravy vyplývajú práva alebo zanikajú povinnosti, teda subjekt, ktorý legitímne očakáva zachovanie svojho právneho postavenia alebo jeho zlepšenie. Legitímne čakávania nemôže mať subjekt, ktorého sa zmena právnej úpravy priamo nedotýka. Žalovaný poukázal aj na to, že nezodpovedá za podnikateľské riziko žalobcu a že žalobcom predložené dôkazy, na ktoré sa odvoláva v súvislosti s porušením jeho práv (tlačové správy, interpelácie, články, rozhodnutie prezidenta SR) nepreukazujú porušenie práv žalobcu, keďže všetky sa zameriavajú predovšetkým na riešenie práv zamestnancov. V ostatnej časti sa žalovaný venoval existencii a výške škody.

6. Podaním, doručeným súdu prvej inštancie dňa 20.4.2017 vzal žalobca čiastočne žalobu späť (v rozsahu výroku I), navrhol súdu vo veci rozhodnúť medzitýmnym rozsudkom a navrhol konanie prerušiť podľa § 162 ods. 1 písm. c/ CSP a v zmysle článku 267 Zmluvy o fungovaní EÚ predložiť SD EÚ nasledovné prejudiciálnej otázky:

1. Odporuje článku 7 Smernice Rady č. 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci v jej účinnom znení, a článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii a článku 291 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, vnútroštátna právna úprava členského štátu, ktorá - tak ako tomu bolo v tomto prípade - ustanovila, že zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu, zodpovedajúcu preventívnej službe v zmysle citovanej smernice, pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej a druhej kategórie práce z hľadiska zdravotného rizika, pričom tieto dve kategórie zahŕňajú približne 95% zamestnancov pracujúcich v členskom štáte?

2. Je možné interpretovať ustanovenia Smernice Rady č. 89/391/EHS, v prípadnom spojení s článkom 16 Charty základných práv Európskej únie, ako také, že z nich možno vyvodzovať popri právach zamestnancov na príjem ochranných a preventívnych služieb aj právo poskytovateľov kvalifikovaných externých služieb, ktorí spĺňajú potrebné spôsobilosti a potrebné osobné a profesionálne prostriedky, a to právo podnikat' v tejto oblasti a uchádzať sa o možnosť poskytovať tieto služby alebo odborné konzultačné služby na takom trhu, na ktorom je poskytovanie ochranných a preventívnych služieb pre všetkých zamestnancov v zmysle citovanej smernice povinné, a to v takom zmysle, že porušenie povinnosti riadneho prebratia smernice môže zakladať ich právo na náhradu tým spôsobenej škody?

3. Pokiaľ by odpoveď na druhú otázku bola záporná, je možné z ustanovení citovanej smernice a z práva Únie, najmä zo zásady efektivity, ekvivalencie a osobitne z princípu ochrany legitímnych očakávaní, prípadne s ohľadom na závery rozsudku A., podľa ktorých podmienky zodpovednosti štátu závisia od povahy porušenia práva Únie, vyvodzovať zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú subjektom, ktoré - tak ako je tomu v tomto prípade - na základe predtým riadne prebratej smernice začali poskytovať služby potrebné na uplatnenie smernice v praxi, spoliehajúc sa na to, že právny stav súladu vnútroštátneho práva s právom Únie nebude nedôvodne odstránený?

4. Pokiaľ by odpoveď na druhú a tretiu otázku bola pri všeobecnejšom posúdení záporná, môže viesť k opačnému záveru tá skutočnosť, ak členský štát odstránil stav súladu s právom Únie napriek tomu, že na tento nesúlad poukazovali odborné organizácie a že príslušný zákon bol prijatý napriek tomu, že bol predtým zákonodarnému orgánu vrátený prezidentom členského štátu v rámci výkonu jeho ústavnej kompetencie s výslovným upozornením na nesúlad s právom Únie?

5. Pokiaľ by odpoveď na druhú, tretiu a štvrtú otázku bola záporná, môže viesť k opačnému záveru tá skutočnosť, že jedným z motívov prijatia takejto zákonnej úpravy bola aj úspora verejných financií, pričom táto úspora bola realizovaná tak na úkor zamestnancov ako aj subjektov poskytujúcich kvalifikované externé služby a/alebo odborné konzultačné služby?

6. Bez ohľadu na odpoveď na predchádzajúce otázky, je potrebné právo Únie, najmä článok 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii, vykladať tak, že bráni použitiu vnútroštátnej zákonnej úpravy členského štátu, ktorá by v prípade nesprávneho prebratia smernice vylučovala alebo obmedzovala zodpovednosť štátu za spôsobenú škodu v prípade, ak by jej základom mal byť výsledok postupu zákonodarného orgánu členského štátu pri výkone jeho pôsobnosti uznášať sa na zákonoch?

7. Súd prvej inštancie sa stotožnil s návrhom na procesný postup súdu spočívajúci v rozhodnutí o právnom základe žalovaného nároku (vydaním medzitýmneho/zamietajúceho rozsudku) bez toho, aby sa vzhľadom na povahu tvrdenej škody podrobne zaoberal jej existenciou a rozsahom (jej výpočtom ako aj predloženými listinami týkajúcimi sa hospodárskych výsledkov žalobcu). Vykonal dokazovanie aj oboznámením sa s predloženými listinami. Žalovaným navrhovanému výpočtu k veci štatutára žalobcu za účelom objasnenia vplyvu zmeny zákona na jeho podnikanie, nevyhovet, keďže vzhľadom na predbežné právne posúdenie a stav sporu považoval za nadbytočné.

8. Podstatné skutkové okolnosti medzi stranami sporu nepovažoval súd prvej inštancie za sporné, keď skutkový stav opísaný žalobcom žalovaný v podstatných častiach nepoprel, sporné mal právne posúdenie veci. Konštatoval, že nebolo medzi stranami sporné, že žalobca je podnikateľský subjekt poskytujúci PZS. Prijatím zákona č. 470/2011 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov došlo k zmene zákona č. 124/2006 Z.z., ktorý bol doplnený o znenie: „Zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie,“ v dôsledku čoho došlo k ukončeniu minimálne časti zmluvných vzťahov žalobcu.

9. Po právnej stránke vychádzal z ustanovení § 3 ods. 1 písm. a), § 6 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, § 6 ods. 1 písm. q), § 21 ods. 1, 2, § 22 ods. 1 zákona o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci (ďalej len „BOZP“), čl. 1 bod 1, 2, čl. 7 bod 1, 5, 8 Smernice Rady 89/391/EHS.

10. Skonštatoval, že predmetom tohto konania je otázka zodpovednosti žalovaného za legislatívnu zmenu, ktorou bolo podľa názoru žalobcu flagrantným spôsobom porušené právo a princípy EÚ, keď žalovaný úmyselne odstránil stav súladný so smernicou (pred prijatím spornej zákonnej novely), čím zasiahol do práv žalobcu a spôsobil mu škodu v podobe ušlého zisku. Predmetná (sporná) zákonná zmena predstavovala zásah do právneho poriadku v rozsahu, na ktorý sa vzťahovala smernica Rady 89/391/EHS, osobitný prameň sekundárneho práva EÚ. Smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom (čl. 288 Zmluvy o fungovaní EÚ). Charakteristickými vlastnosťami komunitárneho práva je ich priama uplatniteľnosť a prednosť pred normami vnútroštátneho práva. Komunitárne právo sa tak stáva súčasťou vnútroštátneho právneho poriadku a oba právne poriadky tak vytvárajú jednotný právny systém (monistický princíp, ktorý sa uplatňuje aj v prípade Slovenskej republiky). V prípade smernice si členské štáty pri jej transpozícii zachovávajú mieru diskrečnej právomoci a sú viazané iba cieľom preberanej smernice, a nie prostriedkami na jeho dosiahnutie. Súčasťou priamej uplatniteľnosti a prednosti komunitárneho práva je aj možnosť každého jednotlivca požadovať od vnútroštátnych súdov aplikáciu komunitárneho práva. Táto uplatniteľnosť a prípadné vyvodenie zodpovednosti z nej však nie je neobmedzená, ale tiež viazaná na splnenie určitých predpokladov. Vnútroštátny orgán aplikácie práva má vždy usilovať o eurokonformný výklad vnútroštátneho práva (t.j. výklad v súlade s komunitárnym právom) a priamu aplikáciu komunitárneho práva má použiť len v prípade, ak eurokonformný výklad vnútroštátneho práva nie je možný (pokiaľ ide o smernice, ktorých priama aplikovateľnosť je zásadne rozdielna od napríklad nariadení).

11. Uviedol, že uvedená legislatívna zmena predstavuje úpravu vnútroštátnej legislatívy, ktorá je transpozíciou smernice Rady 89/391/EHS, a teda je tu požiadavka na dosiahnutie cieľa predpokladaného touto smernicou. Mal za to, že nie je oprávnený si prisvojiť právomoc posudzovať súlad vnútroštátnej normy s právom Európskej únie (napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. II.ÚS 501/2010-94, ods. 22). Vnútroštátny súd je však povinný (najmä v prípade konfliktu právnych úprav) prednostne aplikovať komunitárne právo, a to či už formou eurokonformného výkladu alebo jeho priamou aplikáciou, pokiaľ sú na to splnené predpoklady. SD EÚ vo svojej rozhodovacej činnosti podľa neho nevylučuje vyvodenie zodpovednosti členských štátov za porušenie komunitárneho práva priamo vnútroštátnymi súdmi, a to základe vnútroštátnych noriem, prípadne na základe princípov komunitárneho práva a judikatúry SD EÚ aj bez potreby konštatovania porušenia práva únie zo strany SD EÚ (v zásade v tomto smere obe strany sporu poukazujú na zhodnú judikatúru SD EÚ, najmä rozsudky A., U. D. R., Y.).

Vo vzťahu k zákonu č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, na ktorý poukazoval žalobca a ktorý považuje za minimálne primerane aplikovateľný, sa súd prvej inštancie s touto argumentáciou nestotožnil. Uviedol, že súčasné znenie predmetného zákona výslovne vylučuje jeho aplikáciu na normotvornú činnosť Národnej rady Slovenskej republiky podľa § 6 ods. 4 citovaného zákona (toto sa týka výlučne postupu národnej rady, zákon apriori nevylučuje zodpovednosť štátu za iný výkon verejnej moci v súvislosti so smernicami EÚ, pokiaľ žalobca poukazoval na § 4 ods. 1 písm. e/). Poukázal aj na to, že judikatúra už pred zavedením tohto ustanovenia do vnútroštátneho práva vylúčila možnosť, že by škoda podľa zákona o zodpovednosti štátu za škodu mohla byť spôsobená normotvornou činnosťou (napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 29.6.2010 sp.zn. 1Cdo/43/2009). Súdny dvor však za určitých podmienok umožňuje jednotlivcom domáhať sa v súdom konaní náhrady škody v súvislosti so smernicami, ktorých transpozícia je chybná alebo oneskorená (ide najmä o citované rozsudky A., U. D. R.). Týmto podmienkami sú 1/ výsledok ustanovený smernicou musí byť priznanie práv jednotlivcovi, 2/ obsah práv zo smernice musí byť dostatočne identifikovateľný a konkrétny, 3/ existencia priamej príčinnej súvislosti medzi škodou a porušením povinnosti členského štátu, 4/ závažnosť porušenia práv EÚ. Súdny dvor zároveň opakovane judikoval, že tieto nároky sú uplatniteľné aj pred vnútroštátnymi súdmi. V tomto sa súd prvej inštancie stotožnil s argumentáciou žalovaného, že predmetná smernica nepriznáva žiadne konkrétne práva žalobcovi, ale upravuje právne vzťahy (práva a povinnosti) pracovníkov (zamestnancov). Z preambuly, ako aj článku 1 smernice vyplýva, že jej účelom je zaviesť opatrenia na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci. Sporná novela upravila tieto podmienky vo vzťahu k pracovníkom vykonávajúcim prácu zaradené v prvej a druhej rizikovej kategórii. Vo vzťahu k týmto pracovníkom zostalo po spornej novele poskytovanie PZS na dobrovoľnej báze s tým, že v rozhodnom čase zákon ukladal primerane plniť úlohy PZS prostredníctvom BTS, ako to vyplývalo z ustanovení § 21 ods. 1 a § 22 ods. 2 zákona o BOZP. Povinnosť zabezpečenia zdravotného dohľadu vyplývala aj z ustanovení § 6 ods. 1 písm. q/ zákona o BOZP. Sporná novela nezmenila požiadavky na výkon preventívnych a ochranných služieb poskytovaných prostredníctvom externých dodávateľov a uvedená zmena nekládla žiadne podmienky majúce za následok potrebu revidovania zmluvných vzťahov žalobcu.

Z predloženej dokumentácie súdu prvej inštancie vyplynulo, že k vypovedaniu niektorých zmlúv došlo v dôsledku zmeny zákona, preto je podľa neho možné pripustiť, že táto zmena mala vplyv na podnikateľskú činnosť žalobcu. Avšak bol toho názoru, že predmetná zmena zákona nezmenila právne postavenie žalobcu. V priebehu konania žalobca nepreukázal a neidentifikoval žiadne právo priamo mu vyplývajúce zo smernice, ktoré malo byť porušené alebo v dôsledku zmeny smernice žalobcovi odňaté. Pripustil, že zmena zákona mala vplyv na ekonomické správanie sa adresátov normy vo vzťahu k plneniu si ich povinností vyplývajúcich im zo zákona, nemožno však súhlasiť s argumentáciou žalobcu, že jedinými nárokmi zo smernice by boli iba prípadné nároky pracovníkov na náhradu škody na zdraví a že je iba ťažko možné si predstaviť, že by sa úspešne domohli náhrady škody. Súd prvej inštancie konštatoval, že predmetom toho konania nie je úvaha nad právami zamestnancov, ani ich možné nároky, v tomto smere sa mu javila aj opodstatnená obrana žalovaného, že v tejto časti v podstate žalobca svoje nároky odvodzuje od práv zamestnancov. Nestotožnil sa ani s tvrdením žalobcu, že v prípade predmetnej smernice nemal žalovaný prakticky žiadnu voľnú úvahu. Zo znenia smernice sa javí, že bol daný priestor členským štátom na zvolenie si prostriedkov dosiahnutia účelu smernice (napr. článok 7 bod 5 a bod 8). Snaha žalovaného naplniť účel smernice a zároveň upraviť práva a povinnosti vyplývajúce z nej jej adresátom tým, že v prípade zamestnancov so žiadnym alebo minimálnym rizikom prostredníctvom BTS sa súdu prvej inštancie nejavila ako zrejme arbitrárna, účelová a majúca za cieľ poškodiť poskytovateľov PZS, ani to, že jej jediným cieľom bola úspora na strane žalovaného. Pokiaľ žalovaný prezentoval ako účel predmetnej zmeny odbremenenie zamestnávateľov v prípade najnižších rizikových skupín, nejaví sa táto argumentácia ako neúnosná, aj keď sa tento spôsob v ďalšom období javil ako nevhodný najmä s poukazom na nevhodnosť úpravy v tom smere, že BTS nebola spôsobilá na zabezpečovanie úloh PZS. Vyhodnotil, že nie je predmetom tohto konania všeobecne posudzovanie súladnosti vnútroštátnej úpravy zo smernicou (najmä pokiaľ táto je postavená na princípe minimálnej harmonizácie), ale právo žalobcu na náhradu škody porušením práva EÚ, ktorým bolo prijatie právnej úpravy, ktorá bola (podľa tvrdení žalobcu) v rozpore s citovanou smernicou. Vzhľadom na to, že v konaní neboli identifikované žiadne konkrétne práva žalobcu vyplývajúce zo smernice, ktorých by sa mohol priamo domáhať, súd prvej inštancie nezistil žiadnu zmenu v právnom postavení žalobcu a dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná a nebol naplnený žiaden z predpokladov uvedených v odseku 29. Žalobca v podstate namieta, že žalovaný legislatívne dostatočne nezabezpečil povinnosť dodržiavať kvalitu (aj žalobcom poskytovaných) služieb v rozsahu tvrdenom žalobcom a že dostatočne nezabezpečil obchodné príležitosti žalobcu, že otázkou bolo, či kvalita a rozsah služieb PZS vyžadovaných zákonom

boli v súlade so smernicou a zároveň v kvalite a rozsahu služieb poskytovaných žalobcom, čo však samé o sebe nepredstavuje porušenie práv žalobcu z predmetnej smernice. Bol tiež toho názoru, že nedošlo ani k zmene právneho postavenia žalobcu. Pokiaľ žalobca poukazoval aj na princíp legitímnych očakávaní, poukázal súd prvej inštancie opätovne na to, že členské štáty si v prípade smerníc zachovávajú mieru diskrečnej právomoci a v tomto smere je teda možné dôvodne predpokladať, že k určitým zmenám v právnej úprave môže dôjsť. Zmenou zákona došlo k úprave vzájomných práv a povinností tretích osôb. Tieto právne vzťahy boli sférou podnikateľského záujmu žalobcu (a ďalších podnikateľských subjektov). Avšak účasť týchto tretích osôb (zamestnávateľov) na podnikateľskej činnosti žalobcu bola vždy na báze dobrovoľnosti. Z rovnakého dôvodu aj miera angažovanosti žalobcu v podnikateľskej činnosti podliehala aj podnikateľskému riziku, preto žalovaný nenesie zodpovednosť za výsledky podnikateľskej činnosti žalobcu. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie žalobu zamietol.

12. Rovnako z dôvodu, že v priebehu konania nebolo podľa súdu prvej inštancie identifikované žiadne konkrétne právo žalobcu vyplývajúce zo smernice, ktoré malo byť porušené, nepovažoval za dôvodné prerušovať konanie za účelom predloženia navrhovaných prejudiciálnych otázok SD EÚ. Uviedol, že zodpovednosť za škodu, ktorú možno štátu pripísať je síce objektívnej povahy, avšak znakom tejto zodpovednosti je priamy vzťah príčiny a následku, za danej situácie sú otázky navrhované žalobcom značne všeobecné a nesmerujúce k zodpovedaniu otázky konkrétnej zodpovednosti štátu, ale v podstate hľadajúce iba možné teoretické východiská možných nárokov žalobcu, ktoré by sa nezakladali na potrebe identifikácie konkrétneho porušeného práva a vzťahu priamej príčinnej súvislosti. Preto v zmysle § 162 ods. 3 CSP súd prvej inštancie návrh na prerušenie konania zamietol.

13. O nároku na náhradu trov konania rozhodol súd prvej inštancie podľa ustanovení §262 ods. 1, 2, § 255 ods. 1, § 256 ods.1 a § 257 CSP a žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal s odôvodnením, že s poukazom na vyššie citované ustanovenia a výrokovú časť tohto rozhodnutia by bolo možné konštatovať úplný úspech žalovaného, ktorý bol v prejednávanej veci právne zastúpený a nárokoval si aj náhradu trov konania. Žalobca navrhoval, aby súd v prípade, ak žalobu zamietne, žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal vzhľadom na povahu veci. Samotná skutočnosť, že žalovaným subjektom bol štát, nezavaruje žalovanému práva na náhradu trov konania. Bol však toho názoru, že žalobca sa obrátil na súd s legitímnou otázkou priamo súvisiacou s normotvornou činnosťou žalovaného, ktorá preukázateľne mala vplyv na jeho podnikateľskú činnosť (čo vypláva z predloženej zmluvnej dokumentácie). Žalovaný si nevybral, že bude dotknutý touto činnosťou žalovaného, túto nemohol ovplyvniť a vzhľadom na žalobcom prezentovanú argumentáciu nemožno ani žalobu považovať za zrejme bezúspešnú. Žalobca by nemal byť odrádzaný od domáhania sa svojich práv (aj keď v konečnom dôsledku neúspešne) v dôsledku, že zákonodarca sa dá vo veci spočívajúcej v zákonodarnej činnosti právne zastúpiť.

14. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie prostredníctvom svojich právnych zástupcov v zákonnej lehote žalobca aj žalovaný.

15. Žalobca podal odvolanie vo výrokoch II. až IV. rozsudku a žiadal v napadnutej zamietajúcej časti rozsudku súdu prvej inštancie zmeniť a jeho žalobe vyhovieť alebo zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie z dôvodu, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, pričom súčasne súd súvisiacim nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobcovi ako strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Súd prvej inštancie podľa neho v zásade správne vyvodil z vykonaného dokazovania skutkové zistenia, avšak následne v bode 33 rozsudku pracuje s nesprávnym zistením, že v rozhodnom období bolo vyžadované, aby sa ciele pracovnej zdravotnej služby realizovali prostredníctvom BTS (bezpečnostno-technickej služby). Toto zistenie považoval za nesprávne, majúce za následok aj nesprávnosť na tom založených ďalších právnych úvah. Mal za to, že táto nesprávnosť predstavuje tak nesprávne právne posúdenie súdom prvej inštancie (v podobe nesprávneho vyhodnotenia právnej úpravy účinnej v rozhodnom období), ako aj nesprávneho skutkového zistenia, nakoľko toto zistenie sa týka základu sporu, je rozhodné aj pre správne vymedzenie skutkového stavu a následnú aplikáciu tak predpisov vnútroštátneho, ako aj európskeho zodpovednostného práva. Preto túto nesprávnosť označil žalobca

(aj z dôvodu opatrnosti) aj ako odvolací dôvod nesprávneho skutkového zistenia, aj (podporne) ako odvolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia.

Poukázal na to, že už vo vyjadrení z 31.01.2017 podrobne analyzoval jednotlivé obdobia právnej úpravy, ktoré rozčlenil do troch období, pričom následne došlo k vzniku aj štvrtého legislatívneho obdobia, nasledovne: obdobie od 01.07.2006 do 31.12.2011 („Prvé obdobie“), obdobie od 01.01.2012 do 31.07.2014, resp. 31.12.2014 („Druhé obdobie“), obdobie od 01.08.2014, resp. 01.01.2015 do 30.11.2017 („Tretie obdobie“) a obdobie od 01.12.2017 do súčasnosti („Štvrté obdobie“), ktoré charakterizoval nasledovne: Prvé obdobie = obdobie plného súladu so Smernicou; druhé obdobie = obdobie úplného nesúladu so Smernicou, kedy pre zamestnancov 1. a 2. kategórie (95% zamestnancov v SR) neboli vôbec vyžadované preventívne služby zodpovedajúce pracovnej zdravotnej službe; tretie obdobie = obdobie čiastočného súladu so Smernicou, kedy aj pre zamestnancov 1. a 2. kategórie (95% zamestnancov v SR) boli vyžadované preventívne služby zodpovedajúce pracovnej zdravotnej službe, ktoré mohli zabezpečovať pracovníci BTS, ktorým však chýbala potrebná kvalifikácia vyžadovaná Smernicou; štvrté obdobie = obdobie opätovného plného súladu so Smernicou.

Uviedol, že predmetom tohto konania je nárok na náhradu škody uplatnený výhradne za tzv. Druhé obdobie, v ktorom úplne absentovala povinnosť zabezpečovať pracovnú zdravotnú službu pre 95% zamestnancov v Slovenskej republike. Smernica pritom jednoznačne a jasne vyžaduje, že táto povinnosť sa má vzťahovať na prakticky 100% zamestnancov (všetci zamestnanci s výnimkou domáceho služobníctva, ktoré v podmienkach SR predstavuje zanedbateľné promile počtu zamestnancov). V konaní síce poukázal podporne i na to, že ani právna úprava tretieho obdobia stále nebola súladná so Smernicou; avšak svoj nárok na náhradu škody odvodzoval len od nesúladu právnej úpravy Druhého obdobia, kedy povinnosť zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu neexistovala vôbec, a kedy tak bol rozpor so Smernicou najmarkantnejší a porušenie práva EÚ najvýraznejšie. Z uvedeného vyplýva, že súd prvej inštancie vo svojich úvahách nerozlíšil medzi právnou úpravou platnou v Druhom období a právnou úpravou platnou v Treťom období, resp. právnou úpravu týchto období zamenil. Posudzované Druhé obdobie bolo zavedené spornou novelou, ktorá zaviedla do praxe nasledovné ustanovenie § 21 ods. 2 zákona o BOZP novelizované tak, že sa za jeho prvú vetu vložila nová druhá veta, ktorá znela: „Zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie.“ Mal tak za zrejmé, že v tzv. Druhom období, pretrvávajúcom tri roky, nebola daná vôbec žiadna povinnosť zabezpečovať pracovnú zdravotnú službu pre týchto zamestnancov. Teda nebola uzákonená povinnosť zabezpečovať tieto služby, „len“ s tým, že by to bolo možné realizovať prostredníctvom menej kvalifikovanej služby (BTS). To potvrdzuje aj legislatívne odôvodnenie spornej novely: „Navrhujeme, aby zamestnávateľ, ktorý má zaradené vykonávané práce len do kategórie 1 alebo 2, nemusel mať zo zákona povinnosť zabezpečiť preventívne a ochranné služby formou pracovnej zdravotnej služby. Pracovná zdravotná služba má svoje opodstatnenie len u tých zamestnávateľov, ktorí majú vykonávané práce zaradené do 3. alebo 4. kategórie rizikových prác.“ Rovnako to podľa neho potvrdzuje aj Tlačová správa žalovaného (Ministerstva práce) z 21.10.2011 zverejnená na jeho internetovej stránke s nadpisom „Pracovná zdravotná služba už nebude nezmyselne obmedzovať firmy a zamestnancov.“: „Od januára budúceho roku už firmy nebudú musieť platiť za nezmyselnú pracovnú zdravotnú službu. Vďaka zmene, ktorú presadili poslanci Národnej rady Slovenskej republiky so súhlasom MPSVR SR v novele zákona o Bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, bude pracovná zdravotná služba povinná len pri prácach zaradených do tretej a štvrtej kategórie rizikových prác. Uľaví sa tak 95% zamestnávateľom na Slovensku.“ Ministerstvo v závere výslovne konštatuje: „Pracovná zdravotná služba bude mať po novom svoje opodstatnenie len u tých zamestnávateľov, ktorí majú vykonávané práce zaradené do 3. alebo 4. kategórie rizikových prác.“ Na tento nesúlad právnej úpravy Druhého obdobia poukázali odborníci z praxe, prezident Slovenskej republiky v rozhodnutí o vrátení spornej novely Národnej rade SR z 08.11.2011 a ďalšie osoby. Slovenskej republike bola zo strany Európskej komisie zaslaná výzva na vyjadrenie k možnému porušeniu práva EÚ, ako aj odôvodnené stanovisko v zmysle článku 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie konštatujúce porušenie práva EÚ, ktoré je posledným krokom pred podaním žaloby voči Slovenskej republike na Súdny dvor EÚ, ktorá by bola podaná, ak by Slovenská republika právny stav Druhého obdobia neodstránila. Žalovaný, konkrétne Ministerstvo práce, poskytlo Európskej komisii stanovisko listom č. OPPL/544//2012-Oj, do ktorého zahrnulo aj osobitné stanovisko Ministerstva zdravotníctva SR („Stanovisko pre EK“). Obe ministerstvá potvrdili rozpor vtedy platnej úpravy so Smernicou nasledovne: „MPSVR SR považuje sťažnosť za opodstatnenú, pretože doplnenie § 21 ods. 2 zákona č. 124/2006 Z.z. novou druhou vetou, ktorá znie: „Zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie“ vykonané bodom 22 zákona č. 470/2011 Z.z. nie je v súlade s čl. 7 smernice.“ „Z

vyššie uvedených dôvodov považuje Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky sťažnosť sekcie pracovných zdravotných služieb Asociácie súkromných lekárov SR vznesenú Európskej komisii za opodstatnenú.“ Z vyššie uvedeného tak nepovažoval za správny záver súdu prvej inštancie, že v danej veci malo porušenie práva európskej únie spočívať „len“ na tom, že BTS nebola dostatočne spôsobilá plniť úlohu PZS. O tento záver opiera svoje úvahy súd prvej inštancie tak výslovne v bode 33 rozsudku, ako aj implicitne následne v bode 35 rozsudku, v ktorej pracuje s diskrečnou právomocou členských štátov. Tá však nemôže byť podľa neho uplatnená v prípade ako je tento, keď Smernica jednoznačne vyžaduje plnenie povinnosti k všetkým zamestnancom na trhu práce, kým vnútroštátna úprava zaviedla povinnosť tieto plniť len vo vzťahu k 5% zamestnancov. Žalobca mal preto za preukázané, že z vykonaných dôkazov súd prvej inštancie vyvodil nesprávny skutkový záver o obsahu a povahe právnej úpravy platnej v tzv. Druhom období. Na tomto závere následne vystaval nesprávne právne a meritórne posúdenie veci.

Súd prvej inštancie podľa žalobcu vychádzal z nesprávneho zistenia obsahu právnej úpravy, od ktorej rozporu s právom EÚ odvodzuje svoj nárok. Pre prípad, ak by súd túto nesprávnosť v uplatnenom kontexte neposúdil ako otázku skutkovú, ale ako otázku právneho posúdenia veci, v takom prípade by išlo o nesprávne právne posúdenie, ktoré viedlo k nesprávne meritórnemu rozhodnutiu. Súd prvej inštancie tiež podľa neho nesprávne právne posúdil otázku možnosti posúdenia súladu vnútroštátnej normy s normou Európskej únie (bod 27 rozsudku s odkazom na rozhodnutie Ústavného súdu SR č.k. II. ÚS 501/2010-94). V tomto ohľade mal súd prvej inštancie nesprávne aplikovať platné právo, nakoľko jeho postup je rozporný s judikatúrou Súdneho dvora EÚ, konkrétne napríklad s jeho rozhodnutím vo veci Simmenthal II (bod 11 vyjadrenia žalobcu z 25.03.2019, s ktorým sa súd nijako nevysporiadal), v ktorom ustálil nasledovné: „Vnútroštátny súd, ktorý v rámci svojej právomoci aplikuje ustanovenia práva Spoločenstva, je povinný zabezpečiť plný účinok týchto noriem a v prípade potreby z vlastnej úradnej moci neuplatní každé vnútroštátne ustanovenie, hoci by išlo o neskoršie ustanovenie, ktoré je v rozpore s právom Spoločenstva, bez toho, aby musel najprv žiadať alebo čakať na jeho zrušenie legislatívnou cestou alebo iným ústavným postupom.“ (Výrok rozhodnutia, zhodne bod 24). Uviedol, že z uvedeného záveru Súdneho dvora plynie, že vnútroštátny súd musí v rámci svojej pôsobnosti vyhodnocovať prípadný súlad alebo nesúlad právnych predpisov s predpismi Únie bez potreby osobitného formálneho rozhodnutia. Keďže od vnútroštátneho súdu sa vyžaduje vyhodnocovanie tohto súladu a vyvodenie z toho vyplývajúcich následkov, je dôvodné, aby rovnako postupoval súd aj v tejto veci a prihliadol na v tejto veci celkom zrejmy - a tak Európskou komisiou formálne vytykaný, ako aj žalovaným viac krát písomne uznaný - nesúlad právnej úpravy v podobe Spornej novely s právom Európskej únie v podobe dotknutej Smernice. Ak mal napriek tomuto zjavnému a uznanému rozporu o danosti rozporu pochybnosť, mal sa jednoznačne obrátiť na Súdny dvor EÚ so žiadosťou o zodpovedanie prejudiciálnej otázky, ktorý by túto otázku zodpovedal jednoznačne. Pokiaľ však súd prvej inštancie obmedzil svoje konštatovanie na to, že nemôže posudzovať takýto súlad (napriek zjavnosti skutkových okolností), nemohol len na základe toho žalobu zamietnuť. Takýto postup, osobitne v situácii, kedy žalobca navrhoval pre tento prípad predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru, predstavuje prípad denegatio iustitiae. Rozhodnutie Ústavného súdu SR sp.zn. II. ÚS 501/2010, na ktoré odkazuje súd prvej inštancie, sa od posudzovaného vzťahu zásadne odlišuje, preto nesprávne aplikoval jeho závery. V predmetnej veci Ústavný súd konštatoval, že všeobecný súd SR nemôže rozhodnúť o konkrétnej právnej otázke inak, ako o nej už právoplatne rozhodol príslušný orgán Európskej únie a takéto rozhodnutie nemôže preskúmať ani spochybňovať. V danej veci Európska komisia vydala rozhodnutie o protiprávnosti poskytnutej štátnej pomoci, pričom vnútroštátne súdy vo vnútroštátnom spore s prijímateľom pomoci rozhodli o tom, že o takúto pomoc nejde, resp. že jej príjemca nie je povinný ju vrátiť. Pritom žalobu podanú prijímateľom voči Európskej komisii príslušný súd Únie zamietol a nedošlo ani k odkladu vykonateľnosti rozhodnutia Európskej komisie. Právny záver Ústavného súdu SR tak bol zhrnutý v bode 20 citovaného nálezu nasledovne: „Právoplatné rozhodnutie komisie, proti ktorému žiaden oprávnený subjekt nepodal žalobu všeobecnému súdu, resp. rozhodnutie komisie potvrdené rozsudkom všeobecného súdu a prípadne aj súdneho dvora s konečnou platnosťou rieši otázku, či išlo o štátnu pomoc a či táto bola oprávnená. Takto prijatý záver o oprávnenosti, resp. neoprávnenosti poskytnutej štátnej pomoci už nie je možné vo vnútroštátnom konaní opätovne skúmať, nota bene dospieť k odlišnému záveru.“ Tento záver Ústavný súd ďalej doplnil: „Vnútroštátne súdy tak nemajú právomoc ani na preskúmanie platnosti rozhodnutia komisie a ani na posúdenie, či zvýhodňujúce opatrenie predstavuje štátnu pomoc v zmysle európskeho práva, ak by sa mali odchýliť od rozhodnutia komisie. Je preto otázne, či pri posudzovaní existencie štátnej pomoci nerozhodoval súd arbitrárne alebo neodôvodnene.“ Vyššie uvedené závery Ústavného súdu tak nijako nedávajú podporu právnym záverom súdu prvej inštancie, ktoré sa nimi snaží legitimizovať. Naopak, v posudzovanej veci Európska

komisia adresovala Slovenskej republike dve písomné podania, v ktorých upozornila na rozpor Spornej novely so Smernicou, vrátane odôvodneného stanoviska, ktoré je posledným stupňom pred podaním žaloby voči Slovenskej republike na Súdny dvor EÚ. Slovenská republika toto porušenie písomne uznala (Stanovisko pre EK) a rozpor (i keď len čiastočne) odstránila prijatím úpravy účinnej vo vyššie uvedenom Treťom období. Za týchto okolností je preto podľa žalobcu naopak postup vnútroštátneho súdu prvej inštancie, ktorý na takéto skutočnosti riadne neprihliadol (a v prípade pochybností ani nepodal prejudiciálnu otázku), rozporný so zmyslom vyššie uvedeného rozhodnutia Ústavného súdu SR, ktorý obsahovo nasledoval argumentáciu sťažovateľa, že je úlohou vnútroštátnych súdov zabezpečiť plný účinok práv. Z podrobného oboznámenia sa s poukazovaným rozhodnutím Ústavného súdu mal tak ešte viac za zrejmé, že súd prvej inštancie nesprávne vec právne posúdil, pričom porušil aj záväzok lojality vyplývajúci zo zmluvy aj povinnosť zabezpečiť plný účinok práva Európskej únie, na ktoré žalobca v konaní opakovane poukazoval (a ktorý zdôrazňuje aj judikatúra Súdneho dvora), čím súčasne nesprávne aplikoval resp. neaplikoval článok 4 ods. 3 Zmluvy o európskej únii („ZEÚ“): „Podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv. Uviedol, že v konaní poukázal aj na rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, ktorý vo veci FENS spol. s r.o., sp.zn. 2Co/210/2011 rovnako zdôraznil potrebu riadnej a plnej aplikácie práva Únie. Súd prvej inštancie následne síce parafrázoval záver o tom, že súdny dvor EÚ „nevylučuje“ možnosť vyvodenia zodpovednosti aj bez potreby konštatovania porušenia práva únie zo strany súdneho dvora, avšak nijako tým nemodifikoval, a svoje vyššie citované závery obsahujúce nedôvodný poukaz na neaplikovateľné rozhodnutie Ústavného súdu SR sp.zn. II. ÚS 501/2010 a splnenie tejto podmienky riadne neposúdil ani nekonštatoval; naopak, v bode 34 rozsudku opäť uviedol, že predmetom konania nie je posúdenie súladnosti vnútroštátnej úpravy so smernicou. Toto posúdenie je však posúdením základnej podmienky zodpovednosti, ktorú súd prvej inštancie opomenul. Naopak, vo svojom rozhodnutí len prijal nedôvodný a nesprávny záver ohľadom povahy právnej úpravy tzv. Druhého obdobia, ako bolo uvedené vyššie bez toho, aby riadne a na základe všetkých dôkazov (Stanoviska pre EK, Rozhodnutie prezidenta SR, existencia výzvy a odôvodneného stanoviska Európskej komisie, legislatívne zmeny a ich odôvodnenie) riadne konštatoval nesúlad Spornej úpravy so smernicou. Z vyššie uvedeného podľa žalobcu vyplynulo, že nesúlad Spornej novely so Smernicou je zjavný a nesporný, pričom v minulosti ho uznal aj sám žalovaný. Súd prvej inštancie tak mal vec na základe jej zjavnosti posúdiť tak, že táto podmienka zodpovednosti za škodu je splnená, aj bez osobitného rozhodnutia Súdneho dvora. Ak vec takto neposúdil, vec posúdil právne nesprávne.

Bol toho názoru, že pokiaľ mal súd prvej inštancie napriek všetkému vyššie uvedenému pochybnosť o nesúlade Spornej novely so Smernicou (či o svojom oprávnení na tento nesúlad v rámci posudzovania splnenia podmienok zodpovednosti za škodu prihliadať bez osobitného rozhodnutia Súdneho dvora), mal sa na Súdny dvor obrátiť so žiadosťou o zodpovedanie prejudiciálnej otázky tak, ako to podporne navrhoval žalobca. Pokiaľ tak neurobil a žalobu len zamietol s odvolaním sa na to, že porušenie práva EÚ nebolo preukázané, dopustil sa rovnako nesprávneho právneho posúdenia a súčasne tým založil vadu denegatio iustitiae. Vytýkal mu, že sa so zásadnou námietkou rozporu s princípom ochrany legitímnych očakávaní zaoberal len veľmi okrajovo, a to v bode 35 rozsudku, pričom tak spravil len povrchno a vecne nesprávne. V zhrňujúcom bode 36 rozsudku tento aspekt následne už nezohľadnil vôbec. Žalobca nepopieral, že členské štáty si v prípade smerníc zachovávajú určitú mieru diskrečnej právomoci, že k určitým zmenám vo vnútroštátnej právnej úprave môže dôjsť, avšak diskrečná právomoc členského štátu je obmedzená rozsahom priestoru, ktorý smernice vnútroštátnemu právu ponechávajú, pričom niekedy majú členské štáty širší, inokedy užší priestor na výkon tejto právomoci. Od toho v neposlednom rade závisia aj podmienky zodpovednosti formulované judikatúrou Súdneho dvora. V prejednávanej veci však členský štát nemal vôbec žiadnu diskrečnú právomoc určiť, na akých zamestnancov na jeho území sa budú povinnosti podľa Smernice vzťahovať, azda s výnimkou domáceho služobníctva. Vyplýva to z článku 3 písm. a) Smernice („Na účely tejto smernice majú nasledujúce výrazy tieto významy: a) pracovník: akákoľvek osoba zamestnaná zamestnávateľom, vrátane praktikantov a učňov, okrem domáceho služobníctva“) a článku 4 ods. 1 Smernice („Členské štáty vykonávajú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby zamestnávateľia, pracovníci a zástupcovia pracovníkov podliehali právnym ustanoveniam potrebným na vykonanie tejto smernice.“) Z uvedeného ustanovenia vyplýva jednoznačná povinnosť ustanoviť pre zamestnávateľov právnu povinnosť plniť vo vzťahu ku všetkým svojim zamestnancom povinnosti uložené Smernicou.

Za nesprávny tak považoval záver súdu prvej inštancie prezentovaný v bode 33 rozsudku, že „súd sa nestotožňuje s tvrdením žalobcu, že v prípade predmetnej smernice nemal žalovaný prakticky žiadnu voľnú úvahu“. Priestor vymedzený článkom 7 bod 5 a 8 Smernice sa vzťahoval výhradne na určenie kvalifikačných podmienok výkonu pracovnej zdravotnej služby, ktoré pri tom všetkom museli

byť dostatočné, spôsobilé a disponovať potrebnými prostriedkami. Predmetom tohto sporu však nie je to, že by štát určil nedostatočné podmienky, ale že spod pracovnej zdravotnej služby úplne vyňal 95% zamestnancov, voči ktorým podľa Smernice vykonávaná byť mala. Práve to vytykala Slovenskej republike komisia, čo aj Slovenská republika uznala. Úvaha súdu by mohla byť relevantná v prípade posudzovania úpravy tzv. Tretieho obdobia, kedy PZS mohli vykonávať nedostatočne kvalifikovaní pracovníci BTS. V tom prípade by bolo možné uvažovať a posudzovať to, či štát prekročil mieru úvahy, ktorú mu bod 5 a 8 priznávali (čo navyše sám štát pri prijímaní právnej úpravy zakladajúcej tzv. Štvrté obdobia uznal, že prekročil). Smernica však nedávala žiadny priestor na určenie rozsahu, na ktorých zamestnancov sa tieto povinnosti vzťahovať majú. V tomto ohľade teda neexistuje žiadna výnimka uznaná Smernicou a žiaden rámec, v ktorom by tak členský štát mohol rozhodnúť, že tieto podmienky vylúči alebo obmedzí vo vzťahu k akejkoľvek (nie to takej veľkej) skupine zamestnancov. V tomto ohľade tak členský štát nemal vôbec žiadnu diskrečnú právomoc, výkon ktorej by žalobca „mohol dôvodne predpokladať.“ Žalobca tak nemohol a ani nemal predvídať, že Slovenská republika, ktorá riadne implementovala Smernicu, prijme takú úpravu, ktorá túto smernicu „odimplementuje“. Naopak, mohol a mal sa dôvodne spoliehať na to, že už zavedený súlad so Smernicou, bude zachovaný. Práve to tvorí základ jeho legitímnych očakávaní. To, že sporná úprava neprimerane zatiahla do práv poskytovateľov PZS potvrdil žalovaný (prostredníctvom Ministerstva zdravotníctva v Stanovisku pre EK) nasledovne: „Zmena zákona č. 124/2006 Z.z. od 1. januára 2012 závažným spôsobom zasiahla do činnosti PZS v Slovenskej republike.“ Tieto očakávania navyše boli podporené aj tým, že povinnosti vyplývajúce zo Smernice nadväzujú aj na Dohovor Medzinárodnej organizácie práce publikovaný pod č. 145/1988 Zb. o závodných zdravotných službách, ktorý je pre Slovenskú republiku taktiež záväzný. Princíp ochrany legitímnych očakávaní je pritom jedným z princípov práva EÚ a predstavuje špecifické vyjadrenie princípu právnej istoty a „patrí medzi základné zásady Spoločenstva“ (teraz Únie). Už porušenie tohto princípu zakladá subjektívne právo každému, do koho legitímnych očakávaní bolo neprípustným spôsobom zasiahnuté. Nie je preto podľa žalobcu dôvodné konštatovanie súdu uvedené tak v úvode bodu 35 ako aj 36 rozsudku, že vo veci neboli identifikované žiadne konkrétne práva žalobcu, ktoré by boli porušené. Mal za to, že jeho legitímne očakávania boli dôvodne založené na znení Smernice a na s tým spojenom predpoklade, že vnútroštátny zákonodarca nezúži v rozpore s európskym právom okruh osôb, ktorým majú byť tieto služby zabezpečené, a to navyše tak dramatickým spôsobom (zo 100% na 5%). Smernica určuje, že zamestnávateľi sú povinní zabezpečiť ochranné a preventívne služby len dvoma spôsobmi, a to vlastnými odbornými zamestnancami, a ak ich nemajú, tak musia využiť externé, na to spôsobilé a oprávnené osoby. Navyše, aj pokiaľ by zamestnávateľ vykonával činnosti interne (ako namietal v konaní žalovaný), externí poskytovatelia by sa mohli uchádzať o poskytovanie konzultačných služieb poskytovaných zamestnávateľom, rovnako výslovne predpokladaných Smernicou. Súd prvej inštancie tak nesprávne prevzal tvrdenia žalovaného o podnikateľskom riziku a nezodpovednosti štátu za výsledky podnikateľskej činnosti žalobcu. Tie sú neprijateľné a neaplikovateľné na túto vec, nakoľko v prípade spornej novely sa jednalo o neočakávaný a protiprávny akt. K zmenám dôjsť môže, avšak nie k takýmto, t.j. zmenám rozporným s obsahom aj cieľom Smernice. Uviedol, že na základe svojich legitímnych očakávaní investoval nemalé finančné prostriedky, energiu a personálne kapacity do budovania poskytovania služieb predpokladaných Smernicou. Tvrdiť, že žalobca mal, alebo by mal, počítať s tým, že zákonodarca prijme úpravu rozpornú s právnym poriadkom Únie a že takýto krok by nemal byť postihnutý žiadnymi následkami, mal za v rozpore s princípmi právneho štátu, vlády práva (rule of law), právnej istoty a aj princípu ochrany legitímnych očakávaní. Súdny dvor EÚ napríklad vo veci Španielskeho kráľovstva proti Rade EÚ, C-310/04 potvrdil, že každý sa môže dovolávať ochrany legitímnych očakávaní: „Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora má možnosť dovolávať sa ochrany legitímnej dôvery každý hospodársky subjekt, u ktorého vzbudil orgán Spoločenstva odôvodnené očakávania“ (bod 81, prvá veta). V predmetnej veci prijatie Smernice príslušnými orgánmi Únie, v spojení s jej riadne vykonanou implementáciou, vzbudilo u žalobcu legitímnu dôveru a očakávanie v to, že tento právny stav nebude protiprávnym rozhodnutím Slovenskej republiky odstránený. Takýto postup nemohol žalobca predvídať. Najmä však, členský štát sa nemôže dovolávať toho, že adresáti práva majú počítať s tým, že právo bude zmenené na neprávo, a to bez možností účinnej nápravy. Na citovanú zásadu by sa nemohol dovolávať len v prípade, ak by tomu bolo opačne: „Ak však mohol opatrný a obozretný hospodársky subjekt predvídať prijatie opatrení Spoločenstva, ktoré sa týkajú jeho záujmov, nemôže sa po ich prijatí odvolávať na uvedenú zásadu“ (bod 81, druhá veta). Súdny dvor ďalej uzavrel, že nemožno očakávať, že existujúci stav bude zachovaný, ak môže byť zmenený v rámci voľnej úvahy (pre ktorú Slovenská republika v tejto podobe priestor nemala): „aj keď zásada legitímnej dôvery patrí medzi základné zásady Spoločenstva, nie je dôvodné, aby hospodárske subjekty legitímne očakávali, že bude zachovaný existujúci stav, ktorý môže byť zmenený inštitúciami Spoločenstva v rámci ich voľnej

úvahy, a to najmä v takej oblasti, akou je oblasť spoločnej organizácie trhu, ktorej účelom je neustále reagovať na zmeny hospodárskej situácie“ (bod 81, tretia veta). V uvedenej veci takáto podmienka podľa žalobcu splnená nie je. Slovenská republika nemala priestor na to, či uplatní požiadavky smernice alebo nie. Jej postup bol zjavne protiprávny, a teda aj nepredvídateľný. Žalobca pritom v konaní upriamil pozornosť aj na to, že tento postup bol aj úmyselný, keď na protiprávny stav upozorňovali viaceré inštitúcie a orgány, pričom v rozhodnutí prezidenta SR bol zákonodarca aj osobitne upozornený na to, že Sporná novela „závažným spôsobom zasiahne aj do činnosti pracovnej zdravotnej služby“. Žalobca bol preto presvedčený, že na základe Smernice, jej následnej riadnej implementácie členským štátom, aj s ohľadom na dlhodobu stabilnú úpravu v tejto oblasti a základ v medzinárodnom dohovore, mal (a mať mohol) legitímne očakávanie, že nebude nastolený dodatočne stav nesúlady s právom Únie. Z týchto legitímnych očakávaní (či už v spojení s právami vyplývajúcimi zo smernice a/alebo Charty, alebo samostatne), mu vyplýva konkrétne subjektívne právo a nárok domáhať sa náhrady škody, ktorá mu bola porušením práva Únie spôsobená. Len tak môže byť súčasne zabezpečený plný účinok práva Únie (k tomu nižšie), napravené následky jeho porušenia a naplnený záväzok lojálnej spolupráce vyplývajúci z primárneho práva. Do jeho legitímnych očakávaní bolo zasiahnuté závažným spôsobom, vedome a s nelegitímnym úmyslom zo strany členského štátu, čím mu vznikla škoda v príčinnej súvislosti s týmto konaním členského štátu. Ak za danej situácie súd prvej inštancie vec posúdil opačne, právo domáhať sa ochrany legitímnych očakávaní nepovažoval za konkrétne subjektívne právo, či dokonca ako fakticky uzavrel, že odstránenie súladu práva s právom EÚ mohol a mal žalobca predvídať, ako aj ak v tu posudzovanej veci sa odvolal na diskrečnú právomoc, ktorou členský štát rozhodne nedisponoval, založil svoj rozsudok na nesprávnom právnom posúdení veci. Žalobca je súčasne toho názoru, že žalobe je možné - a potrebné - vyhovieť už aj len na tomto základe. Súd prvej inštancie vo svojom rozsudku uviedol, že neidentifikoval žiadne konkrétne právo žalobcu, ktoré by bolo Spornou novelou porušené. Uviedol, že okrem už uvedenej otázky práv vyplývajúcich z ochrany legitímnych očakávaní (ktoré súd neposúdil správne), poukazoval aj na práva z Charty, ktoré súd neposúdil a neaplikoval vôbec. Vo svojom odôvodnení sa o nich nezmieňuje nijak, okrem sumarizácie tejto námietky v časti reproduktujúcej základné argumentácie žalobcu (konkrétne v bode 2 a 11 rozsudku). Uviedol, že pritom v konaní poukazoval na to, že túto vec je potrebné posudzovať aj s ohľadom na práva žalobcu zakotvené v Charte základných práv EÚ, podľa článku 16 ktorej: „Sloboda podnikania sa uznáva v súlade s právom Únie, vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou.“ Z predmetného ustanovenia Charty vyplýva právo na podnikanie, ktoré má byť realizované v súlade s právom Únie, a teda aj v prostredí, v ktorom (v súlade tiež so všeobecným princípom právneho štátu a vlády práva „rule of law“) platí právo a v ktorom je vnútroštátne právo súladné s právom EÚ. V tomto kontexte je tiež potrebné interpretovať posudzované ustanovenia Smernice. Z Charty tak vyplýva právo, dokonca právo základné, ktoré bolo Slovenskou republikou a Spornou novelou porušené. Na toto právo súd prvej inštancie neprihliadol vôbec. Pritom Chartu je v zmysle jej článku 51 ods. 1 potrebné aplikovať, ak sa aplikuje právo Únie (tak ako je to v tomto prípade) a ktorá má rovnakú právnu silu ako zakladajúce zmluvy, a teda je súčasťou primárneho práva Únie (článok 6 ods. 1 ZEÚ).

Namietal, že úpravu tohto základného práva žalobcu súd prvej inštancie vôbec neaplikoval a nezohľadnil, čím sa rovnako dopustil nesprávneho právneho posúdenia veci. Uviedol tiež, že v predmetnej veci opakovane poukazoval podrobne na princípy práva Európskej únie, z ktorých sa odvodzujú princípy a pravidlá zodpovednosti členského štátu. Konajúci súd však tieto správne nevyhodnotil a právne posúdenie realizoval hrubo zjednodušujúco, do značnej miery povrchné, no hlavne nesprávne. Súd prvej inštancie v prvom rade nezohľadnil jednu zo základných premis európskeho zodpovednostného práva formulovanú Súdnym dvorom EÚ už vo veci A. a zopakovanú aj v ďalších veciach, a to že podmienky zodpovednosti závisia od povahy porušenia európskeho práva: „Ak právo Spoločenstva takto zakladá zodpovednosť štátu, podmienky, za akých na základe tejto zodpovednosti vzniká právo na nápravu, závisia od povahy porušenia práva Spoločenstva, ktorým bola škoda spôsobená“ (bod 38). SD EÚ zdôraznil, že pri ich stanovení treba brať do úvahy zásadu plnej účinnosti noriem európskeho práva, účinnú ochranu práv z nich plynúcu a zásadu lojálnej spolupráce: „Na účel stanovenia týchto podmienok treba vziať do úvahy najskôr zásadu obsiahnutú v právnom poriadku Spoločenstva, ktoré zakladajú zodpovednosť štátu, t.j. na jednej strane plnú účinnosť noriem Spoločenstva a účinnú ochranu práv, ktoré priznávajú, a na druhej strane povinnosť spolupracovať, ktorú členským štátom ukladá článok 5 Zmluvy.“ Súd prvej inštancie v tomto kontexte vôbec neprihliadol na to, že toto odôvodnenie korešponduje s podaniami žalobcu a jeho tvrdeniami, že na posúdenie zodpovednosti štátu v tomto prípade majú mať vplyv aj okolnosti, za akých k porušeniu došlo, vrátane motívov, ktoré viedli k porušeniu. Zo všetkých okolností vyplýva, že v tomto prípade išlo o obzvlášť závažné porušenie práva Únie, najmä s ohľadom na to, že nešlo „len“ o neprebratie Smernice

v určenej lehote, pričom aj len oneskorenie s prebratím Smernice je podľa judikatúry dostatočne závažným porušením práva Únie; ale išlo o dodatočné odstránenie existujúceho súladu s právom Únie a nastolenie stavu, ktorý je s ním nesúlady; takýto postup je nepochybne závažnejší ako len nedodržanie termínov Smernice; v danom prípade išlo preukázateľne o úmyselné konanie a porušenie práva Únie, nakoľko zákonodarca odstránil stav súladu napriek tomu, že prezident vrátil zákonodarcovi zákon s upozornením na tento nesúlad; v danom prípade bol jedným z motívov ekonomický motív na strane štátu spočívajúci v úspore verejných financií, nakoľko povinnosť PZS sa vzťahovala aj na pracovníkov pracujúcich vo verejnom sektore; jedným z cieľov konceptu náhrady škody je pritom „odstrániť škodlivé následky, ktoré oprávneným osobám vznikli v dôsledku toho, že členský štát neprebral predmetnú smernicu“. Uvedené tak podľa žalobcu preukazuje nielen to, že porušenie povinnosti členského štátu bolo dostatočne závažné, nakoľko na dostatočnú závažnosť postačuje aj samotné netransponovanie smernice v rozhodnom čase, nakoľko členský štát v tomto smere nemá voľnú úvahu, či smernicu transponovať; ale vyplýva z toho aj to, že podmienky zodpovednosti štátu treba v takomto prípade vo vzťahu k štátu uplatňovať prísnejšie tak, aby bola zachovaná účinnosť európskeho práva. Ako bolo už uvedené, nesprávny je tu aj predpoklad súdu prvej inštancie, že štát v tomto smere disponoval diskrečnou právomocou; tou disponoval len v minimálnom rozsahu určenia podmienok odbornosti (ktorá musela byť podľa Smernice dostatočná a spĺňať ďalšie podmienky), nie však diskrečnou právomocou čo do rozsahu zamestnancov, ktorí budú režimu Smernice podliehať. Právo žalobcu poskytovať služby predpokladané Smernicou je podporené tak článkom 7 ods. 3 Smernice, ako aj ods. 5 Smernice (ktoré paradoxne a nesprávne súd prvej inštancie vyhodnotil vo vyššie uvedenom kontexte v neprospech žalobcu). Smernica týmto subjektom už aj ukladá povinnosť „mať potrebné spôsobilosti a potrebné osobné a profesionálne prostriedky,“ a teda sa na výkon tejto činnosti riadne vzdelávať a pripravovať. Najímanie kvalifikovaných externých služieb pritom predpokladá výslovne Smernica aj v článku 5 ods. 2. Pokiaľ tak Smernica vyžaduje, aby určité subjekty poskytovali určité služby, je možné z toho vyvodit', že tieto subjekty majú aj právo tieto služby poskytovať, osobitne ak už na plnenie týchto povinností investovali prostriedky na splnenie kritérií vyžadovaných samotnou Smernicou. Na uvedené súd prvej inštancie podľa žalobcu nijako právne neprihliadol a úlohu externých služieb v Smernici úplne opomenul a nevyhodnotil. Na tomto nemení nič ani skutočnosť, že poskytovanie týchto služieb externými poskytovateľmi je sekundárne a uplatňuje sa v prípade, ak samotný zamestnávateľ nevie zabezpečiť tieto činnosti (s ohľadom na nedostatok kvalifikovaného personálu resp. iné podmienky) interne. Už zo znenia Smernice, ako aj základnej logickej úvahy bez potreby osobitného dokazovania vyplýva, že nepochybne nie všetci zamestnávateľia budú spôsobilí zabezpečovať tieto činnosti interne, a teda nevyhnutne určitý podiel zamestnávateľov bude odkázaný na využívanie externých služieb. Inak by Smernica túto možnosť vo svojom texte neadresovala. Tento podiel rozhodne nebude marginálny, nakoľko v zmysle Smernice si vyžaduje dostatočnú odbornosť a danosť podmienok, ktoré veľký podiel zamestnávateľov nebude môcť objektívne zabezpečiť. Navyše, tam, kde to zamestnávateľia aj budú spôsobilí zabezpečiť prostredníctvom vlastných zamestnancov, Smernica predpokladá, že títo zamestnanci budú konzultovať s externými odbornými osobami. Preto tam, kde subjekt poskytujúci externé služby s dostatočnou kvalifikáciou (ako žalobca poskytujúci kvalifikované PZS), by konkrétnemu zamestnávateľovi neposkytoval komplexné externé služby, môže sa v prípade riadne implementovanej Smernice uchádzať o poskytovanie služieb týchto odborných externých konzultácií, ktoré rovnako predstavujú hospodársku činnosť. Oboch týchto aspektov možnosti riadneho uchádzania sa na trhu bol žalobca zbavený tým, že žalovaný úplne zrušil povinnosť preventívnych pracovných zdravotných služieb pre 95% zamestnancov na Slovensku. Zdôraznil, že implicitné, no celkom nepochybné, právo poskytovateľov poskytovať služby predpokladané Smernicou, dané tým, že bez externých poskytovateľov by ciele Smernice nebolo možné naplniť, je podporené už aj právami vyplývajúcimi z ochrany legitímnych očakávaní založených riadnou (skoršou) implementáciou Smernice, aj právami vyplývajúcimi z Charty. Tieto dodatočné aspekty, spôsobilé založiť práva žalobcu aj samostatne, boli podrobnejšie analyzované v predošlých častiach tohto odvolania. Mal za to, že je na ne potrebné prihliadať nielen samostatne, ale aj vo vzájomnej súvislosti, vrátane posúdenia implicitného práva poskytovať služby vyplývajúceho zo Smernice.

Vytýkal tiež súdu prvej inštancie, že v konaní vôbec nezohľadnil úpravu primárneho práva EÚ, ani princípy tvoriace základ zodpovednosti. Konštatoval, že podľa čl. 4 ods. 3 ZEÚ: „Podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv. Členské štáty prijímajú všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv alebo z aktov inštitúcií Únie. Členské štáty pomáhajú Únii pri plnení jej úloh a neprijímajú žiadne opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť dosiahnutie cieľov Únie.“ Z citovaného ustanovenia vyplýva všetkým členským štátom Európskej únie, vrátane Slovenskej

republiky a jej súdov, povinnosť dodržiavať základnú zásadu lojálnej spolupráce s Úniou, pričom tieto sú povinné vždy postupovať tak, aby dodržali záväzky zo zakladajúcich zmlúv Európskej únie, ako aj aktov jej inštitúcií (vrátane smerníc), pričom súčasne nesmú prijať žiadne opatrenie (vrátane zákonov), ktoré by boli v rozpore s uvedeným. V rámci zásady lojálnej spolupráce sú členské štáty povinné dbať aj o účinné uplatňovanie a presadzovanie práva Európskej únie. Súd prvej inštancie o účinné uplatňovanie a presadzovanie práva EÚ nedbal. Aj v zmysle uvedeného mala podľa žalobcu Slovenská republika povinnosť prijať všetky opatrenia na vykonanie Smernice. Súčasne mala a má rovnako povinnosť zdržať sa prijatia opatrení, ktoré by ohrozovali ciele Smernice. Takýmto opatrením bola práve sporná novela cielene odstraňujúca stav súladu s európskym právom, ktorej prijatím prišlo nielen k porušeniu Smernice samotnej, ale aj zásady lojálnej spolupráce predstavujúcej jednu zo základných zásad práva EÚ. Zo zásady plnej účinnosti práva EÚ potom plynie požiadavka, že „predpisy práva Spoločenstva musia byť plne účinné a aplikované jednotným spôsobom vo všetkých členských štátoch odo dňa nadobudnutia účinnosti a počas celej doby trvania ich platnosti.“ Pri riešení následkov tohto porušenia Smernice i zásady lojálnej spolupráce je potrebné postupovať rovnako s prihliadnutím na základné zásady nielen vnútroštátneho práva, ale ako ustanovil Súdny dvor EÚ v prípade A., aj „z hľadiska všeobecného systému Zmluvy a jej základných zásad.“ Za takúto zásadu Súdny dvor EÚ označil zásadu zodpovednosti štátu: „zásada zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Spoločenstva, ktoré mu možno pripísať, je v systéme Zmluvy obsiahnutá.“ Argumentačne tento záver Súdny dvor EÚ prepojil aj s úzko súvisiacou realizáciou zásady plnej účinnosti práva EÚ: „keby jednotlivci nemali možnosť dosiahnuť nápravu v prípade poškodenia ich práv porušením práva Spoločenstva, ktoré možno pripísať členskému štátu, ohrozila by sa plná účinnosť noriem Spoločenstva a oslabila by sa ochrana práv, ktoré priznávajú.“ Rozsudok súdu prvej inštancie je rozhodnutím, ktoré túto zásadu nielen nezohľadňuje a neaplikuje, ale ju aj porušuje. Rovnako potvrdil, že povinnosť nahradiť škodu vyplýva aj z už citovanej zásady lojálnej spolupráce: „Povinnosť členských štátov nahradiť tieto škody má svoj základ aj v článku 5 Zmluvy, na základe ktorého sú členské štáty povinné prijať všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich z práva Spoločenstva. Medzi tieto povinnosti patrí aj povinnosť odstrániť nezákonné následky porušenia práva Spoločenstva.“ Zásada lojálnej spolupráce zaväzuje všetky orgány členských štátov, vrátane súdov, ktoré majú osobitnú úlohu v rámci systému vymáhania európskeho práva aplikáciou už popísanej zásady plnej účinnosti európskeho práva. Súd prvej inštancie túto povinnosť nesledoval a nenapíňal, čím sa rovnako dopustil nesprávneho právneho posúdenia veci. Súdny dvor EÚ v citovanom rozhodnutí následne uzavrel: „Zo všetkého predchádzajúceho vyplýva, že právo Spoločenstva ukladá zásadu, podľa ktorej sú členské štáty povinné nahradiť škody spôsobené jednotlivcom porušením práva Spoločenstva, ktoré im možno pripísať.“ Ani toto pravidlo súd prvej inštancie rovnako neaplikoval, čím vec nesprávne právne posúdil. Z vyššie uvedenej argumentácie mal žalobca za zrejmé, že súd prvej inštancie porušil hneď niekoľko princípov európskeho zodpovednostného práva, ako aj judikatúry bližšie objasňujúcej tieto pravidlá. Pritom neprihliadol správne na povahu porušenia, ktorá je v tomto prípade významnejšia než v iných Súdnych dvorom posudzovaných prípadoch, a teda s ohľadom na to aj zodpovednosť štátu musí byť posudzovaná prísnejšie. To všetko založilo nesprávnosť právneho posúdenia uplatneného v rozsudku. V nadväznosti na všetko vyššie uvedené, súd prvej inštancie podľa žalobcu nesprávne posúdil otázku možnosti a vhodnosti obrátiť sa na Súdny dvor EÚ so žiadosťou o zodpovedanie prejudiciálnych otázok, nakoľko tieto by prispeli k rozhodnutiu vo veci samej z hľadiska správnej aplikovateľnosti práva EÚ. Súd prvej inštancie ďalej v bode 28 rozsudku podľa žalobcu nesprávne právne posúdil aj otázku aplikovateľnosti (podpornej) vnútroštátneho právneho predpisu, a to zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v prípade normotvornej činnosti, a to hneď vo viacerých aspektoch, a to nemožnosť uplatnenia takéhoto ustanovenia na škodu spôsobenú porušením práva EÚ; neuplatnenie ustanovení zákona o škode spôsobenej v dôsledku oneskorenej implementácie Smernice; nezohľadnenie časového aspektu účinnosti poukazovaného znenia; nesprávne vyhodnotenie rozhodnutia NS SR 1Cdo/43/2009. Poukázal na ust. § 6 ods. 4 druhej vety zákona č. 514/2003 Z.z., podľa ktorého „za nezákonné rozhodnutie sa nepovažuje výsledok postupu Národnej rady Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 86 písm. a) a d) Ústavy Slovenskej republiky“ pričom citovaný článok Ústavy upravuje právomoc uznášať sa okrem iného na zákonoch. Uviedol, že v prvom rade akákoľvek takáto úprava, ak by sa aj podľa vnútroštátneho práva aplikovala, by bola v prípade, ak ide o škodu spôsobenú porušením práva EÚ (teda nie inú škodu súvisiacu s inou legislatívnou činnosťou), v rozpore s právom EÚ, jeho základnými princípmi a judikatúrou Súdneho dvora. V zmysle citovanej judikatúry, najmä rozsudku Simmenthal II, by bol súd prvej inštancie povinný takéto ustanovenie bez ďalšieho neaplikovať a neprihliadať naň, bez potreby osobitného rozhodnutia kohokoľvek iného v tomto smere. Na účely posúdenia nároku, ktorý je predmetom tohto konania, preto súd prvej inštancie

citované ustanovenie zákona č. 514/2003 Z.z. uplatniť nemôže, a to aj bez potreby zohľadnenia ďalších argumentov. Uvedené potvrdzuje aj nosné rozhodnutie Súdneho dvora vo veci A., v ktorej Súdny dvor s odkazom aj na skoršiu rozhodovaciu prax potvrdil: „Okrem iného je vhodné uviesť, že obsahové a formálne podmienky stanovené rôznymi vnútroštátnymi právnymi poriadkami pre oblasť náhrady škôd nemôžu byť menej výhodné než tie, ktoré sa týkajú obdobných návrhov vnútroštátnej povahy, a nemôžu byť upravené takým spôsobom, ktorý by prakticky znemožňoval alebo príliš sťažoval získanie nápravy.“ (bod 43). Neaplikovateľnosť takejto úpravy na prípady zahŕňajúce právo EÚ potvrdzuje aj dôvodová správa k príslušnej novele Zákona č. 514/2003 Z.z. (ktorú súd prvej inštancie napriek námietke rovnako nezohľadnil): „Predložený návrh neznižuje ústavný štandard ochrany podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky. V súlade s konštantnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie návrh rešpektuje zodpovednosť štátu za škodu, ktorá vznikne v dôsledku nesprávneho úradného prebratia smernice Európskej únie alebo v dôsledku nedodržania lehoty určenej na jej prebratie. V tejto súvislosti nadväzuje na doterajšiu dikciu zákona v § 4 ods. 1 písm. e), ktorý poukazuje na škodu, ktorá vzniká vyššie uvádzaným spôsobom.“ V druhom rade, ako žalovaný už vo vyjadrení z 31.01.2017 poukazoval, zákon č. 514/2003 Z.z. predpokladá aj uplatnenie zodpovednosti súvisiacej s legislatívnou činnosťou. Je tomu tak prinajmenšom a nevyhnutne práve v súvislosti s porušením práva Európskej únie vo forme neskorej alebo nesprávnej implementácie smernice. Ustanovenie § 4 ods. 1 písm. e) zákon č. 514/2003 Z.z. upravuje určenie orgánu oprávneného konať v mene štátu v prípade nesprávneho prebratia alebo nedodržania lehoty na prebratie smernice Európskej únie. To činí priamo s odkazom a v nadväznosti na materiálne ustanovenie o zodpovednosti, keď na tento orgán odkazuje „vo veci náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci podľa § 3 ods. 1“. Pokiaľ ide o prebratie smerníc, tieto sa realizujú spravidla zákonom, t.j. práve legislatívnou činnosťou. Zákon tak v tejto súvislosti aj odkazom na § 3 ods. 1 definujúcim „rozsah zodpovednosti“ v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. potvrdzuje, že takto spôsobená škoda spadá do režimu a pôsobnosti zákona č. 514/2003 Z.z.. Pokiaľ by spadať nemala, zákon by neustanovoval orgán, ktorý má konať vo veci takejto náhrady škody - z povahy veci typicky spôsobenej práve legislatívnou činnosťou. V tejto súvislosti považoval žalobca za relevantné to (na čo súd prvej inštancie rovnako neprihliadal), že prijatie spornej novely odporujúcej právu EÚ a Smernici je obsahovo rovnocenné s prípadom najmä nesprávneho, ale aj oneskoreného prebratia smernice, nakoľko vytvára prinajmenšom rovnaký stav nesplnenia povinnosti zo Smernice. Sporná novela tak odo dňa jej účinnosti vytvorila v právnom poriadku Slovenskej republiky stav nesprávne implementovanej Smernice. Z hľadiska závažnosti porušenia práva EÚ ide pritom o protiprávny úkon podstatne závažnejší než oneskorená implementácia či nedostatočná implementácia, nakoľko bol vedome a cielene odstránený existujúci stav súladu s právom EÚ a navodený stav nesúladu s už skôr implementovanou Smernicou. Uviedol, že judikatúra Súdneho dvora EÚ jasne potvrdzuje, že členské štáty sú povinné nahrádzať škodu aj v prípade, keď je za vytýkané nesplnenie povinnosti zodpovedný zákonodarný orgán. Rovnako podľa konštantnej judikatúry Súdneho dvora EÚ podmienky pre uplatnenie nároku na náhradu škody nemôžu byť menej priaznivé, ako podmienky pre náhradu škody spôsobenej vnútroštátnym porušením práva (princíp ekvivalencie). Aj z tohto titulu sa podmienky zákona č. 514/2003 Z.z. musia, prinajmenšom primerane, aplikovať aj na prejednávanú vec v rozsahu, v akom nie sú nevýhodnejšie ako podmienky nároku na náhradu škody podľa práva EÚ. Tieto právne aspekty súd prvej inštancie nezohľadnil a vec tak nesprávne právne posúdil. V treťom rade žalobca poukazoval aj na to, že citované ustanovenie zákona č. 514/2003 Z.z. nadobudlo účinnosť až 01.01.2013, kým napádaná sporná úprava o rok skôr, a teda na vec nie je aplikovateľná už len z časového hľadiska. Pokiaľ ju súd prvej inštancie napriek tomu zohľadnil, vec nesprávne právne posúdil. V štvrtom, no neposlednom rade, považoval žalobca za nesprávny aj názor súdu prvej inštancie, že judikatúra už pred zavedením tohto ustanovenia vylučovala možnosť žiadať náhradu škody spôsobenú normotvornou činnosťou. Odhliadnuc od toho, že takáto judikatúra by bola neúčinná na posudzovanie nárokov na náhradu škody podľa európskeho práva, nemal tento záver za správny ani vo všeobecnej rovine. Pokiaľ súd prvej inštancie poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1Cdo 43/2009, vo vzťahu k tomuto podrobne už v konaní pred súdom prvej inštancie namietal, že na posudzovaný prípad nie je aplikovateľné z viacerých dôvodov. Konštatoval, že citované uznesenie bolo vydané v spore, ktorý sa skutkovo viazal k skutočnosti, ktorá nastala najneskôr v roku 1995 (žalobkyňa požadovala úroky z omeškania od 19.12.1995, pričom sa vec vzťahovala k výnosu Ministerstva vnútra z roku 1991). Ide teda o vec, ktorá podľa žalobcu nijako nemôže zohľadňovať právo Európskej únie, nakoľko Slovenská republika sa stala členským štátom Únie až v roku 2004. Navyše sa v posudzovanej veci postupovalo ešte podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v jeho pôvodnom znení, teda podľa právnej úpravy z obdobia socialistickej normalizácie. S ohľadom na to všetko, tak aj z hľadiska merita, aj z hľadiska časového a hľadiska aplikovateľných právnych predpisov ide o vec s

týmto konaním nesúvisiacu, ktorá tak nemôže byť pre posúdenie nároku na náhradu škody spôsobenej porušením európskeho práva nijako smerodajná. Pokiaľ naň súd prvej inštancie napriek tomu prihliadal a použil ho na odôvodnenie svojho rozsudku, ide o zjavne nesprávne právne posúdenie. Uviedol tiež, že v konaní poukázal aj na to, že citované rozhodnutie posudzovalo z hľadiska merita veci situáciu úplne neporovnateľnú s posudzovanou vecou. Pokiaľ súd prvej inštancie nijako neprihliadal na tieto odlišné skutkové skutočnosti, a o neaplikovateľné rozhodnutie vydané podľa koncepcnej inej úpravy oprel svoj rozsudok, dopustil sa aj tým nesprávneho právneho posúdenia veci. Záverom žalobca poznamenal, že ak by ustanovenie zakladajúce domnelé vylúčenie zodpovednosti za škodu spôsobenú zákonom malo byť aplikovateľné (čo zásadne odmietal), išlo by pravdepodobne aj o protiústavné ustanovenie, ako uvádza popredná odborná literatúra z oblasti ústavného práva: „Vylúčenie zodpovednosti Národnej rady SR za nesprávny úradný postup ex lege možno dôvodne podozrievať zo závažného nesúladu s čl. 51 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy.“ V takom prípade by bolo nevyhnutné iniciovať konanie o posúdenie súladu právnych predpisov pred Ústavným súdom SR; avšak s ohľadom na Súdny dvor jasne judikovanú neaplikovateľnosť takýchto obmedzení na prípady zodpovednosti štátu za škodu porušením práva EÚ, takéto konanie sa javí ako nadbytočné. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov považoval žalobca rozsudok súdu prvej inštancie v týchto pre vec rozhodných úvahách za vecne nesprávny a založený na nesprávnej aplikácii vnútroštátnych podmienok priznania nároku na náhradu škody a na nesprávnom vylúčení možnosti a potreby aplikovať aj zákon č. 514/2003 Z.z. aj zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú právnym predpisom prijatým (v legislatívnom procese) v materiálnom rozpore s právom Európskej únie. Zdôraznil, že nenamietal žiadne formálne procesné pochybenie v legislatívnom procese, ale materiálny obsah prijatého právneho predpisu, ktorý zasiahol do jeho práv.

Žalobca mal za nesprávne posúdenie vecí aj vzhľadom na bod 36 rozsudku, podľa ktorého súd prvej inštancie zamietol návrh na predloženie veci Súdnemu dvoru EÚ, a to s odôvodnením, že neidentifikoval žiadne konkrétne porušené právo žalobcu. Súčasne uviedol, že navrhnuté otázky sú „značne všeobecné a nesmerujúce k zodpovedaniu otázky konkrétnej zodpovednosti štátu, ale v podstate hľadajúce iba možné teoretické východiská možných nárokov žalobcu, ktoré by sa nezakladali na potrebe identifikácie konkrétneho práva a vzťahu príčinnej súvislosti.“ Poukázal na to, že otázka vzťahu príčinnej súvislosti je otázkou skutkovou, ktorú posudzuje v zásade vnútroštátny súd, nie Súdny dvor EÚ, ktorý sa vyjadruje k otázkam právnym. Existenciu príčinnej súvislosti pritom súd prvej inštancie uznal implicitne vo svojom rozsudku na viacerých miestach, pričom výslovne konštatoval aj že „žalobca sa obrátil na súd s legitímnou otázkou priamo súvisiacou s normotvornou činnosťou žalovaného, ktorá preukázateľne mala vplyv na jeho podnikateľskú činnosť.“ Preto nie je namieste vytykať ním navrhnutým prejudiciálnym otázkam, že vzťah príčinnej súvislosti neadresujú. Pokiaľ ide o tvrdenie o všeobecnosti otázok bez smerovania k posúdeniu zodpovednosti štátu za škodu, ide o úplne arbitrárne vyjadrenie súdu prvej inštancie. V prvom rade, konkrétna formulácia prejudiciálnych otázok je vecou súdu, ktorý ich Súdnemu dvoru predkladá, pričom nie je viazaný ani samotným návrhom, ani formuláciou návrhu otázok. Je úlohou súdu tieto otázky vymedziť tak, aby prispeli k rozhodnutiu vo veci samej. V druhom rade, nemožno prisvedčiť ani obsahu tejto neodôvodnenej výhrady súdu prvej inštancie, a to porovnaním znenia navrhnutých otázok s možnými odpoveďami a ich významom pre konanie. Otázky pritom boli formulované v súlade s obvyklými formuláciami a v obvyklej (stupňovitej a na seba nadväzujúcej) štruktúre.

Konštatoval, že prvá otázka: „Odporuje článku 7 Smernice Rady č. 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci v jej účinnom znení, a článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii a článku 291 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, vnútroštátna právna úprava členského štátu ktorá - tak ako tomu bolo v tomto prípade - ustanovila, že zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu, zodpovedajúcu preventívnej službe v zmysle citovanej smernice, pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej a druhej kategórie práce z hľadiska zdravotného rizika, pričom tieto dve kategórie zahŕňajú približne 95% zamestnancov pracujúcich v členskom štáte?“ predstavuje základný predpoklad zodpovednosti štátu v tejto veci, a to existenciu porušenia práva EÚ, t.j. či sporná novela odporuje Smernici. Ak by odpoveď bola kladná, prvý predpoklad zodpovednosti by bol daný. Ak by odpoveď bola záporná, zodpovednosť štátu by bola vylúčená a ďalšie otázky by boli bezpredmetné. Táto otázka bola podľa neho namieste tiež v súvislosti s formulovanou obavou súdu, že nemôže posudzovať súlad vnútroštátneho práva so Smernicou, ktorý sa reflektoval aj v odôvodnení Rozsudku (bod 27 Rozsudku, už analyzovaný vyššie). Druhá otázka: „Je možné interpretovať ustanovenia Smernice Rady č. 89/391/EHS, v prípadnom spojení s článkom 16 Charty základných práv Európskej únie, ako také, že z nich možno vyvodzovať popri právach zamestnancov na príjem ochranných a preventívnych služieb aj právo poskytovateľov kvalifikovaných externých služieb, ktorí spĺňajú potrebné spôsobilosti a potrebné osobné a profesionálne

prostriedky, a to právo podnikat' v tejto oblasti a uchádzať sa o možnosť poskytovať tieto služby a/alebo odborné konzultačné služby na takom trhu, na ktorom je poskytovanie ochranných a preventívnych služieb pre všetkých zamestnancov v zmysle citovanej smernice povinné, a to v takom zmysle, že porušenie povinnosti riadneho prebratia smernice môže zakladať ich právo na náhradu tým spôsobenej škody?“ nadväzuje na prvú otázku. Ak by bol konštatovaný nesúlad, nastupuje otázka výkladu smernice, či už samostatne, alebo v spojení s Chartou, a to s otázkou, či z týchto prameňov európskeho práva vyplýva konkrétne právo kvalifikovaných poskytovateľov spomínaných v Smernici poskytovať smernicou predpokladané služby. Táto otázka navyše špecifikuje, či takéto právo vyplývajúce zo Smernice a/alebo Charty má takú kvalitu, že môže založiť zodpovednosť štátu za škodu podľa práva Únie. Kladná odpoveď by bola významná pre rozhodnutie súdu, nakoľko by práve potvrdila to „konkrétne“ právo žalobcu, ktorého domnelú absenciu súd uvádza paradoxne ako dôvod, pre ktorý majú byť navrhnuté prejudiciálne otázky všeobecné či bezpredmetné. V prípade kladnej odpovede by základ jeho žaloby bol v tomto smere daný. V prípade negatívnej odpovede by boli relevantné pre posúdenie veci ešte ďalšie otázky. Tretia otázka: „Pokiaľ by odpoveď na druhú otázku bola záporná, je možné z ustanovení citovanej smernice a z práva Únie, najmä zo zásady efektivity, ekvivalencie a osobitne z princípu ochrany legitímnych očakávaní, prípadne s ohľadom na závery rozsudku A. podľa ktorých podmienky zodpovednosti štátu závisia od povahy porušenia práva Únie, vyvodzovať zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú subjektom, ktoré - tak ako je tomu v tomto prípade - na základe predtým riadne prebratej smernice začali poskytovať služby potrebné na uplatnenie smernice v praxi, spoliehajúc sa na to, že právny stav súladu vnútroštátneho práva s právom Únie nebude nedôvodne odstránený?“ nastupuje podľa žalobcu v prípade, ak by Súdny dvor mal za to, že zo Smernice ani Charty nevyplýva žiadne také právo, ktorého by sa bolo možné vo všeobecnosti dovolať na účely uplatnenia náhrady škody (na čom spočíva procesná obrana žalovaného). Táto tretia otázka preto smeruje k základu a podstate podmienok zodpovednosti, ktoré formulovala judikatúra, najmä vo veci A., kde formulovala, že podmienky závisia od okolností prípadu. Tu sa vytvára priestor, aby Súdny dvor tieto okolnosti posúdil. Zásadná okolnosť je pritom tá, že nedošlo k jednoduchému omeškaniu s implementáciou, ale k dodatočnému „odimplementovaniu“ Smernice v čase, kedy už poskytovatelia PZS plnili úlohy predpokladané Smernicou, čo má významný dopad na ich postavenie. Táto otázka preto špecificky adresuje najmä v konaní poukazovaný princíp ochrany legitímnych očakávaní, ktorý je nepochybne prísnejší v čase, keď sa subjekty adaptujú na upravenú legislatívu, ktorá je neskôr protiprávne zrušená, než v čase, kedy by štát len meškal s jej zavedením. Tieto podmienky, ako v konaní namietal, treba z povahy veci podľa žalobcu posudzovať prísnejšie. Preto táto otázka jednak adresuje ochranu legitímnych očakávaní, čo predošlé otázky nie, a súčasne sa pýta na to, či toto nie sú okolnosti, kedy práve v zmysle záverov A. a princípu plného účinku práva EÚ netreba podmienky zodpovednosti posudzovať prísnejšie a zodpovednosť voči štátu vyvodiť. V prípade kladnej odpovede by základ jeho žaloby bol v tomto smere daný. V prípade negatívnej odpovede by boli relevantné pre posúdenie veci ešte ďalšie otázky. Pritom, ako Súdny dvor neraz vo svojej praxi činí, by mohol otázky č. 3, 4 a 5 posúdiť v jednom kroku a na všetky tieto okolnosti prihliadnuť kumulatívne a zodpovedať ich v jednom kroku. Štvrtá otázka: „Pokiaľ by odpoveď na druhú a tretiu otázku bola pri všeobecnejšom posúdení záporná, môže viesť k opačnému záveru tá skutočnosť, ak členský štát odstránil stav súladu s právom Únie napriek tomu, že na tento nesúlad poukazovali odborné organizácie a že príslušný zákon bol prijatý napriek tomu, že bol predtým zákonodarnému orgánu vrátený prezidentom členského štátu v rámci výkonu jeho ústavnej kompetencie s výslovným upozornením na nesúlad s právom Únie?“ vyzdvihuje podľa žalobcu ako špecifickú okolnosť (opäť viď vec A., podľa ktorej podmienky závisia od okolností porušenia) v podobe vedomosti a úmyslu členského štátu porušiť právo EÚ. Takáto okolnosť je podľa žalobcu spôsobilá zvýšiť závažnosť porušenia práva EÚ zásadným spôsobom, nakoľko úmyselné konanie je vždy závažnejšie ako konanie nedbanlivostné. V dôsledku vyššej závažnosti by tak Súdny dvor mohol formulovať aj prísnejšie podmienky zodpovednosti než v doteraz posudzovaných veciach, nakoľko to korešponduje so závermi judikatúry, ako aj princípmi práva EÚ, z ktorých práve a len judikatúra zodpovednosť štátu vyvodila. V prípade kladnej odpovede by základ jeho žaloby bol v tomto smere daný. V prípade negatívnej odpovede by bol pre Súdny dvor vytvorený priestor zohľadniť okrem toho osobitné skutočnosti poukazované v nasledujúcej otázke. Čo sa týka piatej otázky: „Pokiaľ by odpoveď na druhú, tretiu a štvrtú otázku bola záporná, môže viesť k opačnému záveru tá skutočnosť, že jedným z motívov prijatia takejto zákonnej úpravy bola aj úspora verejných financií, pričom táto úspora bola realizovaná tak na úkor zamestnancov ako aj subjektov poskytujúcich kvalifikované externé služby a/alebo odborné konzultačné služby?“ uvedená skutočnosť, a to v podobe jedného z motívov pre prijatie protiprávnej úpravy Spornej novely založeného aj na úspore verejných financií, realizovanej na úkor poskytovateľov PZS, ktorí už investovali svojej činnosti značné prostriedky aj energiu, je rovnako spôsobilá prispieť k prijatiu záveru Súdneho dvora o tom, že v takomto

prípade musí škodca niesť prísnejšiu mieru zodpovednosti (ak by všeobecnejšia nebola dostatočná). Je spoločným základom zodpovednostných princípov štátov EÚ, že náhrada škody má aj významný reparačný účinok. Taktiež má odčerpať neoprávnený prospech škodcu z protiprávneho konania. Preto, ak tento účel nemožno dosiahnuť inak, bolo by neprijateľné, aby za daných okolností zostal štát za svoje protiprávne konanie nepostihnuteľný. To by súčasne potlačilo aj princíp plného účinku európskeho práva, ktorý bez jeho súkromnoprávneho vymáhania nemôže byť dostatočne naplnený. Preto je dôvodné predpokladať, že by táto okolnosť mohla mať vplyv na vymedzenie podmienok zodpovednosti v tomto prípade, ako to naznačuje rozhodnutie A. - toto rozhodnutie dokonca výslovne zakotvuje členskému štátu „povinnosť odstrániť nezákonné následky porušenia práva Spoločenstva“; obdobne tiež ďalšie rozhodnutia citované v konaní. Pozitívna odpoveď aj len na túto otázku (samostatne alebo v jej naznačenom možnom spojení s otázkami 3 a 4) by potvrdila základ jeho žaloby. Negatívna odpoveď aj na túto otázku (za predpokladu negatívnej odpovede na ostatné), by základ žaloby vyvrátila. Posledná šiesta otázka: „Bez ohľadu na odpoveď na predchádzajúce otázky, je potrebné právo Únie, najmä článok 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii, vykladať tak, že bráni použitiu vnútroštátnej zákonnej úpravy členského štátu, ktorá by v prípade nesprávneho prebratia smernice vylučovala alebo obmedzovala zodpovednosť štátu za spôsobenú škodu v prípade, ak by jej základom mal byť výsledok postupu zákonodarného orgánu členského štátu pri výkone jeho pôsobnosti uznášať sa na zákonoch?“ je otázkou doplnkovou a smeruje k tomu, na čo poukazoval súd prvej inštancie, a to domnelá nemožnosť priznať nárok na náhradu škody v súvislosti s výsledkom legislatívneho procesu, na ktorý poukazoval žalovaný a ktorý súd prvej inštancie prevzal čiastočne v bode 28 rozsudku. Kladná odpoveď by poskytla pre súd jasné vyjadrenie, že takéto ustanovenie nemožno použiť na obmedzenie zodpovednosti štátu a aj v prípade výsledkov legislatívneho postupu musí bez ohľadu naň náležite posúdiť nárok na náhradu škody, pričom podmienky nemôžu byť menej priaznivé ako podmienky zákona č. 514/2003 Z.z. Z uvedeného tak mal za zrejmé, že všetky otázky majú priamy vzťah k meritu veci, týkajú sa výkladu práva únie, ich zodpovedanie môže priamo prispieť k posúdeniu základu sporu. Preto žalobca na týchto návrhoch na predloženie prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru naďalej zotrval a žiadal odvolací súd, aby inštruoval súd prvej inštancie v zrušujúcom rozhodnutí, aby sa na Súdny dvor obrátil.

V závere odvolania žalobca uviedol, že napádaný rozsudok obsahuje s ohľadom na povahu veci, rozsah dokazovania, ale najmä uplatnených námietok a argumentácií spojených s citáciami relevantnej a pre vec podstatnej judikatúry, podľa žalobcu nedostatočné odôvodnenie, v ktorom súd nezohľadnil všetky pre vec podstatné námietky. Tento nedostatok nezohľadnenia podstatných námietok a argumentácií pritom predstavuje vadu konania, ktorá mohla mať za následok nesprávne právne posúdenie veci, pričom intenzita mohla dosiahnuť aj porušenie práva žalobcu na spravodlivý súdny proces. Je síce pravdou, že súd nemusí dať podrobnú odpoveď na každú otázku, ktorú strana sporu položí; musí sa mu však dostať presvedčivých odpovedí na zásadné pre vec významné námietky a právne argumenty, obzvlášť, ak sú podporené judikatúrou alebo závermi právnej vedy. Žalobca mal za to, že súd prvej inštancie takto nepostupoval. Súdom prvej inštancie pritom najmä nezohľadnil a nevysporiadal sa s týmito podstatnými argumentmi žalobcu a poukazovanou judikatúrou: uplatnenie nároku z princípu ochrany legitímnych očakávaní (vyjadril sa k nej súd len okrajovo, i to, ako je uvedené vyššie, na nesprávnom základe); posúdenie nároku z práv vyplývajúcich z Charty (nevyjadril sa k nej súd vôbec); implicitné právo vyplývajúce priamo zo smernice a toho, že Smernica ukladá poskytovateľom PZS aj povinnosti, ktoré musia plniť, najmä odborné a technické zabezpečenie (nevyjadril sa súd vôbec); právo vyplývajúce zo Smernice v spojení s právom z Charty (nevyjadril sa súd vôbec); opakovaná námietka, že podľa judikatúry sa podmienky zodpovednosti posudzujú podľa povahy porušenia, najmä A.: „Ak právo Spoločenstva takto zakladá zodpovednosť štátu, podmienky, za akých na základe tejto zodpovednosť vzniká právo na nápravu, závisia od povahy porušenia práva Spoločenstva, ktorým bola škoda spôsobená“, bod 38, obdobne U. D. R.O. bod 38 a 39 (nevyjadril sa súd vôbec); nezohľadnenie samotných okolností porušenia a nevysporiadanie sa s nimi; nezohľadnenie princípu plnej účinnosti práva EÚ a povinnosti lojálnej spolupráce (nevyjadril sa súd vôbec); skutočnosť, že medzi povinnosťami štátu „patrí aj povinnosť odstrániť nezákonné následky porušenia práva Spoločenstva.“ (nevyjadril sa súd vôbec); nezohľadnenie záverov Krajského súdu v Bratislave v rozhodnutí FENS; nezdôvodnené poukazovanie na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1 Cdo 43/2009 napriek tomu, že žalobca v konaní poukázal na odlišnosť skutkových a právnych okolností ako aj záverov tohto rozhodnutia, bez toho, aby sa s tým súdom vysporiadal; ďalšie námietky a argumenty podrobne uvedené v jednotlivých prednesoch a podaniach, ako aj uvedené v tomto odvolaní vyššie, osobitne podporené odkazmi na aplikovateľnú judikatúru. S ohľadom na rozsah podaní, povahu právnej veci, ako aj právnu argumentáciu a rozsah nerefektovanej judikatúry, považoval žalobca rozsudok súdu prvej inštancie za nedostatočne odôvodnený, zakladajúci odvolací dôvod pre jeho zrušenie.

Poukázal na to, že súd prvej inštancie uznal v rozsudku nasledovné: „žalobca sa obrátil na súd s legitímnou otázkou priamo súvisiacou s normotvornou činnosťou žalovaného, ktorá preukázateľne mala vplyv na jeho podnikateľskú činnosť.“ Uviedol, že nesúlad tejto právnej úpravy so smernicou konštatovala tak Európska komisia, ako aj uznal žalovaný v písomnom Stanovisku pre EK a pri prijatí následnej legislatívnej zmeny (resp. oboch nasledujúcich zmenách). Za týchto okolností je zamietavý rozsudok súdu prvej inštancie nedôvodný, nedostatočne odôvodnený, ale aj vecne nesprávny. Pritom s ohľadom aj na tieto okolnosti je žalobca presvedčený, že zamietnutie žaloby bez zodpovedania prejudiciálnych otázok ako aj uplatnených námietok žalobcu, je nesprávne aj predčasné.

Vzhľadom na všetko vyššie uvedené navrhol žalobca, aby odvolací súd po predložení a zodpovedaní prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru alebo aj bez tohto predloženia zmenil výroky č. II až IV rozsudok súdu prvej inštancie a rozhodol, že žalobca má čo do základu daný nárok voči žalovanému na náhradu škody spôsobenej v dôsledku porušenia povinnosti riadne implementovať smernicu Rady 89/391/EHS z 12.06.1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a zdravia pracovníkov pri práci trvajúceho v období od 01.01.2012 do 31.12.2014 a prijímať účinné opatrenia na zabezpečenie plnenia povinností podľa tejto Smernice. Výšku nároku na náhradu škody určí súd prvej inštancie rozsudkom po právoplatnosti tohto rozsudku ako aj výšku náhrady škody priznanej žalobcovi alebo aby odvolací súd výroky č. II až IV rozsudku zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie s vyjadrením právneho názoru o potrebe predloženia otázok Súdnemu dvoru Európskej únie.

16. Žalovaný podal odvolanie proti výroku IV. rozsudku týkajúceho sa náhrady trov konania v zmysle § 365 ods. 1 písm. h) CSP, keďže napádaná časť rozhodnutia súdu prvej inštancie vychádza podľa neho z nesprávneho právneho posúdenia veci a žiadal rozsudok súdu prvej inštancie v tejto napadnutej časti v zmysle § 388 CSP zmeniť a priznať mu nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie v celom rozsahu (100 %) a súčasne mu priznať nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (100 %), alebo alternatívne v zmysle § 389 ods. 1 CSP v spojení s § 391 ods. 1 CSP výrok IV. rozsudku zrušiť a vrátiť vec súdu prvej inštancie v tejto napadnutej časti na ďalšie konanie a nové rozhodnutie a zaviazat' žalobcu v plnom rozsahu (100 %) na náhradu trov odvolacieho konania vzniknutých žalovanému. Nestotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, keď mu nepriznal nárok na náhradu trov konania v zmysle § 257 CSP z dôvodov hodných osobitného zreteľa, keď podľa názoru súdu prvej inštancie vzhľadom na predmet konania (domnelé nároky zo zodpovednosti žalovaného za normotvornú činnosť) sa žalobca na súd obrátil s legitímnou otázkou majúcou dopad na jeho podnikateľskú činnosť (bod 42. odôvodnenia rozsudku). Rozporoval posúdenie súdu prvej inštancie ako nesprávne. Bol toho názoru, že v danom prípade neexistovali dôvody hodné osobitného zreteľa a výnimočné okolnosti zdôvodňujúce nepriznanie náhrady trov konania. Uviedol, že aplikácia § 257 CSP je prípustná iba celkom výnimočne, ako výnimka zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania. „Zákon vyžaduje pre realizáciu tohto sudcovského moderačného práva, aby v danom prípade išlo o výnimočné okolnosti a dôvody hodné osobitného zreteľa.“ Teda „musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. ... použitie uvedeného ustanovenia musí vždy zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať vždy výnimočnú povahu“. Zároveň bol toho názoru, že ustanovenie § 257 CSP nepripúšťa nekontrolovanú voľnú úvahu súdu, teda nie je daná „možnosť ľubovoľnej úvahy súdu priznať alebo nepriznať trovy konania, ale povinnosť súdu v okolnostiach konkrétneho prípadu zvážiť dopad rozhodnutia o trovách konania na jeho účastníkov a svoje rozhodnutie ústavne súladným spôsobom odôvodniť.“ Za výnimočné okolnosti a ani dôvody hodné osobitného zreteľa nemožno podľa žalovaného považovať druh uplatneného nároku, ani argumentáciu žalobcu v konaní. Súd prvej inštancie pri odôvodnení nepriznania nároku na náhradu trov poukázal všeobecne na charakter uplatneného nároku (zodpovednosť žalovaného za normotvornú činnosť). Nepriznanie náhrady trov konania však „nemožno odôvodniť len všeobecným záverom hodnotiacim význam rozhodovania o určitom nároku“, či „všeobecným záverom o charaktere prejednávanej právnej veci“ a taktiež „aplikácia ustanovenia § 150 OSP (v súčasnosti § 257 CSP - pozn.) len s poukazom na predmet konania nie je vecne správna“. Ako uvádza aj právna doktrína, strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov konania podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov“. Ako zdôvodnenie nepriznania náhrady trov konania nemôže obstáť konštatovanie súdu prvej inštancie, že žalobca sa obrátil na súd s legitímnou otázkou. Žalobca nastolil otázku existencie porušenia domnelého, ním tvrdeného práva, ktoré zjavne nevyplývalo z právneho stavu veci (žalobca tvrdil porušenie jeho práva nesprávnou implementáciou Smernice rady 89/391/EHS, avšak zo Smernice rady 89/391/EHS žalobcovi žiadne právo nevyplývalo). Ako konštatoval aj sám súd prvej inštancie v odôvodnení meritórnej časti rozsudku, žalobca nespĺnil základné

predpoklady vzniku nároku uplatneného v tunajšom konaní, a teda žalobca evidentne nebol aktívne legitímovaný na podanie žaloby, keďže mu nesvedčalo hmotné právo. Preto nesúhlasil s názorom súdu prvej inštancie, že žalobca sa na súd obrátil s legitímnou otázkou. Uviedol, že súd nie je inštitúcia, ktorá má odpovedať na hypotetické, resp. akademické otázky, ale má poskytnúť právnu ochranu vzhľadom reálne existujúce práva. Je ústavným právom každého domáhať sa súdnej ochrany, avšak uplatnenie tohto práva sa bezprostredne spája s procesnou zodpovednosťou za výsledok súdneho konania. Nemožno súdu „klásť otázky“ v duchu „vyskúšame, možno to vyjde“, ale pri každom uplatnení práva súdnou cestou je nutné hľadieť na zaťaženie súdov a najmä na ďalšie strany sporu a ich ústavné právo na súdnu ochranu, s čím je nevyhnutne spojená zodpovednosť za výsledok sporu. Mal vážne pochybnosti, že ak by súd prvej inštancie posúdil predmetnú „legitímnu“ otázku opačne (t.j. vyhovel by žalobcovi v merite veci), či by tiež nepriznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania vzhľadom na to, že predmetom konania bola „legitímná“ otázka. Ustanovenie § 257 CSP „nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania; vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený“. Zároveň „odôvodnenie rozhodnutia, v ktorom je ustanovenie § 150 OSP (v súčasnosti § 257 CSP - pozn.) aplikované, by malo byť precízne, pričom sa ex lege vyžaduje, aby v tomto konaní boli bezpečne preukázané skutočnosti, na základe ktorých je toto ustanovenie aplikované“. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania mal súd prvej inštancie prednostne aplikovať zásadu úspechu vo veci v zmysle § 255 CSP (vzhľadom na výrok III. rozsudku) a zásadu zavinenia v zmysle § 256 ods. 1 CSP (vzhľadom na výrok I. rozsudku). Súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku nedostatočne zdôvodnil, prečo neaplikoval uvádzané základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania. Z hľadiska zásady úspechu vo veci súd prvej inštancie síce v bode 42. odôvodnenia rozsudku uviedol, že „s poukazom na vyššie citované ustanovenia a výrokovú časť tohto rozhodnutia by bolo možné konštatovať úplný úspech žalovaného“, no aj napriek tomu žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal bez toho, aby vysvetlil, prečo na zásadu úspechu vo veci nebral ohľad a túto zásadu ignoroval. Aplikáciou zásady zavinenia pri rozhodovaní o náhrade trov sa súd prvej inštancie vôbec nezaoberal, hoci to bolo jeho povinnosťou vzhľadom na výrok 1. rozsudku. „Ak súd zastavuje konanie v dôsledku späťvzatia, musí sa zaoberať pri rozhodovaní o náhrade trov konania otázkou, či niektorý z účastníkov zaviniť, že konanie muselo byť zastavené. Pretože nárok na náhradu trov konania je nárokom vyplývajúcim nie z hmotného, ale procesného práva, otázku, či išlo o dôvodne podanú žalobu, je nevyhnutné posudzovať z procesného hľadiska, t.j. z hľadiska vzťahu výsledku chovania žalovaného k požiadavkám žalobcu. Ide teda o to, či sa žalobca domohol uplatneného nároku alebo nie, pričom súd neskúma, či by bol žalobca v meritórnom konaní úspešný alebo nie.“ Ako ďalej konštantná judikatúra uvádza, bezdôvodné (aj čiastočné) späťvzatie žaloby, ako tomu bolo v tunajšom konaní, znamená žalobcovo zavinenie zastavenia konania a je automaticky spojené s povinnosťou náhrady trov konania žalovaného. Neaplikovanie zásad rozhodovania o náhrade trov konania a „nepriznanie nároku na náhradu trov konania môže viesť k odmietnutiu spravodlivosti, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“ Vzhľadom na uvedené skutočnosti rozsudok v napádanej časti vykazuje znaky svojvôle (arbitrážnosti). Konštatoval, že rozhodovanie o trovách v civilnom sporovom konaní sa spravuje najmä zásadou úspechu vo veci (§ 255 CSP). Úspešná strana má nárok na náhradu trov konania a neúspešná strana okrem vlastných trov musí nahradiť aj trovy úspešnej protistrany. Zásada úspechu vo veci spravodlivo usporadúva vzťahy, pretože žalobcu „potrestá“, ak si uplatňuje právo, ktoré mu nepatrí a naopak žalovaného „potrestá“, ak bráni právu, resp. neplní svoje povinnosti dobrovoľne. Tým zásada úspechu vo veci významným spôsobom nepriamo reguluje množstvo sporov a zaťaženie súdov, lebo motivuje subjekty správať sa v súlade s právom, aby predišli finančným dôsledkom spojeným so súdnym sporom. V rozpore so zásadou úspechu vo veci a spravodlivým usporiadaním veci by bolo rozhodnutie, ktorým by neúspešná strana bola „odmenená za neúspech“ v spore tým, že nebude musieť znášať trovy protistrany, hoci sama spor vyvolala (žalobca), a naopak, úspešná strana bude „potrestaná za úspech“ v spore tým, že si bude musieť sama platiť jej vzniknuté trovy, hoci spor nevyvolala. Zásada zavinenia pôsobí ako sankčná náhrada trov konania, ktoré by pri riadnom priebehu konania nevznikli a tiež jej aplikácia pri bezdôvodnom späťvzati žalôb pôsobí obdobne ako zásada úspechu vo veci, keď motivuje subjekty správať sa v súlade s právom a predchádzať podávaniu nedôvodných žalôb. Žalobca sa snažil zbaviť svojej zodpovednosti za výsledok sporu svojou požiadavkou, aby v prípade neúspechu v konaní nebola žalovanému priznaná náhrada trov konania. Žalobca si pri podaní žaloby musel byť vedomý, že v prípade neúspechu v spore bude musieť znášať trovy protistrany, čo potvrdzuje aj judikatúra: „Účastník konania si musí byť vedomý toho, že v prípade neúspechu poniesie náklady konania, prípadne aj náklady právneho zastúpenia protistrany“. Na túto skutočnosť bol povinný upozorniť

žalobcu jeho právny zástupca, ktorý ho zastupuje od počiatku sporu (od podania žaloby). V zmysle vyššie uvedeného považoval žalovaný za neprípustné konštatovanie súdu prvej inštancie, že vzhľadom na predmet konania žalobca nemá byť odrádzaný od domáhania sa svojich práv, hoci v konečnom dôsledku bude neúspešný. Z uvedeného konštatovania vyplýva neakceptovateľný záver, že pre rozhodovanie o náhrade trov tunajšieho konania je nepodstatný výsledok konania a v konaní neúspešná strana (žalobca) nemusí niesť zodpovednosť za výsledok konania, hoci ho sama vyvolala (podala žalobu) a taktiež aj zavinila jeho čiastočné zastavenie (bezdôvodným a nevysvetleným čiastočným späťvzatím žaloby).

17. Vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalobcu žalovaný žiadal rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II. (ktorým bol návrh na prerušenie konania zamietnutý) a III. (ktorým bola žaloba zamietnutá) ako vecne správny potvrdiť a žalovanému priznať náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (100%). Rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napádaných výrokoch II. a III. považoval za vecne správny a riadne odôvodnený a odvolanie žalobcu za nedôvodné. Uviedol, že žalobca zavádzajúcou interpretáciou rozsudku vyvoláva dojem jeho vadnosti, avšak argumentácia žalobcu nemá skutkový a ani právny základ. Rozporoval námietky žalobcu, že súd prvej inštancie nedostatočne odôvodnil rozsudok a nevysporiadal sa so všetkými jeho tvrdeniami. Mal za to, že odôvodnenie rozsudku podáva ucelenú a dostatočne vyčerpávajúcu odpoveď na všetky podstatné otázky v danom konaní. Uviedol, že povinnosťou súdov nie je uvádzať, ako sa vysporiadali so všetkými tvrdeniami sporových strán v konaní, ale má poukázať len na tie, ktoré považoval za podstatné z hľadiska svojho rozhodnutia vo veci samej. Súd sa pri odôvodňovaní rozsudkov majú vyjadriť jasne a výstižne (§ 220 ods. 2 CSP) - nie je povinnosťou súdov analyticky hĺbkovo sa zaoberať každým tvrdením sporových strán, resp. všetkými dôkazmi. A súd prvej inštancie postupoval v zmysle uvedeného. V odôvodnení rozsudku sú zrozumiteľne uvedené dôvody rozhodnutia. Pri výklade a aplikácii právnej úpravy sa súd prvej inštancie neodchýlil od znenia príslušných zákonných ustanovení, nepoprel ich význam, ani účel, pričom sa opierať aj o rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít. Odôvodnenie rozsudku preto podľa žalovaného spĺňa požiadavky ústavnosti a zákonnosti. Námietky žalobcu voči odôvodneniu rozsudku pokladal za neopodstatnené a šikanózne. Sama skutočnosť, že žalobca nesúhlasí s názorom súdu prvej inštancie nemôže viesť k záveru o neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozsudku. Do práva na spravodlivý proces nepatri právo žalobcu, aby sa súd stotožnil s jeho názormi, resp. procesnými návrhmi. Právo na spravodlivý súdny proces neznamená ani právo na to, aby bol žalobca pred súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi.

Konštatoval, že žalobca sa v odvolaní venuje najmä nesporným otázkam, napríklad prednosť práva EÚ, všeobecné zásady právnej úpravy zodpovednosti štátu za nesprávnu implementáciu smerníc, a podobne a v bode 26. odvolania nesprávne uvádza, že súd odmietol žalobu len na základe toho, že nemôže posudzovať súlad vnútroštátneho predpisu so smernicou EÚ. Žalobca odvádza pozornosť od jadra procesnej obrany žalovaného, ktorou žalovaný rozporuje existenciu hmotnoprávneho nároku. Podstatou sporu je ním namietaný fakt, že nie sú splnené základné podmienky stanovené judikatúrou Súdneho dvora EÚ pre existenciu nároku na náhradu škody spôsobenej nesprávnou implementáciou smernice, ktorú si žalobca uplatňuje. Týmito podmienkami sú: výsledok ustanovený smernicou (t.j. účel smernice) musí obsahovať priznanie práv danému jednotlivcovi (poškodenému); obsah práv zo smernice musí byť dostatočne identifikovateľný (určitý); existencia priamej príčinnej súvislosti medzi porušením povinnosti štátu a škodou, ktorú poškodené osoby utrpeli; závažnosť porušenia práva EÚ. Ani jedna z týchto podmienok stanovených právom EÚ nebola splnená, pričom pre priznanie nároku je nutné, aby tieto podmienky boli splnené súčasne (kumulatívne).

K tvrdeniu žalobcu, že jeho právo vyplýva zo Smernice 89/391/EHS, žalovaný uviedol, že žiadne z ustanovení Smernice 89/391/EHS neustanovuje právo externým poskytovateľom pracovnej zdravotnej služby (ďalej len „PZS“) akým je žalobca. Predmetné ustanovenia stanovujú len povinnosti zamestnávateľov zabezpečiť PZS, a to predovšetkým vlastnými kapacitami, eventuálne s možnosťou zabezpečenia PZS externými dodávateľmi (ako bližšie uviedol na str. 4 až 5 vyjadrenia žalovaného zo dňa 20.03.2017). Zo Smernice 89/391/EHS teda nevyplýva právo externých dodávateľov PZS (žalobcu) s dostatočne identifikovateľným (určitým) obsahom (podmienka v bode 6. písm. b) vyššie). Cieľom (účelom) Smernice 89/391/EHS je ochrana práv zamestnancov, teda výsledok stanovený Smernicou 89/391/EHS neobsahuje priznanie práva externým dodávateľom PZS (žalobcovi). V kontexte podmienky špecifikovanej v bode 6. písm. a) vyššie je nutné nahliadať na Smernicu 89/391/EHS z hľadiska jej účelu (cieľa), ktorý je vyjadrený predovšetkým v jej úvodnej časti (preambule). Táto, a ani iná časť Smernice 89/391/EHS neuvádza, že by jej účelom bola ochrana práva na podnikanie pre externých poskytovateľov PZS. Preto táto podmienka domnelého nároku nie je daná (ako bližšie uviedol na str. 3 až 4 vo svojom vyjadrení zo dňa 20.03.2017). Žalobca sa v odvolaní, ani iných podaniach v konaní,

takmer vôbec nevyjadril k ďalším podmienkam existencie uplatneného nároku, popísaným v bode 6. písm. c) ad) vyššie. Žalovaný trval na tom, že uvedené podmienky nie sú naplnené (ako bližšie uviedol na str. 5 až 9 svojho vyjadrenia zo dňa 20.03.2017). Ohľadom podmienky v zmysle bodu 6. písm. d) vyššie uviedol, že ak by aj bolo možné považovať žalobcom napádanú implementáciu Smernice 89/391/EHS za porušenie práva EÚ, k tomuto by došlo z dôvodu nedostatočnej presnosti a jasnosti Smernice 89/391/EHS v otázke zavedenia PZS. Žalovaný zabezpečil plnenie cieľov Smernice 89/391/EHS podľa vlastného uváženia, vrátane zabezpečenia PZS (str. 7 až 9 vyjadrenia žalovaného zo dňa 20.03.2017). Smernica 89/391/EHS v žiadnom svojom ustanovení konkrétne, dostatočne presne a jasne nespomína existenciu PZS pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do I. a II. kategórie práce, ale uvádza len zabezpečenie ochrany a prevencie pred ohrozením pri práci. Žalovaný mal za to, že ochrana a prevencia pred ohrozením pri práci boli dostatočne zabezpečené, len iným spôsobom, ako do prijatia spornej novely. Platí, že ak právo EÚ implementované do vnútroštátneho právneho poriadku nie je dostatočne presné a zrejme, nemožno vyvodzovať zodpovednosť štátu v prípade, že by došlo k nesprávnej implementácii daného práva EÚ. Poukázal na právnu doktrínu vychádzajúcu z judikatúry Súdneho dvora EU, najmä vo veci *British Telecommunications* (Rozsudok Súdneho dvora vo veci C- 392/93 *British Telecommunications v. Spojené kráľovstvo* z 26.3.1996)⁷ a *Kobier* (Rozsudok Súdneho dvora vo veci C-224/01 *E. X. v. Rakúsko* z 30.9.2003). Práve vyššie uvedené skutočnosti boli podstatnými pre rozhodnutie súdu prvej inštancie (ako vyplýva z bodov 29., 30., 31., 35. a 36. odôvodnenia rozsudku). K domnelým legitímnym očakávaniam žalobcu, ktoré mali spočívať v tom, že žalobca sa spoliehal na stabilitu zákonnej úpravy, pričom zmenou legislatívneho prostredia sa zmenšil okruh jeho potenciálnych klientov, uviedol, že žalobca konštruuje svoje údajné legitímne očakávania vzhľadom na práva zamestnancov, ktoré však jemu ako podnikateľskému subjektu nepatria. Žalobca opomína zásadné skutočnosti vylučujúce jeho legitímne očakávania, najmä oprávnené subjekty. Legitímne očakávania môže mať len taký subjekt, ktorému z danej právnej úpravy vyplývajú práva, teda subjekt, ktorý legitímne očakáva zachovanie svojich práv. Preto legitímne očakávania nemôže mať subjekt, ktorého sa zmena právnej úpravy priamo nedotýka. Smernica 89/391/EHS bola prijatá výlučne za účelom ochrany práv zamestnancov. Preto jedinými subjektmi, ktoré vzhľadom na Smernicu 89/391/EHS môžu mať legitímne očakávania, sú zamestnanci, a nie externé firmy poskytujúce PZS, keďže kvôli nim Smernica 89/391/EHS nebola prijatá a zároveň im ani nepriznáva akékoľvek právo. Poukázal na podnikateľské riziko žalobcu ako obchodnej spoločnosti, ktorá je podnikateľom. K základným znakom podnikania patrí podnikateľské riziko (§ 2 ods. 1 Obchodného zákonníka). Právo podnikat' ako ústavne garantované právo (čl. 35 ods. 1 Ústavy) neznamená garanciu úspechu v podnikaní. Neúspech alebo strata podnikateľa predstavuje jeho podnikateľské riziko, ktoré musí znášať sám. Štát negarantuje právnym poriadkom úspech v podnikaní. Právny poriadok reprezentovaný všeobecne záväznými právnymi predpismi (ústavou, zákonmi a podobne) je odrazom spoločenskej reality, ktorá je zo svojej podstaty dynamická. Preto aj právny poriadok podlieha zmenám. Týmto zmenám, vrátane zmien právneho poriadku, sa musia podnikatelia prispôbiť, ak chcú byť v podnikaní úspešní. Podnikateľ (žalobca) nemôže mať legitímne očakávania domnievajúc sa, že jeho podnikateľská činnosť nebude legislatívnou činnosťou štátu dotknutá. Žalobca sa však snaží žalobou preniesť vlastné podnikateľské riziko na žalovaného (štát), avšak „ústavné záruky práva podnikat', ktoré zaťažujú štát, nesiahajú tak ďaleko, aby štát znášal výdavky podnikania, či aby znášal výdavky neúspechov v podnikaní“. Ďalej žalovaný poukázal na všeobecné pravidlo prevenčnej povinnosti, podľa ktorého každý si má počínať tak, aby sa predchádzalo škodám (§ 415 Občianskeho zákonníka). Preto nemôže podľa neho obstáť tvrdenie žalobcu, že za účelom poskytovania PZS bol personálne a technicky pripravený na stav poskytovania PZS ním tvrdenému okruhu klientov, s čím mal spojené náklady, pričom jeho investície boli zákonom č. 407/2011 Z.z. zmarené. V rámci prevenčnej povinnosti žalobca mohol a mal predvídať zmenu právnej úpravy bezprostredne sa týkajúcej jeho oblasti podnikania, a tým predísť ním tvrdenej ujme (napríklad alokovaním kapacít na iné podnikateľské aktivity alebo znížením vlastných výrobných kapacít a podobne). Smernica 89/391/EHS je súčasťou práva EÚ kladúceho dôraz na štyri základné slobody (voľný pohyb osôb, tovaru, služieb a kapitálu). Tieto slobody majú za cieľ vytvoriť silný vnútorný trh s podporou podnikateľského prostredia ako takého pri rešpektovaní ďalších cieľov (ochrana spotrebiteľa, zamestnancov a podobne). Neprimerané legislatívne zásahy kladúce prekážky podnikateľskému prostrediu týmto cieľom odporujú. V tomto kontexte aj Smernica 89/391/EHS v preambule pripomína neprípustnosť takýchto obmedzení pre podniky. Aj keby zamestnávateľia mali povinne zabezpečovať zdravotnú službu pre všetky kategórie zamestnancov, majú tak robiť primárne sami a nemusia na to nevyhnutne využívať externé služby. Takýto postup je dokonca žiaducejší (ako bližšie uviedol v časti 1, 2 písm. b) vyjadrenia zo dňa 20.03.2017). Je na každom zamestnávateľovi, ako si zabezpečí výkon PZS tak, aby to bolo z jeho pohľadu ekonomicky výhodné. Nemožno adresátovi právnej

normy (v tomto prípade zamestnávateľom) zákonom nanútiť spôsob, ako má zabezpečovať plnenie svojich povinností. V tomto ohľade sa spôsob, akým bola do vnútroštátneho poriadku implementovaná predmetná Smernica 89/391/EHS dotkol žalobcu terciálne a v konaní uplatňovaná výška náhrady škody nemá skutkový a ani právny základ. Pokiaľ žalobca spochybňuje posúdenie súdu prvej inštancie opierajúce sa o zákon a rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít v otázke právomoci posúdenia súladu vnútroštátnej normy s právom EÚ (bod 27. a 28. odôvodnenia rozsudku), uviedol, že žalobcova argumentácia je založená na dezinterpretácii posúdenia súdom prvej inštancie. Súd prvej inštancie poukázal na § 6 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, ktorý vylučuje zodpovednosť za normotvornú činnosť Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“). Zároveň súd prvej inštancie poukázal aj na § 4 ods. 1 písm. e) zákona č. 514/2003 Z.z. uvádzajúc, že zákon nevylučuje zodpovednosť za iný úkon verejnej moci (ako je normotvorná činnosť) v súvislosti s nesprávnou implementáciou smerníc. Doplnil, že priamo ustanovenie § 4 ods. 1 písm. e) zákona č. 514/2003 Z.z., na ktoré sa odvoláva žalobca, uvádza, že sa vzťahuje na náhradu škody pri výkone verejnej moci v oblasti štátnej správy (nie zákonodarnej moci). Súd prvej inštancie ďalej poukázal na Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1Cdo 43/2009, v zmysle ktorého normotvorná činnosť nie je úradný postup, za ktorý zodpovedá štát, a to pre absenciu kauzálného nexusu medzi normotvornou činnosťou a škodou. Táto argumentácia je rozvinutá aj v Uznesení Ústavného súdu SR zo dňa 24.08.2011 sp.zn. II. ÚS 362/2011, podľa ktorého výsledkom normotvornej činnosti sú všeobecne záväzné pravidlá správania určené istému okruhu adresátov vymedzenému len všeobecnými - druhovými znakmi (abstraktnosť zákona), čo vylučuje existenciu priamej (bezprostrednej) príčinnej súvislosti medzi normotvornou činnosťou a škodou konkrétneho, individuálneho subjektu. Ústavný súd uvádza, že „zodpovednosť štátu za škodu v zmysle zákona o zodpovednosti za škodu nezakladá postup štátnych orgánov pri vytváraní alebo zmene právnych noriem, ale až nesprávny úradný postup štátnych orgánov pri aplikácii právnych noriem, prípadne pri vynucovaní ich dodržiavania vo vzťahu ku konkrétnym subjektom“. Samotná normotvorná činnosť štátu teda nespôsobuje vznik zodpovednosti za škodu, a to pre absenciu príčinnej súvislosti. Prijatím nového zákona majúceho abstraktný charakter nemôže vzniknúť automaticky zodpovednostný vzťah ku konkrétnemu subjektu. Zodpovednosť štátu môže vzniknúť až následne pri aplikácii danej normy, resp. pri jej vynucovaní štátnymi orgánmi vo vzťahu ku konkrétnym subjektom (viď II. ÚS 362/2011). Napríklad ak by nesprávnou implementáciou danej smernice bola vo vnútroštátnom zákone uložená povinnosť, ktorú by štát svojimi orgánmi vymáhal voči konkrétnemu subjektu v rozpore s právom EÚ alebo vo vnútroštátnom zákone v rozpore so smernicou EÚ by nebolo dané právo, ktoré by štát svojimi orgánmi odmietal priznať voči konkrétnemu subjektu. Uviedol, že žalobcom napádaná právna úprava nebola aplikovaná štátnymi orgánmi pri výkone verejnej moci. Cieľom Smernice 89/391/EHS je úprava práv a povinností zamestnancov a zamestnávateľov pri bezpečnosti práce a ochrane zdravia pri práci. Preto subjektmi aplikácie práva neboli štátne orgány pri výkone verejnej moci, ale zamestnávatelia a zamestnanci. Bolo vecou zamestnávateľov, ako budú plniť svoje povinnosti v oblasti prevencie a ochrany zdravia ich zamestnancov. Plnenie tejto povinnosti (aplikáciu právnej normy) teda nezabezpečovali štátne orgány a z logiky veci vyplýva, že preto ani nemohlo dôjsť k nesprávnej aplikácii právnej normy štátnymi orgánmi. Všeobecný súd pri rozhodovacej činnosti nemôže negovať zákon ako taký, nemôže samotný zákon považovať za „nezákonný“ protiprávny úkon, inak by konal protiústavné v rozpore s deľbou moci v právnom štáte. Všeobecné súdy pri rozhodovacej činnosti nemôžu zasahovať do zákonodarnej moci. Súd môže posúdiť až aplikáciu zákona, a to tak, aby bola akceptovateľná (euro-konformná, resp. ústavno-konformná). Sumárne na základe súdom prvej inštancie uvádzanej zákonnej úpravy a rozhodnutí najvyšších súdnych autorít možno konštatovať, že zodpovednosť za škodu spôsobenú nesprávnou implementáciou smernice EÚ je možné vyvodzovať vzhľadom na individuálne právne akty pri výkone verejnej moci v oblasti verejnej správy, t.j. konkrétne akty aplikácie práva, a nie voči normatívnym právnym aktom (zákonom) vydaným NR SR, majúcim abstraktný, všeobecný charakter. Zároveň žalovaný poukázal na to, že vzhľadom na obsah odôvodnenia rozsudku bola pre meritórne rozhodnutie súdu prvej inštancie podstatná argumentácia ohľadom neexistencie podmienok vzniku nároku uplatneného v tunajšom konaní (body 6. až 10. vyššie), a nie nemožnosť vyvodzovania zodpovednosti za normotvornú činnosť NR SR. Preto je táto otázka len sekundárna z hľadiska dôležitosti pre rozhodnutie vo veci samej.

Námietku žalobcu, že súd prvej inštancie nesprávne posúdil otázku možnosti a vhodnosti obrátiť sa Súdnym dvorom EÚ so žiadosťou o zodpovedanie ním formulovaných prejudiciálnych otázok, považoval žalovaný za neopodstatnenú. Uviedol, že prvok práva EÚ neznamená automaticky povinnosť začať konanie o predbežnej otázke. Podmienky začatia prejudiciálneho konania v doktríne Súdného dvora EÚ sumarizuje rozsudok „CILFIT“ vo veci 283/8117. Napríklad neprípustné sú prejudiciálne otázky,

ktoré nemajú opodstatnenie vo vzťahu k predmetnému konaniu, sú skôr akademického charakteru a ich potenciálne zodpovedanie nemá reálny dosah na prebiehajúci spor. V tomto kontexte súd prvej inštancie podľa jeho názoru správne uviedol, že žalobcove otázky sú značne všeobecné, hľadajúce iba možné teoretické východiská možných nárokov žalobcu (bod 36. odôvodnenia rozsudku). Vnútroštátne súdy môžu pritom aplikovať právo EÚ aj bez toho, aby položili otázky Súdnemu dvoru EÚ, a to najmä vtedy, ak je skutkový a právny stav zrejmý. K samotným otázkam žalobcu poukázal na ich špekulatívny charakter. Žalobca do otázok podsúva svoje závery, aby získal pre neho výhodnú odpoveď, napr. k otázke č. 1 žalobca stotožňuje PZS s preventívnymi službami pre zamestnancov v zmysle čl. 7 Smernice 89/391/EHS. Nejedná sa však o totožné inštitúty. Žalobca opomína vnútroštátnu zákonnú úpravu žalovaného, v ktorej boli zabezpečované opatrenia aj pre zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do prvej a druhej kategórie práce. Žalovaný zabezpečil ochranné opatrenia aj pre tieto kategórie zamestnancov prostredníctvom bezpečnostnotechnickej služby (str. 7 až 9 vyjadrenia žalovaného zo dňa 20.03.2017). Preto je zavádzajúce podsúvať konštatovanie, že neboli zabezpečené žiadne opatrenia pre zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do prvej a druhej kategórie, ako to žalobca formuluje. Práve značná všeobecnosť ustanovenia čl. 7 ods. 1 Smernice 89/391/EHS vzhľadom na spochybňovanú vnútroštátnu úpravu indikuje, že ak by aj bolo možné konštatovať nesprávnu implementáciu, nejednalo by sa o dostatočne závažné porušenie práva EÚ (ako je uvedené v bode 9. vyššie). Žalobca do otázky podsúva nepreukázané skutkové tvrdenie, že daná právna úprava sa týka 95 % zamestnancov, vyvolávajúc dojem flagrantného nerešpektovania práva EÚ. K otázke č. 2 sa žalobca pýta, či Smernica 89/391/EHS priznáva právo podnikateľom poskytovaťom PZS. Podmienkou vzniku nároku na náhradu škody však je, aby výsledok (účel) smernice priznával práva danému poškodenému jednotlivcovi (bod 6. písm. a) vyššie). Teda v prípade položenia prejudiciálnej otázky by dopyt mal smerovať k tomu, či výsledok Smernice 89/391/EHS (jej účel) je zabezpečenie práva externých poskytovateľov PZS na podnikanie v tejto oblasti. V tomto smere žalovaný poukázal na judikatúru Súdného dvora EÚ, ktorý sa v minulosti zaoberal otázkou poskytovania externých služieb vzhľadom na čl. 7 Smernice 89/391/EHS, kedy vyslovil opačný názor, ako sa snaží prezentovať žalobca, a síce že zamestnávateľia majú uprednostňovať organizovanie týchto činností v rámci podniku a externé služby majú používať len v nevyhnutnom prípade (ako sme uviedli na str. 5. nášho vyjadrenia zo dňa 20.03.2017). Smernica 89/391/EHS je určená na ochranu zamestnancov (nie podnikateľov poskytujúcich externé PZS). Preto sa žalobca zámerne nepýta na účel Smernice 89/391/EHS, hoci to je jedna z meritórnych otázok (bod 8. vyššie). Žalobca spája Smernicu 89/391/EHS s právom na podnikanie v zmysle čl. 16 Charty základných práv EÚ, ktoré však nesúvisí so spornou implementáciou práva EÚ. Smernicou 89/391/EHS sa implementuje právna úprava na ochranu zamestnancov, a nie právo na podnikanie (na to sú určené iné akty práva EÚ). Implementácia Smernice 89/391/EHS vzhľadom na jej účel sa netýka práva na podnikanie, a nie je na mieste spájať jej implementáciu s čl. 16 Charty základných práv EÚ. Z pohľadu implementácie je podstatným nielen to, či Smernica 89/391/EHS vôbec obsahuje právo externých poskytovateľov PZS, ale aj v prípade jeho existencie, či má toto právo dostatočne určitý obsah. K otázkam č. 3. až 6. žalovaný uviedol, že tieto žalobca formuluje bez opory v konkrétnych ustanoveniach práva EÚ. Súdny dvor EÚ môže vykladať právo EÚ len vzhľadom na konkrétne ustanovenia práva EÚ v kontexte vnútroštátnej úpravy. Predmetné otázky nemajú súvislosť s účelom Smernice 89/391/EHS, ktorá mala byť predmetom žalobcom tvrdenej nesprávnej implementácie do vnútroštátneho práva. Abstraktný charakter otázok nemôže pre konanie priniesť konkrétne odpovede umožňujúce súdu vec rozhodnúť. Súdny dvor EÚ spor nerozhoduje, ale má v prejudiciálnom konaní dať odpoveď na konkrétnu otázku, ktorá národnému súdu pomôže rozhodnúť konanie vo veci samej. Preto otázky musia stručne a vecne smerovať k podstate sporu, a nezaoberať sa vedľajšími okolnosťami. Z tohto pohľadu sú žalobcove otázky skôr akademického charakteru a ich zodpovedanie nedá odpoveď na otázky splnenia podmienok existencie nároku. Otázky na iniciovanie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom EÚ formuluje súd (a nie strana v konaní). Súd má otázky na prejudiciálne konanie formulovať objektívne, aby odpoveď riešila skutočné (nie domnelé) jadro sporu. K späťvzatiu značnej časti žaloby poukázal na procesný úkon žalobcu, kedy žalobca vo svojom vyjadrení zo dňa 18.04.2017 vzal späť žalobu v značnom rozsahu (až 673.511,58 € z celkovej požadovanej čiastky 1.404.959,14 €). Žalobca riadne nezdôvodnil, prečo takýto závažný úkon vykonal. Uvedená skutočnosť potvrdzuje, že žalobcov domnelý nárok nemá akékoľvek opodstatnenie nielen v právnom stave, ale ani v skutkovom stave veci.

18. Žalobca vo svojom vyjadrení k vyjadreniu žalovaného nesúhlasil s vyjadrením žalovaného a považoval ho nielen za nesprávne, ale až za zavádzajúce. V prvom rade poukázal na to, že napádaný rozsudok neoznačil za arbitráry, ale primárne mu vytýkal nesprávne právne posúdenie veci; následnú

námietku nedostatočného odôvodnenia uplatnil až v časti V. odvolania, v ktorej presne vymedzil, s ktorými podstatnými námietkami žalobcu sa súd nevysporiadal, pričom išlo o základné aspekty sporu, nevysporiadanie sa s ktorými má vplyv na zákonnosť aj vecnú správnosť napadnutého rozsudku. Za arbitrárnu označil žalobca len konkrétnu časť rozsudku, v ktorej súd prvej inštancie konštatoval údajnú všeobecnosť navrhnutých prejudiciálnych otázok bez údajného smerovania k posúdeniu zodpovednosti štátu za škodu. V tejto časti ide o úplne arbitrárne hodnotenie, nakoľko súd prvej inštancie neuviedol, ktoré otázky a prečo by nemali smerovať k posúdeniu otázky zodpovednosti, pričom žalobca v odvolaní aj v tabuľke pripojenej v bode 110 presne uviedol, k čomu ktorá otázka smeruje a aký vplyv na rozhodnutie môže mať (k tomu bližšie odvolanie, ako aj časť VI tohto vyjadrenia). Navyše, ako poukazoval tak žalobca v konaní, ako aj „pripomenul“ žalovaný v bode 24 svojho vyjadrenia, formulácia prejudiciálnych otázok je vecou a zodpovednosťou súdu, ktorý nie je viazaný návrhom strany sporu, a preto prípadná všeobecnosť mohla byť odstránená preformulovaním otázky konajúcim súdom a nie dôvodom na zamietnutie návrhu. Uviedol, že aj jemu je taktiež dobre známa žalovaným citovaná a notoricky používaná judikatúra ohľadom povinnosti vysporiadať sa s námietkami strany sporu, či skutočnosť, že do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi. Poukazovaním na túto všeobecne známu judikatúru sa žalovaný len snaží odpútať pozornosť od konkrétnych nedostatkov v odôvodnení, ktorých sa dopustil súd prvej inštancie, ktoré sú špecifikované v bode 115 odvolania. Navyše, citovaná judikatúra nijako nepopiera judikatúru poukazovanú v odvolaní žalobcom, najmä Nález Ústavného súdu ČR sp.zn. I. ÚS 403/03 o povinnosti vysporiadať sa s namietanou judikatúrou a právnou vedou, či záver Ústavného súdu SR sp.zn. II.ÚS 675/2014 o povinnosti reagovať na procesné úkony účastníka primeraným a ústavne akceptovateľným spôsobom. V predmetnej veci sa súd takýmto spôsobom s rozhodnými a základnými námietkami žalobcu, od ktorých odvodzoval svoj nárok a ktoré podopieral rozsiahlou judikatúrou najmä súdov EÚ, nevysporiadal. Nestotožnil sa s tvrdením žalovaného, že by tvrdil, že súd prvej inštancie zamietol žalobu len na základe nesprávnej premisy, že nemôže posudzovať súlad vnútroštátneho a európskeho práva. Žalobca tvrdí, že na základe (len) tohto dôvodu nemožno žalobu zamietnuť, pričom z obsahu odvolania je zrejmé, že sa vysporiadaval aj s inými dôvodmi zamietnutia žaloby (rovnako nesprávnymi). V bode 6 sa žalovaný opätovne nesprávne snaží podsúvať súdu nesprávne vymenované, či interpretované predpoklady zodpovednosti za škodu. Nepopieral, že v niektorých prípadoch sa aplikujú uvedené predpoklady (okrem podmienky a/, ktorá je interpretovaná nesprávne), neaplikujú sa však vždy všetky a rovnako. V bode 6 uvedené predpoklady žalovaný vzťahuje len priamo na porušenie smernice, nie práva únie v širšom zmysle. Žalovaný nárok pritom bol založený na troch základoch, a to porušenie smernice, porušenie princípu ochrany legitímnych očakávaní, a porušenie práv z Charty v súvislosti s vyššie uvedeným. Preto nemožno podmienky zodpovednosti za škodu zužovať len na podmienky vo vzťahu k porušeniu smernice, aj to nie každému porušeniu smernice. Poukázal na to, čo opakovane namietal, a čo však nezohľadnil súd prvej inštancie, a čo účelovo a konštantne ignoruje aj žalovaný, a to základnú premisu uplatnenia zodpovednosti formulovanú už v prvom, nosnom zodpovednostnom judikáte SD EÚ vo veci A., zopakovanú aj v ďalších veciach, a to že podmienky zodpovednosti závisia od povahy porušenia európskeho práva: „podmienky, za akých na základe tejto zodpovednosť vzniká právo na nápravu, závisia od povahy porušenia práva Spoločenstva, ktorým bola škoda spôsobená“ (bod 38). Túto premisu zopakoval SD EÚ viac krát, napr. rozhodnutie vo veci U. D. R.: „hoci zodpovednosť štátu je ustanovená právom Spoločenstva, podmienky za ktorých vzniká právo na náhradu škody, závisia od povahy porušenia práva Spoločenstva, ktorým bola škoda spôsobená“ (bod 38). Vo vyššie uvedenej veci A. sa konštatuje, že zásada zodpovednosti vyplýva z práva EÚ (vtedy Spoločenstva), osobitne zo zásady lojálnej spolupráce obsiahnutej v článku 4 ZEÚ, pričom „keby jednotlivci nemali možnosť dosiahnuť nápravu v prípade poškodenia ich práv porušením práva Spoločenstva, ktoré možno pripísať členskému štátu, ohrozila by sa plná účinnosť noriem Spoločenstva a oslabil by sa ochrana práv“ (bod 33). Po analýze týchto a ďalších aspektov Súdny dvor zhrnul nasledovne: „Zo všetkého predchádzajúceho vyplýva, že právo Spoločenstva ukladá zásadu, podľa ktorej sú členské štáty povinné nahradiť škody spôsobené jednotlivcom porušením práva Spoločenstva, ktoré im možno pripísať“ (bod 37). To je práve základný zodpovednostný princíp, ktorý sa uplatňuje v európskom práve univerzálne. Pre posúdenie zodpovednosti štátu je preto primárne rozhodné splnenie podmienok uvedeného bodu rozhodnutia Súdneho dvora, a to vo svetle kritérií a princípov, ktoré mu predchádzali; t.j. princíp lojálnej spolupráce štátov, možnosť pre jednotlivcov dosiahnuť nápravu, zabezpečenie plného účinku práva EÚ, ktoré bez súkromnoprávneho vymáhania nie je možné. Následná konkretizácia podmienok zodpovednosti už závisí od povahy porušenia práva Únie, ktorého sa štát dopustil, a preto tieto nie sú konštantné. Pri zohľadnení vyššie uvedenej generálnej klauzule zodpovednosti za škodu mal žalobca za nepochybné, že Slovenská republika porušila právo EÚ, keď v tzv. druhom období „odimplementovala“

už implementovanú Smernicu. Súčasne tým porušila ďalšie dva pramene práva Únie, a to princíp ochrany legitímnych očakávaní a právo podnikať v súlade s právom Únie, v zmysle Charty. Preto uvedené tri porušenia, aj keď sa ich Slovenská republika dopustila jedným konaním, treba posudzovať aj samostatne aj vo vzájomnej súvislosti. Túto situáciu tak nemožno dať na jednu úroveň s relatívne jednoduchým oneskoreným implementovaním smernice. To, ako aj ďalšie osobitosti prípadu (úmyselné konanie štátu, vedomosť o porušení, prelomenie veta prezidenta upozorňujúceho na protiprávnosť, úspora verejných financií na úkor subjektov plniacich úlohy predpokladané Smernicou atď). Preto podľa žalobcu nemožno zjednodušiť a formalisticky aplikovať podmienky stanovené len pre niektoré typy porušenia práva Únie, resp. pre niektoré implementačné excesy. Žalovaný sa snaží toto významné porušenie práva EÚ marginalizovať a stavať na úroveň nedostatočným implementáciám v zložitých a nejasných veciach, kedy judikatórne podmienky pre náhradu škody boli pochopiteľne (v súlade s predpokladmi vyslovenými vo veci A.) aj prísnejšie. Žalovaný preto podľa neho nesprávne indikuje a podsúva súdu v bode 6 až 8 vyjadrenia, že by právo žalobcu malo vyplývať (len) zo Smernice a že toto právo by muselo byť dokonca (primárnym) cieľom Smernice. Žalobca netvrdí a nikdy netvrdil, že by primárnym cieľom Smernice alebo primárnym právom vyplývajúcim zo Smernice bolo podnikanie osôb poskytujúcich či už preventívne služby alebo súvisiace poradenské služby. Rovnako tak nikdy netvrdil, že by svoje právo odvodzoval len od tohto základu. Výsledok ustanovený smernicou nemožno stotožňovať s jej cieľom či dôvodom prijatia. Výsledok ustanovený smernicou je spojenie, ktoré sa viaže na povahu smernice ako právneho aktu. Podľa článku 288 ZFEÚ: „Smernica je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa voľba foriem a metód ponecháva vnútroštátnym orgánom.“ Výsledok je teda zamýšľaná práva úprava, ktorú má členský štát prijať. Žalobca tvrdil a tvrdí, že z predmetnej Smernice mu vyplýva implicitné právo poskytovať služby predpokladané Smernicou, nakoľko bez externých odborných služieb by Smernica v praxi nebola realizovateľná, pričom Smernica na viacerých miestach aj výslovne spomína externých poskytovateľov, a teda s ich činnosťou priamo počíta. Poukázal pritom napr. na bod 75 a nasl. odvolania. Uviedol, že nárok si uplatňuje aj na základe porušenia práv vyplývajúcich z ochrany legitímnych očakávaní a z práv podľa Charty. Obsah týchto práv je taktiež dostatočne určitý, a to vo všetkých troch rovinách. Pri priamom práve zo smernice je dostatočne určité to, že riadnym preventívnym službám má podliehať 100% zamestnancov na trhu, z čoho implicitne plynie jasná a určitá možnosť pre žalobcu a ďalších poskytovateľov pôsobiť na takom trhu, ktorý tieto požiadavky spĺňa. Obsah práva podnikať v súlade s právom EÚ podľa článku Charty je rovnako dostatočne identifikovateľný a určitý, a to tak samostatne ako v spojení s tým, čo je uvedené vyššie. A v neposlednom rade, právo vyplývajúce z princípu ochrany legitímnych očakávaní je určité dostatočne samo o sebe, predstavuje jedno zo základných práv a princípov práva EÚ a v tejto veci bolo toto priame právo žalobcu porušené úplne flagrantne. Existencia príčinnej súvislosti bola fakticky potvrdená aj súdom prvej inštancie na viacerých miestach, na ktoré žalobca odkázal v odvolaní. Súd prvej inštancie uviedol, že „prijatím zákona č. 470/2011 Z.z. /.../ došlo k zmene zákona č. 124/2006 Z.z., ktorý bol doplnený o znenie: „Zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie“ v dôsledku čoho došlo k ukončeniu minimálne časti zmluvných vzťahov žalobcu“ (bod 13 rozsudku). Taktiež uviedol, že „žalobca sa obrátil na súd s legitímnou otázkou priamo súvisiacou s normotvornou činnosťou žalovaného, ktorá preukázateľne mala vplyv na jeho podnikateľskú činnosť“ (bod 42 rozsudku). Otázka príčinnej súvislosti teda podľa žalobcu nie je ani pre súd sporná; ako vyplýva aj z výpovedí doručených žalobcovi, z ktorých niektoré sú súčasťou spisu, ukončenie zmluvných vzťahov bolo vykonané z dôvodu prijatia Spornej novely a k ukončeniu týchto zmluvných vzťahov by bez tejto - európskemu právu odporujúcej - úpravy nedošlo. Pokiaľ ide o závažnosť porušenia práva EÚ - ide o podmienku, ktorá nie je jednotná a uplatňuje sa len vtedy, ak má členský štát široký priestor na úvahu pri implementácii smernice. Ide o prípady, kedy členský štát nedopatrením nepresne implementuje (technicky či inak) zložitú smernicu. V posudzovanom prípade bola Smernica jasná a žalovaný mal povinnosť implementovať ju jednoznačne tak, aby povinnosti preventívnych služieb podriadil 100% zamestnancov na slovenskom trhu práce. Judikatúra pritom potvrdzuje, že napríklad omeškanie s implementáciou je dostatočne závažné porušenie, nakoľko lehota na implementáciu je jasne stanovená. Pritom žalobca v konaní opakovane poukazoval na to, že konanie žalovaného bolo mimoriadne závažné, dokonca podstatne závažnejšie ako väčšina obvyklých prípadov zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením práva EÚ. Ide najmä o aspekt dodatočného „odimplementovania“ už implementovanej Smernice, úmyselnosti tohto konania, vedomosti o rozpore s právom EÚ (upozornenia odborných organizácií ale najmä veto prezidenta upozorňujúce na tento nesúlad), v neposlednom rade úspora verejných financií (PZS mali podliehať aj zamestnanci verejného sektora, pričom úspora išla na úkor poskytovateľov PZS) - pričom jedným z cieľov konceptu náhrady škody je pritom „odstrániť škodlivé

následky, ktoré oprávneným osobám vznikli v dôsledku toho, že členský štát neprebral predmetnú smernicu“. Všetky uvedené aspekty preukazujú mimoriadnu závažnosť porušenia práva EÚ. Poukázal na to, že na jednej strane sa žalovaný snaží tvrdiť, že žalobca nepreukázal aspekt závažnosti porušenia práva EÚ, na strane druhej, navrhnuté prejudiciálne otázky, ktoré vyslovene adresujú tieto konkrétne aspekty určujúce aj závažnosť porušenia (a súčasne spôsobilé založiť aj prísnejšiu formu zodpovednosti štátu) sa snaží označovať v ďalšej časti svojho vyjadrenia ako nepodstatné pre posúdenie veci. Aj to podľa neho preukazuje účelovosť vo vyjadrení žalovaného, a to aj vzhľadom na jeho tvrdenia v bode 9, v ktorom sa snaží súd zaviesť poukazom na vykonštruované argumenty a neaplikovateľnú judikatúru. Žalovaný totiž tvrdí, že ak došlo k nedostatočnej implementácii Smernice, malo tomu tak byť „z dôvodu nedostatočnej presnosti a jasnosti Smernice 89/391/EHS v otázke zavedenia PZS“. Tu žalovaný vyslovene zavádza, a hneď vo viacerých rovinách. Žalobca poukázal a ustanovenia Smernice, a to čl. 4 ods. 1: „Členské štáty vykonajú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby zamestnávateľia, pracovníci a zástupcovia pracovníkov podliehali právnym ustanoveniam potrebným na vykonanie tejto smernice“, čl. 3 písm. a/: „Na účely tejto smernice majú nasledujúce výrazy tieto významy: a) pracovník: akákoľvek osoba zamestnaná zamestnávateľom, vrátane praktikantov a učňov, okrem domáceho služobníctva“, čl. 2 ods. 1: „Táto smernica sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti, verejné a súkromné (priemysel, poľnohospodárstvo, obchod, administratívu, služby, vzdelávanie, kultúru, voľný čas atď.)“ v porovnaní s § 21 ods. 1 zákona o BOZP v znení spornej novely: „Zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie.“ Z uvedeného mal za zrejmé, že povinnosť zo Smernice pokrýva všetkých zamestnancov okrem domáceho služobníctva (v podmienkach SR teda prakticky 100% zamestnancov). Tiež je zrejmé, že zákonné znenie vyníma 2 (veľké) skupiny spod uloženej povinnosti (v časti ktorá sa týka ochrany zdravia - preventívnych služieb predpokladaných Smernicou). Znenie Smernice je presné a jasné a znenie spornej novely mu celkom zjavne odporujúce. Ak sa žalovaný snaží navodiť opak, ide o vykonštruované a hrubo zavádzajúce tvrdenia, navyše rozporné s jeho verejnými vyjadreniami z minulosti, kedy potvrdil, že z rozsahu tejto povinnosti vyňal 95% zamestnancov. Pokiaľ žalovaný uviedol, že Smernica nespomína PSZ pre zamestnancov I. a II. kategórie práce, ide o nezmyselný argument, nakoľko Smernica jasne adresuje všetkých zamestnancov (okrem domáceho služobníctva), vo vzťahu ku ktorým sa musia plniť všetky povinnosti rovnako. Rozdelenie do kategórií je vecou vnútroštátnej úpravy, argumentovať, že Smernica vyslovene neadresovala jednotlivé kategórie, ktoré nepoznala a ktoré si následne zaviedol v rámci svojej úpravy členský štát, je podľa žalobcu ďaleko za hranicou zmysluplnej argumentácie. Žalobca taktiež zdôraznil, že pracovnú zdravotnú službu nemali zamestnanci zabezpečenú v tzv. druhom období povinnú a snaží sa navodiť dojem, akoby neexistoval rozdiel v úprave medzi druhým a tretím obdobím, pričom takýto výklad je celkom zjavne nesprávny. Druhé obdobie nevyžadovalo žiadnu pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov I. a II. kategórie (viď citácia spornej novely vyššie, viď tlačová správa žalovaného, viď vyjadrenie pre Európsku komisiu, v ktorom priamo žalovaný priznal tento nesúlad a viď dôvod prijatia úpravy tretieho obdobia). Argumentáciu o tom, že táto ochrana bola vlastne zabezpečená aj tak, len iným spôsobom, označil žalobca za zavádzajúcu, rozpornú s výslovným znením zákona aj skoršími vyjadreniami žalovaného. Takéto celkom zjavne nesprávne snahy je potrebné odmietnuť a jasne priznať a konštatovať (už viac krát potvrdený) rozpor právnej úpravy s úpravou Smernice. Mal za to, že ak by mal o takomto rozpore súd prvej inštancie napriek všetkému pochybnosť, je potrebné, aby adresoval v tomto smere otázku Súdnemu dvoru EÚ. Pokiaľ ide o žalovaným poukazované rozhodnutia Súdného dvora EÚ, tieto nepovažoval za na vec aplikovateľné, keďže išlo o diametrálne odlišné prípady porušenia. Vo veci British Telecommunication štát nejasnú zložitú normu implementoval len mierne nepresne. Aj v citácii uvádzanej, že výklad Spojeného kráľovstva nebol úplne nesprávny a nebol v rozpore s cieľom a textom smernice. V posudzovanom prípade je text Smernice a jeho zameranie na všetkých zamestnancov úplne jasné a nemožno tvrdiť, že vyňatie 95% zamestnancov spod zdravotnej zložky nebolo úplne nesprávnym výkladom a že by dokonca bol nerozporný s textom či cieľom smernice. V druhej uvádzanej veci Köbler Súdny dvor navyše požiadavku zjavnosti rozporu vyvodzoval z toho, že išlo o porušenie európskeho práva priamo súdom najvyššej inštancie a učinil tak aj s ohľadom na osobitosť postavenia súdnictva, pričom aj v tomto prípade nebola komunitárna (únijná) úprava dostatočná. O žiaden z takýchto prípadov v posudzovanej veci nejde. Uviedol, že to, že metódy implementácie smernice v určitej miere prenecháva na členský štát, je prirodzenou vlastnosťou smerníc vyplývajúcou z primárneho práva (ako už citoval článok 288 ZFEÚ), a nie je okolnosťou, ktorá by vylučovala zodpovednosť. V takom prípade by zodpovednosť za porušenie práva EÚ neprichádzala do úvahy prakticky pri žiadnej smernici. V tomto ohľade poukázal opäť na prípad A., v ktorom Súdny dvor potvrdil, že „Skutočnosť, že článok 3 a článok 4 ods. 1 a 2 poskytujú členským štátom určitú voľnú úvahu, pokiaľ ide o metódy stanovenia tejto záruky, a o

obmedzenie jej výšky, sa nedotýka presnosti a nepodmienitosti stanoveného výsledku“ (bod 18). Výsledok uložený členským štátom Smernicou bol jednoznačný, a to pokryť komplexnou ochranou všetkých zamestnancov, s výnimkou domáceho služobníctva. Túto povinnosť si Slovenská republika v predmetnom druhom období nesplnila resp. ju cielene porušila, a preto musí niesť zodpovednosť za toto porušenie. Poukázal na tvrdenie žalovaného v bodoch 15 a 16, že škoda môže vzniknúť len pri (administratívnej) aplikácii právneho predpisu, pričom v bode 19 sumárne uvádza, že zodpovednosť za škodu spôsobenú nesprávnou implementáciou smernice EÚ je možné vyvodzovať až vzhľadom na individuálne právne akty. Následne v bode 17 tvrdí, že napádaná právna úprava nebola aplikovaná štátnymi orgánmi. Z uvedeného mal za zrejmé, že žalovaný sa snaží navodiť ilúziu toho, že štát môže prijať akúkoľvek právnu úpravu, rozpornú s právom EÚ, avšak pokiaľ ju prijme tak, že nie je potrebná, resp. ani možná jej aplikácia vo forme individuálnych správnych aktov, má to vylučovať zodpovednosť štátu. Takéto tvrdenie považoval za absurdné a rozporné s konštantnou judikatúrou. Takýto koncept by vylúčil v zásade prakticky skoro akúkoľvek zodpovednosť štátu za neprebratie smerníc do vnútroštátneho poriadku, nakoľko keby nebola právna úprava prebratá, nemohla by sa ani v administratívnych konaniach aplikovať. Žalovaný poukazuje pritom na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1 Cdo 43/2009 a na to nadväzujúce rozhodnutie Ústavného súdu SR v tej istej veci pod sp.zn. II. ÚS 362/2011, a to napriek tomu, že vie, že táto vec vychádza z neporovnateľných skutkových okolností. Jej neaplikovateľnosť žalobca podrobne zdôvodnil v bode 26 a nasl. svojho vyjadrenia z 25.03.2019, pričom poukázal najmä na to, že citované uznesenie bolo vydané v spore, ktorý sa skutkovo viazal k skutočnosti, ktorá nastala najneskôr v roku 1995 a vzťahovala sa k výnosu Ministerstva vnútra z roku 1991. Ide teda o vec, ktorá nijako nemôže zohľadňovať právo Európskej únie, nakoľko Slovenská republika sa stala členským štátom Únie až v roku 2004. Navyše sa v posudzovanej veci postupovalo ešte podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v jeho pôvodnom znení, teda podľa právnej úpravy z obdobia socialistickej normalizácie. S ohľadom na to všetko, tak aj z hľadiska merita, aj z hľadiska časového a hľadiska aplikovateľných právnych predpisov ide o vec s týmto konaním nesúvisiacu, ktorá tak nemôže byť pre posúdenie nároku na náhradu škody spôsobenej porušením európskeho práva nijako smerodajná. Citované rozhodnutie posudzovalo z hľadiska merita veci situáciu úplne neporovnateľnú s posudzovanou vecou. Predmetom nároku mal byť domnelý nárok na úmrtie po zomrelom policajtovi, a to na základe toho, že príslušný výnos mal byť v rozpore s Ústavou a dohovorom o právach dieťaťa. V predmetnej veci bolo rozhodné to, že konkrétne rozhodnutie o nepriznaní úmrtieho nebolo vôbec napadnuté oprávnenými osobami, ani nebolo inak zrušené. Z toho súd vyvodil, že nemôže preskúmať postup predchádzajúci vydaniu daného rozhodnutia vrátane predpisov, ktoré boli podkladom pre jeho vydanie. Práve v tomto kontexte mal Najvyšší súd za to, že škoda nemohla byť spôsobená samotným predpisom, ale individuálnym rozhodnutím vydaným na jeho základe - nakoľko takéto rozhodnutie sa vydávalo, a ktorým sa rozhodovalo o tom, či a aký nárok bude pozostalým priznaný. Ak ho adresáti rozhodnutia nenapadli (princíp vigilanti iura), nemohli neskôr samostatne napádať právnu úpravu, ktorá bola podkladom jeho vydania. Tento skutkový základ a rozhodujúce okolnosti mal tak za diametrálne odlišné od povahy veci a škody prejednávanej pred tunajším súdom, nakoľko v posudzovanej veci sa z jej povahy nemohlo žiadne rozhodnutie vydávať, a teda ani napádať. Škodlivé následky spôsobila priamo právna úprava ako taká. Vyššie uvedená argumentácia podľa žalobcu jasne a dostatočne preukazuje neaplikovateľnosť žalovaným v bode 14 vyjadrenia poukazované aj ustanovenie § 6 ods. 4 druhej vety zákona č. 514/2003 Z.z., ako aj uvedenej judikatúry na prejednanú vec. Napriek tomu žalobca doplnil dva ďalšie podporné argumenty vo vzťahu k danému ustanoveniu, a to závery právnej vedy (relevantné aj pre vnútroštátne prípady): Uvedené ustanovenie považuje za nesúladne s Ústavou (o to viac s úpravou európskeho zodpovednostného práva) aj popredná odborná literatúra. D.. D. v uvedenej téme vyslovil: „Vylúčenie zodpovednosti Národnej rady SR za nesprávny úradný postup ex lege možno dôvodne podozrievať zo závažného nesúladu s čl. 51 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy.“ Dôvodová správa k § 6 ods. 4 druhej vety zákona č. 514/2003 Z.z. (relevantná adresne pre otázky európskeho práva): Dôvodová správa výslovne potvrdzuje, že zákon č. 514/2003 Z.z. nevyklučuje, naopak predpokladá aj náhradu škody spôsobenej nesprávnym prebratím smernice, k čomu dochádza práve legislatívnou činnosťou: „Predložený návrh neznižuje ústavný štandard ochrany podľa čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky. V súlade s konštantnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie návrh rešpektuje zodpovednosť štátu za škodu, ktorá vznikne v dôsledku nesprávneho úradného prebratia smernice Európskej únie alebo v dôsledku nedodržania lehoty určenej na jej prebratie. V tejto súvislosti nadväzuje na doterajšiu dikciu zákona v § 4 ods. 1 písm. e), ktorý poukazuje na škodu, ktorá vzniká vyššie uvádzaným spôsobom.“ To potvrdzuje, že vnútroštátne právo nielen nevyklučuje (na to ani nie je spôsobilé), ale ani nemá

vylučovať zodpovednosť štátu za nesprávne prebratie smernice (t.j. za rozpor s európskym právom). Bez ohľadu na všetko vyššie uvedené, judikatúra Súdneho dvora EÚ explicitne potvrdzuje nevyhnutnosť aplikácie práva Európskej únie v oblasti náhrady škody spôsobenej jeho porušením aj v prípade, ak sa porušenia dopustil zákonodarný orgán. Súdny dvor priamo vo výroku rozhodnutia odpovedajúceho na prvú prejudiciálnu otázku, či platí zásada práva Spoločenstva, podľa ktorej musia členské štáty nahradiť škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Spoločenstva, ktoré im možno pripísať aj vtedy, ak porušenie vyplýva zo skutočnosti, že vnútroštátny parlamentný zákon nebol prispôsobený nadradeným normám práva Spoločenstva, odpovedal: „Zásada, podľa ktorej sú členské štáty povinné nahradiť škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Spoločenstva, ktoré im možno pripísať, sa uplatní, keď je za vytýkané nespĺnenie povinnosti zodpovedný zákonodarný orgán.“ Súdny dvor tento explicitný záver argumentačne doplnil nasledovne: „táto zásada platí pre každý prípad porušenia práva Spoločenstva členským štátom, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán členského štátu si konaním alebo opomenutím nespĺnil povinnosť. Navyše vzhľadom na základnú požiadavku právneho poriadku Spoločenstva, ktorou je jednotné uplatňovanie práva Spoločenstva /.../, povinnosť nahradiť škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Spoločenstva nemôže závisieť od vnútroštátnych pravidiel rozdelenia právomocí medzi ústavnými orgánmi. Ako uviedol generálny advokát v bode 38 svojich návrhov, v medzinárodnom práve sa štát, ktorého zodpovednosť vzniká na základe porušenia medzinárodného záväzku, posudzuje ako celok bez ohľadu na to, či porušenie, z ktorého vznikla škoda, možno pripísať zákonodarnej, súdnej alebo výkonnej moci. O to viac to platí v právnom poriadku Spoločenstva, kde všetky štátne orgány vrátane zákonodarnej moci musia pri plnení svojich úloh dodržiavať normy práva Spoločenstva, ktoré priamo upravujú situáciu jednotlivcov.“ Vyššie uvedené závery teda podľa žalobcu nie je spôsobilá vylúčiť žiadna vnútroštátna právna úprava ani judikatúra, nakoľko v dôsledku prednosti práva EÚ musí vnútroštátny súd dôsledne aplikovať právo EÚ, ktoré explicitne potvrdzuje možnosť uplatnenia náhrady škody aj na základe výsledkov legislatívneho procesu. Ak by tak súd neučinil, sám by sa dopustil porušenia práva EÚ. Judikatúra súdneho dvora nielen vyslovene priznáva možnosť a nevyhnutnosť uplatnenia zodpovednosti za škodu v prípade porušenia práva zákonodarným orgánom, ale aj základné rozhodnutie o zodpovednosti štátu za škodu bolo postavené na prípade, kedy rovnako nebolo vydané žiadne administratívne či iné rozhodnutie. Skutkové okolnosti vo veci A. (a U. a i.) spočívali len na tom, že štát nezabezpečil včasnú implementáciu smernice, v dôsledku čoho neboli zamestnanci dostatočne chránení pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa. G. A., D. U. a 33 ďalší zamestnanci sa tak na vnútroštátnom súde domáhali náhrady škody, nakoľko sa nemohli voči zamestnávateľom domôcť mzdových nedoplatkov (či už cez exekúciu alebo v konkurze). V uvedenej veci tak úplne rovnako absentuje akýkoľvek „individuálny právny aktu pri výkone verejnej moci v oblasti verejnej správy“, ktorý sa ako domnelú podmienku zodpovednosti snaží žalovaný v bode 19 svojho vyjadrenia klamlivo podsunúť konajúcemu súdu. Takáto podmienka v posudzovanom prípade neexistuje, nemá oporu v pravidlách zodpovednosti štátu za škodu, aplikovateľnej judikatúre a rovnako nevylučuje otázku príčinnej súvislosti (tá by mohla byť potenciálne diskutovaná vtedy, ak by voči žalobcovi bol na základe protieurópskej úpravy vykonaný nejaký konkrétny individuálny právny akt, voči ktorému by žalobca nevyužil dostupné opravné prostriedky, čo bolo prípadom citovanej „predeurópskej“ veci 1 Cdo 43/2009 resp. II. ÚS 362/2011, nie však tu posudzovanej veci). Žalobca ďalej poukázal aj na prípad U. D. R., v ktorej sa práva na náhradu škody úspešne domáhal subjekt - výrobca piva z iného členského štátu, ktorý nemohol dodávať svoj tovar na nemeckom trhu spôsobom, ktorý by bol daný, ak by právny poriadok Nemecka bol súladný s právom EÚ. Pritom sa Nemecko snažilo odvolávať na obdobnú argumentáciu, o akú sa snaží žalovaný v tomto konaní, a to nasledovne: „Z kombinácie týchto (pozn. vnútroštátnych) ustanovení vyplýva, že zodpovednosť štátu závisí od požiadavky, že tretia osoba musí byť považovaná za osobu dotknutú porušením povinnosti, čo znamená, že štát je zodpovedný za porušenie povinností len voči tretím osobám. Ako však zdôrazňuje Bundesgerichtshof, v prípade BStG vnútroštátny zákonodarca vykonáva len úlohy, ktoré sa týkajú verejnosti ako celku, a nie je zameraný na jednotlivú osobu alebo skupinu osôb, ktorú by bolo možné považovať za „tretie osoby“ v zmysle vyššie uvedených ustanovení.“ Napriek uvedenému, Súdny dvor prijal už citované závery o potrebe prijatia zodpovednosti členského štátu aj v takom prípade. Pokiaľ ide o námietku žalovaného v bode 18 jeho vyjadrenia, že súd nemôže negovať zákon ako taký a považovať ho za nezákonný - protiprávny úkon, inak by konal v rozpore s deľbou moci v právnom štáte, pričom sa odvoláva na kompetenciu Ústavného súdu, tieto tvrdenia žalovaného v posudzovanom prípade sú podľa žalobcu nesprávne. Je tomu tak z dôvodov a záverov uvedených vo veci U. D. R., ktoré citoval vyššie, ako aj z ďalších dôvodov. Jedným z týchto dôvodov je, že článok 125 Ústavy nezveruje Ústavnému súdu do kompetencie na konanie o rozhodovaní o súlade zákonov s nariadeniami či smernicami EÚ. Je tomu tak z dôvodu, že otázky výkladu európskeho práva sú v právomoci Súdneho dvora. Druhým, podstatnejším dôvodom je to, že európske právo vyžaduje

od všetkých súdov aplikujúcich právo EÚ, aby ho aplikovali priamo, prednostne a bezprostredne. Táto zásada je dávno judikovaná vo veci Simmenthal II: „...každý vnútroštátny súd, ktorému bolo v rámci jeho právomoci predložené podanie, je povinný v plnej miere aplikovať právo Spoločenstva a chrániť práva, ktoré toto právo priznáva jednotlivcom, pričom musí prípadne neaplikovať akékoľvek vnútroštátne ustanovenie právneho predpisu, ktoré je s ním v rozpore, bez ohľadu na to, či bolo prijaté skôr alebo neskôr ako predpis Spoločenstva.“ (bod 21) „Vnútroštátny súd, ktorý v rámci svojej právomoci aplikuje ustanovenia práva Spoločenstva, je povinný zabezpečiť plný účinok týchto noriem a v prípade potreby z vlastnej úradnej moci neuplatní každé vnútroštátne ustanovenie, hoci by išlo o neskoršie ustanovenie, ktoré je v rozpore s právom Spoločenstva, bez toho, aby musel najprv žiadať alebo čakať na jeho zrušenie legislatívnou cestou alebo iným ústavným postupom.“ (Výrok rozhodnutia, zhodne bod 24). Tieto závery potvrdil v otázke rozhodovania o zodpovednosti členského štátu Súdny dvor aj v rozhodnutí A., ako aj rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave vo veci FENS spol. s r.o., sp.zn. 2Co/210/2011, potvrdzujúcu možnosť vzniku škody priamo ustanovením právneho poriadku, ako aj potrebu jej náhrady podľa prameňov práva EÚ (k tomu vid' tiež ďalšie závery citované v odvolaní): „K aplikácii zák. č. 514/2003 Z.z. odvolací súd uvádza, že náhrada škody pri jej spôsobení Slovenskou republikou porušením práva Európskej únie sa riadi primárne právom Európskej únie a len subsidiárne zák. č. 514/2003 Z.z.. Aj keď platný zák. č. 514/2003 Z.z. predpokladá iba jeden spôsob porušenia práva Európskej únie (neskorá alebo nesprávna transpozícia smernice), nepochybne môže škoda právnickej osobe vzniknúť aj inou formou, napríklad ustanovením nášho právneho poriadku nezlučiteľným s právom Európskej únie.“ Preto argumentáciu o nemožnosti posúdenia merita veci všeobecným súdom (bez ingerencie Ústavného súdu), či o nemožnosti vzniku a uplatnenia škody vzniknutej priamo z ustanovenia právneho predpisu, považoval žalobca za nesprávnu a zavádzajúcu. Jediným súdom, na ktorý sa môže (a v prípade odvolacieho súdu má) všeobecný súd v prípade pochybností obrátiť, je podľa žalobcu Súdny dvor EÚ, a to s podaním prejudiciálnych otázok týkajúcich sa výkladu a aplikácie práva EÚ - tak, ako to v konaní navrhoval žalobca (k tomu bližšie časť VI tohto podania). Ako už uviedol, súd prvej inštancie sa so zásadnou námietkou rozporu s princípom ochrany legitímnych očakávaní zaoberal len veľmi okrajovo, a to v bode 35 rozsudku, pričom tak spravil len povrchne a vecne nesprávne, nezohľadňujúc vôbec argumentáciu žalobcu, ani skutočnosť, že národná právna úprava sa bez zmeny európskej právnej úpravy zmeniť nemohla. V tomto ohľade trpí rozsudok vadou nedostatočného odôvodnenia. Tento nedostatok nemôže nahrádzať argumentácia žalovaného v podanom vyjadrení, ktorá navyše nie je správna. Nesúhlasil s názorom žalovaného, že žalobca nemá byť oprávneným subjektom, ktorý by zo Smernice mohol odvodzovať svoje práva; odhladiac od toho, že táto skutočnosť je medzi stranami sporná (a mal by o nej rozhodnúť Súdny dvor v rámci navrhnutých prejudiciálnych otázok), aj takáto prípadná skutočnosť (i keď s ňou nesúhlasil), nie je v žiadnom prípade spôsobilá vylúčiť vznik legitímnych očakávaní u subjektu, ktorý sa (na základe predpokladom uvedených v Smernici) rozhodne poskytovať služby predpokladané Smernicou a riadne implementované do vnútroštátneho poriadku. Takýto subjekt nepochybne môže mať legitímne očakávania, že štát protiprávne zmení právny stav so súladného s európskym právom na nesúladný s európskym právom. Mal za to, že žalovaný sa tak snaží preniesť svoju (i tak spornú resp. nesprávnu) argumentáciu z jednej roviny sporu aj do inej roviny sporu, v ktorej však nemá žiadne opodstatnenie. Je tomu tak zrejme z dôvodu, že voči legitímnym očakávaniam žalobcu nie je možné vecne a zmysluplne argumentovať. Je podľa neho nepochybne, že členský štát vykonaním implementácie vzbudil u osôb poskytujúcim služby predpokladané Smernicou (a vnútroštátnym zákonom) legitímne očakávania, že trh s týmito službami bude potrebný a bude zachovaný tak, ako to predpokladá Smernica. Pokiaľ by členský štát neimplementoval Smernicu vôbec, bolo by potenciálne možné polemizovať o tom, či mohli mať poskytovatelia legitímne očakávania priamo na základe Smernice, prípadne v akej miere. Ak však už k implementácii došlo, podnikatelia na základe tejto implementácie na trh vstúpili a vynaložili na to nemalé investície, spoliehajúc sa na nemožnosť takto radikálnej zmeny bez zmeny Smernice (a Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce publikovaného pod č. 145/1988 Zb. o závodných zdravotných službách), je situácia výrazne odlišná a priestor na takéto úvahy nie je vonkoncom žiadny. Subjekty pôsobiace na trhu predpokladanom právom Únie, musia mať možnosť spoľahnúť sa na to, že už raz implementovaná povinnosť členského štátu, nebude porušená „odimplementovaním“ Smernice. Táto skutočnosť tak má podľa žalobcu význam jednak pre posúdenie závažnosti porušenia práva členským štátom, ako aj pre určenie podmienok zodpovednosti štátu z titulu porušenia Smernice ako takej (k tomu predošlá časť tohto podania), ale aj pre posúdenie otázky miery legitímnych očakávaní, ktoré tieto subjekty na základe implementovanej právnej úpravy dôvodne nadobudli. Pre posúdenie druhej menovanej roviny je pritom podľa neho nepodstatné, či sú poskytovatelia primárnymi alebo sekundárnymi adresátmi Smernice a či alebo v akej miere im vyplývajú práva priamo zo Smernice. Smernica s poskytovaním ich služieb priamo počítá vo svojom texte, bez

ich služieb (či už priamych alebo konzultačných) nebolo možné ciele Smernice naplniť. Nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že by pri poskytovateľoch išlo o „subjekt, ktorého sa zmena právnej úpravy priamo nedotýka“, na základe čoho by poskytovatelia nemali mať legitímne očakávania. To, že sa zmena právnej úpravy priamo dotkla aj žalobcu, potvrdil tak súd, ako aj ďalšie zdroje - vrátane samotného žalovaného a vyplýva to aj z povahy veci - pokiaľ poskytovateľovi služieb štát protiprávne zruší prakticky zo dňa na deň 95% trhu, nepochybne sa ho to priamo dotýka, a nepochybne sú jeho legitímne očakávania porušené. Poukázal pritom opätovne na judikatúru Súdneho dvora EÚ napríklad vo veci Španielskeho kráľovstva proti Rade EÚ, C-310/04, v ktorom Súdny dvor potvrdil, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora má možnosť dovolávať sa ochrany legitímnej dôvery každý hospodársky subjekt, u ktorého vzbudil orgán Spoločenstva odôvodnené očakávania“ (bod 81, prvá veta). Pokiaľ ide o tzv. podnikateľské riziko a negarantovanie úspechu v podnikaní, žalobca uviedol, že si je vedomý, že podnikateľské riziko nesie on, ako aj to, že štát negarantuje úspech v podnikaní. Štát (materiálny právny štát a štát podliehajúci právu EÚ) však musí garantovať, že si bude plniť svoje povinnosti a nebude prijímať právnu úpravu odporujúcu prameňom vyššej právnej sily, resp. právnemu poriadku Únie, ktorý má prednosť pred vnútroštátnym právnym poriadkom a nebude tak porušovať vlastné právne povinnosti vyplývajúce mu nielen zo sekundárneho práva (Smernica), ale aj priamo z primárneho práva zakladajúcich zmlúv (v rámci zásady lojálnej spolupráce a efektivity európskeho práva, od porušenia ktorých sa odvíjajú zodpovednostné vzťahy). Súhlasil s tvrdením žalovaného v bode 12. b vyjadrenia, že „aj právny poriadok podlieha zmenám“; nesúhlasil však s tým, že „sa musia podnikatelia prispôsobiť“ - konkrétne v prípade, ak právny poriadok zavedie protiprávnu zmenu. Prijatie protiprávnej úpravy členskými štátmi nemôže byť podľa neho podnikateľským rizikom podnikateľov pôsobiacich na dotknutom trhu. Okrem toho, odkaz na nález Ústavného súdu SR PL. ÚS 14/2014 považoval na vec za úplne neaplikovateľný, nakoľko predmetom jeho posúdenia bol len súlad úpravy vnútroštátneho zákona s Ústavou SR v otázke daňových licencií, ktoré s prejednávanou vecou nemajú vôbec žiadny súvis. Podotkol, že predmetom posúdenia danej veci nie je žiadny prvok práva EÚ, nakoľko právo EÚ neharmonizuje priame dane, a teda ide o oblasť výhradnej právomoci členských štátov. Súvis s prejednávanou vecou (ani s otázkami zodpovednosti štátu za porušenie práva EÚ, ani s otázkou ochrany legitímnych očakávaní) teda nie je žiaden. Pokiaľ ide o tzv. prevenčnú povinnosť žalobcu, na ktorú poukazuje bod 12. c. vyjadrenia žalovaného, túto námietku mal tiež za nedôvodnú. Ako je uvedené vyššie, neplatí, že „žalobca mohol a mal predvídať zmenu právnej úpravy bezprostredne sa týkajúcej jeho oblasti podnikania, a tým predísť ním tvrdenej ujme“. Podotkol, že tu žalovaný, rozporne s vlastnou argumentáciou pod písm. a) uznáva, že ide o právnu úpravu bezprostredne sa týkajúcu činnosti žalobcu, kým o dva odseky vyššie argumentoval, že sa žalobcu „zmena právnej úpravy priamo nedotýka“. Poukázal na to, že rozhodne „nemohol“ a v právnom štáte rozhodne ani „nemal“ predvídať, že dôjde k protiprávnej zmene právnej úpravy. Bol toho názoru, že v konaní preukázal, že následne sa zamerá aj na iné podnikateľské činnosti, ako aj to, že musel vypovedať prenájom priestorov, pozastaviť investičné aktivity, ako aj prepustiť niekoľko zamestnancov. Žalovaný však tieto skutočnosti, riadne zdokumentované v spise, naďalej ignoruje. Pritom je však podstatné to, že prípadné plnenie prevenčnej povinnosti (ak je vôbec na mieste hovoriť o tom, či má poškodený subjekt akceptovať protiprávne konanie a prispôsobiť sa mu), môže mať nanajvýš vplyv na posudzovanie výšky nároku, nie jeho základu. Preto tieto argumenty žalovaného považoval za predčasné a vo vzťahu k ochrane legitímnych očakávaní za bezpredmetné. Pokiaľ ide o tzv. neprimeranosť zásahu do postavenia zamestnávateľov, na ktorú poukazuje bod 12. c. vyjadrenia žalovaného, mal za pozoruhodné, že žalovaný argumentuje kladením dôrazu na štyri základné slobody vnútorného trhu, zahŕňajúce voľný pohyb služieb. Je to pritom práve žalovaný, ktorý prijatím úpravy nesúladnej so Smernicou narušil trh služieb externých poskytovateľov pracovnej zdravotnej služby, ako aj poradenských služieb pre interných poskytovateľov služieb predpokladaných Smernicou. Taktiež za nedôvodnú označil argumentáciu žalovaného odsekom 8 preambuly Smernice, že smernice majú vylúčiť ukladanie správnych, finančných a právnych obmedzení, ktoré by bránili vytváraniu a rozvoju malých a stredných podnikov, ktorou preambulou sa žalovaný snaží poprieť ciele Smernice. Pritom účelovo opomína napríklad nasledujúci odsek preambuly: „je ešte stále príliš vysoký výskyt pracovných úrazov a chorôb z povolania; keďže sa musia bezodkladne zaviesť alebo zlepšiť preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ochrany“. Žalovaný konajúci práve Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny by pritom podľa žalobcu mal mať osobitne jasno v tom, či je väčšou prioritou limitovanie (skutočne nevelkých) výdavkov podnikateľov alebo znižovanie vysokého výskytu pracovných úrazov a chorôb z povolania. Okrem toho poukázal aj na to, že žalovaný sa nedôvodne a v rozpore s opakovanými vyjadreniami žalobcu snaží súdu podsunúť, že by žalobca chcel nanucovať zamestnávateľom spôsob, ako majú zabezpečovať plnenie svojich povinností. Žalobca namietal, že žalovaný vyňal 95% zamestnávateľov spod predmetnej

povinnosti (vo vzťahu k preventívnej zdravotnej zložke), a nie že im nezaviedol povinnosť výhradne externého poskytovania týchto služieb. Ostatne, ani v prvom období, ani v štvrtom období právnej úpravy (ktoré žalobca považuje za súladné s právom EÚ) nebola zákonom stanovená výlučná povinnosť vykonávania pracovnej zdravotnej služby externou formou, ale umožňovala využitie aj interných zdrojov zamestnávateľov - vo vzťahu k zdravotnej zložke s podporou poradenských služieb kvalifikovaných externých dodávateľov v prípade potreby. Uviedol, že si v tomto konaní neuplatňuje ani nároky z tzv. tretieho obdobia, kedy povinnosť pracovnej zdravotnej služby mali plniť bezpečnostní technici (na rozdiel od druhého obdobia, kedy táto povinnosť nebola vôbec); a to všetko napriek tomu, že nesúlad aj tretieho obdobia so Smernicou potvrdil zákonodarca v dôvodových správach, v ktorých konštatoval, že PZS nemôžu vykonávať bezpečnostní technici pre ich nedostatočnú kvalifikáciu - čo je rovnako v rozpore so Smernicou. Ani túto námietku žalovaného tak nepovažoval za správnu ani dôvodnú. Uznáva, že prvok práva EÚ neznamená automaticky povinnosť začať konanie o prejudiciálnej otázke, na strane druhej však v tomto konaní vystali otázky súvisiace s výkladom a uplatňovaním práva EÚ, ktorý si tento postup vyžadujú. Argumentácia žalovaného je tu pritom vnútorne rozporná, nakoľko na jednej strane argumentuje, že otázku súladu vnútroštátnej úpravy so Smernicou si konajúci súd nemôže posúdiť sám, a na strane druhej sa intenzívne bráni predloženiu prejudiciálnej otázky za účelom získania výkladu príslušných ustanovení Smernice. Prijat' záver o takej jednoznačnosti tu posudzovaných otázok výkladu Smernice, výkladu princípov zodpovednosti členského štátu, princípov ochrany legitímnych očakávaní, ako aj práva na podnikanie v súlade s právom EÚ podľa Charty, že by nepochybne aj Súdny dvor aj súdy ostatných členských štátov nepochybne rozhodli rovnako (najmä nie zamietavo, t.j. idúc proti zásade lojálnej spolupráce, zásade plnej účinnosti európskeho práva, zabezpečenie ktorej je jednou zo základných úloh vnútroštátneho súdu), je podľa žalobcu nemožné. Vyplýva to už z toho, že podľa ustálenej judikatúry podmienky vzniku zodpovednosti za škodu závisia od povahy porušenia práva EÚ, ktorá bola v tomto prípade špecifická. Preto mal žalobca za to, že podanie prejudiciálnych otázok je viac ako namieste. Žalobca bol toho názoru, že predmetom posúdenia Súdneho dvora doteraz nebola otázka výkladu predmetnej Smernice z hľadiska toho, či vyňatie zásadnej väčšinovej časti zamestnancov spod určitej významnej zložky opatrení vyžadovanej Smernicou (zložka zdravotných preventívnych opatrení), môže byť súladná so smernicou (aj keď práve táto otázka by mohla byť posúdená ako jasná, avšak výhradne v prospech žalobcu); otázka výkladu predmetnej Smernice z hľadiska toho, či z jej porušenia môžu vyvodzovať práva aj subjekty, ktorých činnosť je na dosiahnutie cieľov Smernice nevyhnutná a ktorých činnosť Smernica priamo vo svojom texte predpokladá, a to či už samostatne alebo v spojení s právami z Charty (podľa vedomosti žalobcu ani v inej obdobnej veci); otázka výkladu princípu ochrany legitímnych očakávaní v kontexte implementácie a následného „odimplementovania“ už zavedenej povinnosti, ktorej sa dotknuté subjekty prispôbili; otázka výkladu vplyvu osobitných okolností prípadu (úmyselné porušenie práva EÚ, ignorovanie upozornenia prezidenta členského štátu v rámci výkonu jeho kompetencie, či sledovanie aj vlastného zvýhodnenia štátu na úrovni verejných financií) na podmienky zodpovednosti, ktoré sa majú uplatniť v jednotlivom prípade, ktoré podľa judikatúry závisia práve od okolností prípadu. V prípade poslednej navrhovanej otázky ide o reflexiu na námietky žalovaného ako aj úvahy súdu prvej inštancie, či môže vnútroštátny zákon (alebo iné dôvody) vylučovať zodpovednosť za škodu v prípade, ak ide o výsledok legislatívnej činnosti zákonodarného zboru. Túto otázku podľa žalobcu už zodpovedala v jeho prospech tak judikatúra Súdneho dvora, ako aj rozhodovacia prax Krajského súdu v Bratislave vo veci FENS, nakoľko sa však naďalej táto námietka vyskytuje v obrane žalovaného, pre prípad ak by o nej mal konajúci súd pochybnosť, navrhoval žalobca aj predloženie tejto (či obdobnej) otázky na posúdenie súdnemu dvoru. Všetky navrhnuté otázky sa pritom podľa žalobcu týkajú praktických otázok rozhodných pre posúdenie nároku na náhradu škody, čo podrobne zdôvodnil v tabuľke obsiahnutej v bode 110 odvolania. Naopak, námietky žalovaného voči nim označil žalobca za všeobecné a zavádzajúce. Žalobca osobitne poukázal na to, že nie je spôsobilý podsunúť Súdnemu dvoru svoje závery, nakoľko Súdny dvor má k dispozícii podrobný opis skutkového stavu, vnútroštátneho právneho poriadku, súdny spis, ako aj vyjadrenia strán sporu. K jednotlivým námietkam žalovaného voči otázkam uviedol, že stotožňuje PZS s preventívnymi službami, nakoľko Smernica upravuje „ochranné a preventívne služby“ (viď článok 7 Smernice - počnúc jeho nadpisom), pričom vnútroštátny zákonodarca tieto rozdelil vo vnútroštátnej úprave na bezpečnostnotechnickú službu a pracovnú zdravotnú službu. Každá táto oblasť mala svoju oblasť pôsobnosti, z ktorej ochranným opatreniam zodpovedala bezpečnostnotechnická služba (ochranná zložka) a preventívnym službám pracovná zdravotná služba (zdravotno-preventívna zložka). Uvedené stotožnenie je v navrhovanej otázke vysvetlené. Pokiaľ by však súd rozdelenie preventívnych a ochranných služieb zhodnotil inak, nič nebráni v preformulovaní otázky; v každom prípade je zrejmé, že BTS a PZS predstavovali dve rovnocenné zložky predpokladané Smernicou, pričom Slovenská republika odstránila povinnosť jednu z týchto

plnohodnotných a nevyhnutných zložiek poskytovať veľkej väčšine zamestnancov. A práve to je podľa žalobcu predmetom tohto sporu, či takýto postup je zlučiteľný so Smernicou (čo žalovaný sám viac krát oficiálne potvrdil, že nie je). Konštatoval, že nepodsúva nepreukázané tvrdenia, že táto právna úprava sa týka 95% zamestnancov, tento údaj vychádza najmä z Tlačovej správy žalovaného k Spornej novele, ako aj zo Stanoviska pre EK. Žalovaný v konaní netvrdil a nepreukázal, že by tieto (jeho) údaje boli nesprávne, preto túto jeho námietku považoval za účelovú. Rovnako tak tvrdenie, že žalobca vyvoláva dojem flagrantného porušenia práva EÚ; tento dojem nie je potrebné vyvolávať, flagrantnosť porušenia práva EÚ je zo skutkových okolností veci zrejmá. K druhej jeho otázke uviedol, že pokiaľ žalovaný poukazuje na použitie slova „aj“ pri dopyte na to, aké práva smernica priznáva, nejde o nič nelegitímne. Nenamietal, že primárne práva Smernica zameriava na zamestnancov, tvrdil však, že zo Smernice môžu uplatňovať práva aj tieto subjekty. Vo svojej otázke výslovne doplnil záver smerujúci k tomu, či tieto práva majú taký charakter, že môže byť na nich založená zodpovednosť štátu, a to v znení: „v takom zmysle, že porušenie povinnosti riadneho prebratia smernice môže zakladať ich právo na náhradu tým spôsobenej škody?“ Žalobca sa preto pýta na konkrétnu otázku, ktorá je priamym podkladom pre rozhodnutie vnútroštátneho súdu, a to či od takéhoto porušenia môže odvodzovať nárok aký uplatnil žalobca. Je preto nezmyselná námietka žalovaného, že sa žalobca mal pýtať na účel Smernice. Práve to by bola otázka, ktorá by nedostatočne smerovala k meritu veci. Otázka navrhnutá žalobcom je omnoho vecnejšia, adresnejšia a prínosnejšia pre budúce rozhodnutie súdu. Mal za to, že pokiaľ ide o spájanie tejto otázky s právom na podnikanie podľa Charty, ide o prirodzenú otázku a prirodzený postup, nakoľko práva z Charty sa aplikujú len v súvislosti s aplikáciou európskeho práva. Tieto práva pritom spolu priamo súvisia, pretože ak má mať kvalifikovaný poskytovateľ právo poskytovať služby predpokladané Smernicou, potom je vplyv práva podnikateľ „v súlade s právom Únie“ otázkou priamo súvisiacou s predmetom sporu a posudzovaným aspektom Smernice. K otázkam 3 až 5 uviedol, že predmetné otázky majú oporu v ustanoveniach práva EÚ; otázka 3 priamo odkazuje na zásadu efektivity, ekvivalencie a osobitne z princípu ochrany legitímnych očakávaní, pričom sa týka špecificky práve najmä ochrany legitímnych očakávaní, ktorý je jedným z nosných bodov žaloby a ktorý je konštantnou judikatúrou uznávaný za súčasť práva EÚ (k tomu už citovaná judikatúra), pričom sa znením prepája s druhou otázkou a aj do posúdenia otázky implementácie Smernice vnáša aspekt základných princípov ako aj argumentu ochrany legitímnych očakávaní. Otázky 4 a 5 sa následne prepájajú ako osobitné skutkové a právne okolnosti so skoršími otázkami a priamo na ne nadväzujú, pričom nie je vylúčené, že ich Súdny dvor zodpovie aj spoločne s otázkami 1-3; pre prehľadnosť a systematicku otázok boli navrhnuté ako relatívne samostatné, avšak doplnkové otázky k predošlým, čo nie je nijak výnimočná prax pri kladení (a zodpovedaní) prejudiciálnych otázok. Žalobca je tak presvedčený, že návrh prejudiciálnych otázok je postavený korektne, prehľadne a správne. Ako však už uviedol, a ako „pripomenul“ žalovaný v bode 24, konajúci súd má voľnosť vo vzťahu k formulácii prejudiciálnych otázok, ktoré sa rozhodne položiť. Preto žalobca naďalej zotrval na svojom návrhu, pričom nenamietal voči tomu, aby tieto otázky konajúci súd (prípadne súd prvej inštancie po prípadnom zrušení rozsudku, rovnako ako vo veci FENS) preformuloval primerane podľa vlastnej úvahy. Čo sa týka čiastočného späťvzťatia žaloby mal za to, že nie je povinný zdôvodňovať akékoľvek späťvzťatie, ide o výkon jeho dispozičného oprávnenia. Ak sa rozhodne, že akúkoľvek časť nároku nebude ďalej uplatňovať, nemá to žiadny vplyv na zvyšok nároku a vonkoncom to „nepotvrďuje, že žalobcov domnelý nárok nemá akékoľvek opodstatnenie“. Navyše, v súčasnom štádiu konania súd prvej inštancie rozhodol o tom, že bude primárne posudzovať základ sporu a až po prípadnom právoplatnom medzitémnom rozsudku výšku nároku. Preto argumentáciu vo vzťahu k uplatňovanej výške považoval za bezpredmetnú. Vyjadrenie žalovaného, že žalobca nezdôvodnil, prečo takýto úkon vykonal, je okrem jeho bezpredmetnosti, nepravdivé. V bode 69 podania z 18.04.2017 odkázal na dôvody uvedené v Prílohe č. 1, v ktorej následne uviedol, že tak činí „s cieľom zjednodušenia a zúženia rozsahu sporu“, pričom tým upúšťal „od uplatnenia zložky ušlého zisku, ktorý by spoločnosť dosiahla, ak by Slovenská republika dôsledne a v súlade so Smernicou zabezpečila riadne vymáhanie povinnosti zabezpečiť PZS a dosiahla tak plnenie tejto povinnosti vo vzťahu k 100% zamestnancov.“ Táto časť sporu by totiž predstavovala podstatne zložitejšie právne posúdenie ako aj dokazovanie. Žalobca sa tak rozhodol legitímne zamerať na otázku len základnej zodpovednosti štátu za to, že nezabezpečil súlad právnej úpravy s právnou úpravou Smernice. Takáto skutočnosť (ako aj prípadné neuvedenie žiadneho dôvodu) nemôže byť žalobcovi nijako na ťarchu. S ohľadom na všetko vyššie uvedené, ako aj zotrúvajúc na komplexnej argumentácii uvedenej v odvolaní aj v častiach, žalobca zotrval na svojich návrhoch uvedených v odvolaní, a žiadal odvolací súd najmä aby primárne zmenil rozsudok v napadnutej časti tak, že vydá požadovaný medzitémny rozsudok o existencii základu nároku, pričom navrhol, aby súd ako súd poslednej (riadnej) inštancie v prípade potreby predložil predtým prejudiciálne otázky Súdnemu dvoru EÚ; prípadne aby rozsudok v napadnutej časti zrušil a vrátil vec súdu prvej inštancie, na ďalšie

konanie, a aby v takomto rozhodnutí vyjadril právny názor o potrebe predloženia otázok Súdnemu dvoru Európskej únie.

Vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalovaného voči trovám konania považoval žalobca rozhodnutie súdu prvej inštancie o nich za správne. Mal za to, že v danom prípade ide o dva dôvody pre nepriznanie trov konania žalovanému, a to neúčelnosť trov právneho zastúpenia žalovaného (§ 251 CSP) a existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 257 CSP). Poukázal na to, že žalovaným v tomto konaní je Slovenská republika, ktorá je v konaní zastúpená ministerstvom, do ktorého pôsobnosti predmetná oblasť úpravy spadá. Už len toto ministerstvo disponuje značným počtom právnikov, ako aj osobitným odborom právnych služieb, ktorý je nepochybne spôsobilý zastupovať ministerstvo a štát v sporoch o náhradu škody spôsobenú výkonom verejnej moci, pričom ide o bežnú a obvyklú agendu tohto ministerstva aj tohto odboru. Uviedol, že podľa Organizačného poriadku Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny slovenskej republiky, článok 14 nazvaný príznačne „Zásady vonkajších vzťahov ministerstva“ upravuje odsek 8 nasledovnú zásadu: „Konanie na súde, v ktorom je účastníkom konania ministerstvo alebo ministerstvo vystupuje ako ústredný orgán štátnej správy konajúci v mene Slovenskej republiky, zabezpečuje odbor právnych služieb v súčinnosti vecne príslušným organizačným útvarom.“ V zmysle uvedených zásad, tak konanie voči žalobcovi mal podľa žalobcu zastrešiť na to kompetentný odbor právnych služieb, a teda nebolo v konaní preukázané, že by bolo nevyhnutné a účelné, zabezpečiť zastupovanie žalovaného externou advokátskou kanceláriou. V tejto veci nebolo žalované ministerstvo, ale Slovenská republika ako taká, a teda je potrebné na právne kapacity žalovaného prihliadať ako na celok. Žalovaný tak mal k dispozícii v prípade potreby v rámci možnej súčinnosti aj kapacity iných ministerstiev či iných orgánov, vrátane napríklad Ministerstva spravodlivosti SR, Ministerstva zdravotníctva, ktorého pôsobnosť obsahovo súvisí s prejednávaným konaním. Mal za nesporné, že žalovaný mal v tejto veci dostatočné vlastné profesionálne kapacity na to, aby konanie o náhrade škody zastrešil bez nutnosti túto agendu delegovať externej advokátskej kancelárii. Poukázal na to, že konanie o žalobách o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci spadajú do bežnej právnej agendy ministerstiev. Keďže zastúpenie žalovaného nebolo v tomto smere potrebné a dôvodné, nebolo ani účelné, a teda súd nemohol a nemal žalovanému náhradu trov priznať už z tohto dôvodu. Uvedený dôvod pritom uznáva za legitímny dôvod pre nepriznanie náhrady trov, obzvlášť ak že žalovaným štát, aj ústavná judikatúra. Argumentácia žalovaného štátu o porušení jeho základných práv a slobôd tak nie je dôvodná. Príkladmo poukázal na ústavnú judikatúru: Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. II. ÚS 78/03, publikovaný pod č. 86/2004 v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu - vyslovený v právne porovnateľnej veci: „Všeobecný súd neporuší základné právo na právnu pomoc a rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky, ak navrhovateľovi, ktorý disponuje viacerými pracovníkmi, ktorí majú právnické vzdelanie, neprizná náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ich nepovažuje za účelne vynaložené“, Nález Ústavného súdu Českej republiky sp.zn. IV.ÚS 1087/09, publikovaný pod č. 243/2009 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu, odkazujúc na konštantnú judikatúru: „je nutno zdůraznit, že tam, kde k hájení svých zájmů je stát vybaven příslušnými organizačními složkami finančně i personálně zajištěnými ze státního rozpočtu, není důvod, aby výkon svých práv a povinností v této oblasti přenášel na soukromý subjekt, jímž byl advokát, a pokud tak přesto učiní, pak není důvod pro uznání takto mu vzniklých nákladů jako účelně vynaložených.“ Tiež poukázal na to, že žalovaný sa snaží prezentovať v bode 7 odvolania žalovaného, že predmet konania nebol legitímnou otázkou a malo ísť o zjavne nedôvodný nárok, ktorý zjavne nevyplýval z právneho stavu veci a že žalobcovi žiadne právo zo smernice nevyplývalo. Pokiaľ by bola vec tak zjavná a bezdôvodná, ako tvrdí žalovaný, bola by namieste otázka, prečo sa nechával zastúpiť advokátskou kanceláriou a či takéto zastúpenie je účelné. Považoval tak výrok o trovách konania za správny. Vzhľadom na ust. § 257 CSP na rozdiel od žalovaného, je žalobca presvedčený, že v konaní existuje viacero dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré nebolo možné žalovanému ním požadovanú náhradu trov konania priznať. Uviedol, že už v konaní poukázal v reakcii na vyjadrenie žalovaného z 20.03.2017, že ustanovenie právneho zástupcu malo byť nátlakom na žalobcu, aby neuplatňoval svoje práva voči štátu (bod 61 vyjadrenia žalobcu z 18.04.2017). Je podľa neho potrebné prihliadnuť na účel zákonom ustanovenej nízkej (symbolickej) výšky súdneho poplatku, ktorá výška je daná práve z povahy veci, aby už i tak poškodených žalobcov neodrádzala od uplatnenia svojich práv voči štátu. Rovnako tak tento záver musí platiť aj o ostatných trovách konania, najmä trov právneho zastúpenia štátu, ktoré obdobne nemajú a nemôžu slúžiť na odradenie poškodených subjektov od toho, aby si uplatňovali svoje práva voči štátu. Práve o to sa snažil žalovaný tým, že ustanovil za seba v tomto konaní právneho zástupcu, o čom svedčí aj bod 2.2 vyjadrenia žalovaného z 20.03.2017. Takémuto postupu žalovaného nemožno podľa žalobcu priznať právnu ochranu, takýto postup by bol súčasne rozporný s § 257 CSP. O uvedenom svedčí aj vyzdvihovanie potreby „potrestať“ žalobcu za

uplatnenie jeho práva, ktorému prikladá žalovaný mimoriadny význam v bode 15 odvolania žalobcu, keď uvádza: „Zásada úspechu vo veci spravodlivo usporadúva vzťahy, pretože žalobcu „potrestá“, ak si uplatňuje právo, ktoré mu nepatrí“. Takéto „potrestanie“ práve v predmetnej veci nie je namieste, ako na to poukázal aj súd prvej inštancie. V konaní (napriek neúspechu konštatovanému súdom prvej inštancie) bolo nesporné, že žalovaný prijal protiprávnu úpravu, ktorá odporovala právu Európskej únie (čo uznal aj žalovaný vo vyjadreniach pre Európsku komisiu, aj v dôvodových správach k následným legislatívnym zmenám), a teda žalovaný postupoval protiprávne; ako aj že táto protiprávna aktivita žalovaného sa premietla do ekonomickej sféry žalobcu (čo uznal súd napríklad v bode 13 ale aj 31 napádaného rozsudku, ale čo vyplynulo aj z ďalšieho dokazovania v podobe predloženia hospodárskych výsledkov, ako aj nutných organizačných opatrení v podobe prepúšťania u žalobcu). Súd uvedené podľa žalobcu výstižne zhrnul v bode 42 rozsudku, v ktorom uviedol, že „žalobca sa obrátil na súd s legitímnou otázkou priamo súvisiacou s normotvornou činnosťou žalovaného, ktorá preukázateľne mala vplyv na jeho podnikateľskú činnosť (čo vyplýva z predloženej zmluvnej dokumentácie)“. To, že táto normotvorná činnosť bola protiprávna, vyplýva z viacerých už predložených zdrojov. Za tejto situácie, pokiaľ štát postupoval protiprávne a pokiaľ tým už žalobcu nepochybne poškodil (bez ohľadu na to, či podľa súdu sú splnené formálne podmienky na priznanie náhrady škody, aj keď tie podľa žalobcu splnené sú), nie je namieste argumentovať o potrebe „ďalšieho potrestania“ žalobcu za to, že sa svojich legitímnych práv pokúšal domáhať súdnou cestou. Sám súd prvej inštancie uviedol, že nárok žalobcu nebol zjavne nedôvodný a v súvislosti s jeho uplatnením vznikli legitímne otázky, ktoré boli súdom prvej inštancie (aj keď podľa žalobcu nesprávne a bez úplného posúdenia veci a všetkých relevantných nastolených otázok) zodpovedané. Odrádzanie žalobcov od uplatnenia nárokov voči štátu stanovením, či už vysokých súdnych poplatkov alebo pre bežných občanov a malých podnikateľov potenciálne likvidačnej náhrady trov, by oslabilo jednak súkromnoprávne vymáhanie európskeho práva, ale aj vnútroštátne mechanizmy ochrany právneho štátu, ktorých nevyhnutnou súčasťou sú aj zodpovednostné žaloby. Je pritom úmyslom zákonodarcu (ako vyplýva z výšky súdneho poplatku) potenciálne poškodené subjekty neodrádzať od uplatňovania svojich práv. Z hľadiska dôvodov hodných osobitného zreteľa treba vziať do úvahy aj to, že jedným z motívov prijatia spornej - protieurópskej právnej úpravy bola aj úspora verejných financií. Z prijatia predmetnej právnej úpravy odporujúcej Smernici - štát, t.j. žalovaný, ušetril (najmä na úkor poskytovateľov PZS) enormné množstvo finančných prostriedkov za obdobie niekoľkých rokov, počas ktorých neplnil svoje povinnosti zabezpečiť zamestnancom verejného sektora výkony PZS vyžadované Smernicou. Mal preto za absurdnú snahu žalovaného tvrdiť, že žalobcu je potrebné potrestať; naopak, je to žalovaný, ktorý sa vlastným protiprávnym konaním obohatil rádovo o milióny eur. Preto vyžadovanie ďalšej náhrady, navyše práve na úkor subjektu, ktorého práva a legitímne očakávania boli porušené, považoval za zjavne nespravodlivé a neprimerané. Práve vyššie citované ustanovenie CSP má podľa žalobcu slúžiť k odstráneniu neprimeranej tvrdosti, ktorá by pre žalobcu ako malého podnikateľa (a tým potenciálne aj pre jeho zamestnancov), bola nepochybne daná, a to na prospech štátu prijímajúceho protiprávne predpisy, navyše za situácie, kedy žalobca už postupom štátu objektívne poškodený bol. Súd prvej inštancie preto uvedené ustanovenie aplikoval správne. Žalobca ďalej poukázal na to, že existencia jeho nároku v tejto veci závisí aj od posúdenia viacerých otázok európskeho práva, vo vzťahu ku ktorým navrhol súdu, aby predložil prejudiciálne otázky Súdnemu dvoru EÚ a žalobca nemohol predvídať, že tomuto návrhu súd nevyhoví (žalobca podotýka, že na tomto návrhu zotrúva aj v podanom odvolaní a žiada odvolací súd, aby ich Súdnemu dvoru EÚ predložil, alebo na účely tohto postupu vrátil vec súdu prvej inštancie, nakoľko ich zodpovedanie je potrebné pre posúdenie tejto veci; v tom však žalobca odkazuje na ním podané odvolanie). Zo všetkých vyššie uvedených skutočností považoval žalobca za správne, ak súd prvej inštancie v celom tomto kontexte vyhodnotil, že priznanie náhrady trov konania žalovanému štátu, by bolo zjavne nespravodlivé a rozporné s dôvodmi hodnými osobitného zreteľa. Ani pritom nemožno úplne opomenúť skutočnosť toho (ako je uvedené v skoršej časti vyjadrenia), že žalovaného mohli a mali v konaní účelne zastupovať na to kvalifikovaní vlastní zamestnanci príslušného odboru. Na základe vyššie uvedeného mal žalobca odvolanie žalovaného za nedôvodné.

19. Žalovaný vo svojom vyjadrení k uvedenému vyjadreniu žalobcu v plnom rozsahu zotrval na svojom vyjadrení zo dňa 28.10.2019, ako aj na doterajšej procesnej obrane obsiahnutej v písomných a ústnych vyjadreniach v konaní pred súdom prvej inštancie. Mal za to, že žalobca nespochybnil jeho argumentáciu svojimi tvrdeniami. Argumentácia žalobcu nemá oporu v konkrétnych ustanoveniach všeobecne záväzných právnych predpisov. Žalobca argumentuje vo všeobecnej rovine, venuje sa prevažne marginálnym skutočnostiam, keď domnelý nárok odvodzuje od sekundárnych až terciálnych súvislostí vychádzajúc skôr z akademických konštruktov, ako z reálneho skutkového a právneho

stavu veci. V žalobcovom rozsiahlom, avšak rozvláčnom vyjadrení absentujú jasné a presvedčujúce argumenty, ktoré by svedčili o existencii uplatneného nároku. Žalobca podľa neho odvádza pozornosť od merita veci, a sice, že nie sú naplnené podmienky existencie nároku uplatneného v tunajšom konaní (ako zhrnul v bodoch 6. až 10. vyjadrenia zo dňa 28.10.2019). Zdôraznil najmä, že účelom Smernice 89/391/EHS nie je priznanie práv žalobcovi ako externému poskytovateľovi pracovnej zdravotnej služby. Teda nepochybne nie je naplnená prvá zo štyroch základných podmienok existencie nároku. Zároveň nie sú naplnené ani ďalšie podmienky existencie uplatneného nároku, t.j. dostatočná určitosť domnelého práva žalobcu, ktoré by malo vyplývať zo Smernice 89/391/EHS, kauzálny nexus medzi porušením povinnosti žalovaného a vznikom škody žalobcovi, a závažnosť porušenia.

20. V následnom vyjadrení k tomuto vyjadreniu žalovaného žalobca poukázal na ustanovenia § 3 ods. 1 písm. a), § 6 ods. 4, zákona č. 514/2003 Z.z., § 6 ods. 1 písm. q), § 21 ods. 1, 2, § 22 ods. 1 zákona o BOZP, čl. 1 bod 1 a 2, čl. 7 bod 1, 5 a 8 Smernice.

21. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací (§ 34 CSP) viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 CSP) ako aj skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie, ktorý nepovažoval za potrebné doplniť ani znovu zopakovať (§ 385 ods. 1 a contrario CSP), po oboznámení sa s obsahom spisu, prejednal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania a vo veci rozhodol postupom podľa § 378 ods. 1 v spojení s § 219 ods. 3 CSP a verejne vyhlásil rozsudok, keď dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné a rozhodnutie súdu prvej inštancie považoval v zamietajúcom výroku vo veci samej za vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP).

22. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

23. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP).

24. Predmetom preskúmania napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie bolo jeho zamietavé rozhodnutie o základe nároku žalobcu na náhradu škody voči žalovanému, ktorá mu mala byť spôsobená v dôsledku porušenia povinnosti riadne implementovať smernicu Rady 89/391/EHS z 12.6.1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti zdravia pracovníkov pri práci trvajúceho v období od 1.1.2012 do 31.12.2014 a prijímať účinné opatrenia na zabezpečenie plnenia povinnosti podľa tejto Smernice, tým, že je podnikateľským subjektom, ktorý dlhodobo vykonáva činnosť pracovnej zdravotnej služby podľa zákona č. 124/2006 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov („zákon o BOZP“), zákona č. 355/2007 Z.z. a vyhlášky č. 292/2008 Z.z., o zamietnutí návrhu na prerušenie konania, ako aj rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania. Žalobca svoj nárok na náhradu škody vyvodzoval z toho, že Slovenská republika v roku 2006 zákonom o BOZP transponovala Smernicu rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a zdravia pracovníkov pri práci v znení neskorších zmien a doplnení („smernica“), ktorý upravil preventívne a ochranné služby v zmysle smernice ako bezpečnostnotechnickú službu (§ 22, ďalej ako „BTS“) a pracovnú zdravotnú službu (§ 26, ďalej ako „PZS“). Ak zamestnávateľ so zreteľom na zákonom stanovené podmienky nemal dostatok odborných zamestnancov, bol v zmysle zákona o BOZP povinný zabezpečiť vykonávanie preventívnych a ochranných služieb dodávateľským spôsobom. Táto úprava predstavovala transpozíciu práva externých dodávateľov PZS, ktoré ustanovil najmä čl. 7 smernice. Zákon ukladal zamestnávateľom povinnosť zabezpečovať zamestnancom preventívne ochranné opatrenia, priznával externým dodávateľom PZS právo vykonávať túto činnosť pre zamestnávateľov a súčasne stanovil podmienky na výkon tejto činnosti. Zákom č. 470/2011 Z.z. zo dňa 2.9.2011 bol okrem iného novelizovaný aj § 21 ods. 2 zákona o BOZP, do ktorého bola vložená nová druhá veta, ktorá znela: „Zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie“. Podľa žalobcu touto novelou boli odňaté práva asi 95% zamestnancov, bolo zasiahané do existujúcich práv osôb vykonávajúcich PZS a do zmluvných vzťahov zo zamestnávateľmi. Predmetom tohto sporu podľa žalobcu nie je to, že by štát určil nedostatočné podmienky, ale že spod pracovnej zdravotnej služby úplne vyňal 95% zamestnancov, voči ktorým podľa Smernice vykonávaná byť mala. Žalobca zastával názor, že zákon č. 514/2003 Z.z. priamo neupravuje zodpovednosť za normotvornú činnosť, táto zodpovednosť žalovaného vyplýva podľa neho priamo z práva EÚ, s ktorým názorom

sa treba stotožniť. Názorový posun v otázke ujmy spôsobenej legislatívnou činnosťou totiž nastal na úrovni Európskej únie, keď vyústil do vyodenia právnej zodpovednosti za legislatívnu činnosť členského štátu (zodpovednosť za nesprávnu transpozíciu smernice - rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-6 a 9/90 A. a U. proti Talianskej republike, 19.11.1991, Zb. s. I-5357, bod 46). Analogická aplikácia v tejto súvislosti na vnútroštátnej úrovni nie je, keď sa neprevzala v súvislosti s prijímaním zákonov okrem politickej zodpovednosti aj zodpovednosť právna. Do roviny právnej zodpovednosti prichodí zahrnúť v súčasnom období aj zodpovednosť podľa princípov európskeho komunitárneho práva. Právna zodpovednosť sa viaže na určitý subjekt práva a dopadu na nositeľa práva, ktorého právo bolo porušené, legislatíva môže už ex ante vymedziť a regulovať stav, ktorý produkuje rizikové faktory späté s určitými dovolenými aktivitami spôsobilé vyvolať materiálnu (príp. aj imateriálnu) ujmu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž "priamosť" pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný.

25. Predmetom smernice Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci (Ú.v. ES L 183, 29.6.1989) je zaviesť opatrenia na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci. Z tohto dôvodu smernica obsahuje všeobecné princípy týkajúce sa prevencie ohrozenia pri práci, bezpečnosti a ochrany zdravia, vylúčenia rizikových a úrazových faktorov, informovania, porád, vyváženej spolupráce v súlade s vnútroštátnym právom a/alebo praxou a školenia pracovníkov a ich zástupcov, ako aj všeobecných predpisov na vykonanie uvedených princípov. Táto smernica rešpektuje existujúce alebo budúce ustanovenia vnútroštátneho práva a spoločenstva, ktoré sú priaznivejšie pre bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov pri práci.

26. Z judikatúry SD EÚ vyplýva, že pre vznik zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnou alebo neskorou transpozíciou smernice je potrebné kumulatívne splnenie troch podmienok: 1/ porušená norma obsiahnutá v smernici má za cieľ priznanie individuálneho práva, 2/ právo je identifikovateľné a 3/ existencia príčinnej súvislosti medzi porušením povinnosti členského štátu a vzniknutou škodu. Ako už bolo uvedené vyššie, právna zodpovednosť sa viaže na určitý subjekt práva a dopadu na nositeľa práva, ktorého právo bolo porušené.

27. Podľa článku 7 smernice nie je priznanie práva poskytovateľom PZS na poskytovanie týchto služieb, ale ustanovenie povinnosti zamestnávateľom na zabezpečenie preventívnych a ochranných služieb zamestnancom. Účelom Smernice je zaistenie bezpečnosti a ochrana zdravia zamestnancov pri práci, Smernica neupravuje práva kvalifikovaných externých služieb, neupravuje práva podnikateľov pri výkone ich podnikateľských činností ani nepredstavuje garanciu, že ich služby budú zamestnávateľia využívať. Z článkov Smernice nevyplýva právo ale možnosť externých dodávateľov poskytovať zamestnávateľom príslušné služby, ako sa domnieva žalobca, ale priznáva právo zamestnancom na preventívne a ochranné služby, na ktoré mali podľa § 21 BOZP právo všetci zamestnanci a na základe spornej novely- zákona č. 470/2011 Z.z. podľa ustanovenia § 21 zamestnávateľia už nemali povinnosť zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu pre zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do prvej alebo druhej kategórie. Aj pred prijatím tejto novely zamestnávateľ so zreteľom na zákonom stanovené podmienky bol v zmysle zákona o BOZP povinný zabezpečiť vykonávanie preventívnych a ochranných služieb dodávateľským spôsobom len v prípade, ak nemal dostatok odborných zamestnancov. Sám žalobca vo svojej žalobe uviedol, že ak zamestnávateľ so zreteľom na zákonom stanovené podmienky nemal dostatok odborných zamestnancov, bol v zmysle zákona o BOZP povinný zabezpečiť vykonávanie preventívnych a ochranných služieb dodávateľským spôsobom. Zo znenia smernice vyplýva, že bol daný priestor členským štátom na zvolenie si prostriedkov dosiahnutia účelu smernice (napr. článok 7 bod 5 a bod 8). Bolo na jednotlivých zamestnávateľoch, či budú preventívne a ochranné služby poskytovať prostredníctvom svojich vlastných kapacít alebo prostredníctvom externých služieb. Prijatím zákona č. 470/2011 Z.z. pritom nedošlo k zákazu alebo obmedzeniu zamestnávateľov zabezpečovať PZS pre zamestnancov vykonávajúcich práce zaradené do prvej a druhej kategórie, poskytovanie tejto služby sa stalo pre zamestnancov prvej a druhej kategórie dobrovoľným, keďže novelou im zanikla len povinnosť, a naďalej zamestnávateľom nezaužívaná povinnosť zabezpečovať túto PZS ďalším kategóriám zamestnancov. Táto právna úprava tak bola len čiastočne v nesúlade so Smernicou a navyše bola daná do súladu so Smernicou v auguste 2014 s účinnosťou od 1.1.2015. Nielenže tak nedošlo k porušeniu práva žalobcu, keďže ani legislatívna zmena v uvedenom období od 1.1.2012 do 31.7.2014, za ktoré si žalobca uplatňuje nárok na náhradu škody, mu nebránila

naďalej vykonávať podnikateľskú činnosť, ale prijatím zákona č. 470/2011 Z.z. neboli zmarené ani legitímne očakávania žalobcu z podnikateľskej činnosti, ktoré boli viazané na jeho zmluvné vzťahy a voľbu zamestnávateľov. Legitímne očakávania môže mať len subjekt, ktorému z právnej úpravy vyplývajú práva alebo zanikajú povinnosti, teda subjekt, ktorý legitímne očakáva zachovanie svojho právneho postavenia alebo jeho zlepšenie. Legitímne čakávania nemôže mať subjekt, ktorého sa zmena právnej úpravy priamo nedotýka. Sporná novela nezmenila požiadavky na výkon preventívnych a ochranných služieb poskytovaných prostredníctvom externých dodávateľov a uvedená zmena nekládla žiadne podmienky majúce za následok potrebu revidovania zmluvných vzťahov žalobcu. Pokiaľ aj došlo k ukončeniu zmlúv so žalobcom niektorými zamestnávateľmi, bolo to len na základe ich voľného rozhodnutia., novela to zamestnávateľom neukladala. Na základe uvedeného tu nie je ani vzťah príčinnej súvislosti medzi transpozíciou smernice 89/391/EHS a vzniknutou škodou, a to ako podľa zákona č. 514/2003 Z.z., ako aj v zmysle rozhodovacej činnosti SD EÚ. Následne v záujme presnej a jednoznačnej transpozície bol prijatý zákon, ktorým sa zmenili ustanovenia upravujúce PZS v zákone o BOZP, pričom táto úprava už bola z tohto zákona vyňatá a PZS od 1.8.2014 upravuje zákon č. 355/2007 Z.z, v ktorom povinnosť zabezpečiť PZS pre všetky kategórie zamestnancov vyplýva z § 30a.

28. Žalobca v konaní nepreukázal a neidentifikoval žiadne právo priamo mu vplyvujúcemu zo smernice, ktoré malo byť porušené alebo v dôsledku zmeny smernice žalobcovi odňaté. Aj vo svojom odvolaní uviedol, že predmetom tohto konania je jeho nárok na náhradu škody uplatnený výhradne za tzv. Druhé obdobie, v ktorom úplne absentovala povinnosť zabezpečovať pracovnú zdravotnú službu pre 95% zamestnancov v Slovenskej republike, že v tzv. Druhom období, pretrvávajúcom tri roky, nebola daná vôbec žiadna povinnosť zabezpečovať pracovnú zdravotnú službu pre týchto zamestnancov, teda nebola uzákonená povinnosť zabezpečovať tieto služby, „len“ s tým, že by to bolo možné realizovať prostredníctvom menej kvalifikovanej služby (BTS). Rozsiahlo sa zaoberá právom zamestnancov na pracovnú zdravotnú službu a povinnosťou zamestnávateľov im ju poskytovať v zmysle Smernice, avšak sám porušenie svojho konkrétneho práva nedefinoval, toto právo zo Smernice, na porušenie transpozície ktorej sa dovoľáva, mu ani nevyplyva a nemožno ho vyvodit' ani z jeho legitímnych očakávaní. V prípade spornej novely išlo o legislatívnu činnosť, ktorá priamo nezasiahla do súkromnoprávných vzťahov žalobcu, mohla zasiahnuť do práv zamestnancov ako adresátov právnej normy, od ktorých žalobca svoj nárok vyvodzoval. Nešlo o zásah do práv žalobcu v príčinnej súvislosti s uvedenou prechodnou legislatívnou zmenou, od ktorej svoj nárok na náhradu škody odvodzoval. Konštatovanie žalobcu, že zmena právnej úpravy nerefektuje ani ciele predmetnej smernice v zmysle jej preambuly, ktorými je reagovanie na príliš vysoký výskyt pracovných úrazov a chorôb z povolania a že pokiaľ by zamestnávatelia dobrovoľne vykonávali dostatočný dohľad nad zdravím svojich zamestnancov a odborne minimalizovali zdravotne riziká, nevznikla by potreba prijatia tejto smernice, s ním uplatneným nárokom nesúvisí. Správnosť skutkových zistení súdom prvej inštancie žalobca ani nespochyboval, mal len za to, že v bode 33 rozsudku pracuje s nesprávnym zistením, že v rozhodnom období bolo vyžadované, aby sa ciele pracovnej zdravotnej služby realizovali prostredníctvom BTS (bezpečnostno-technickej služby). Toto zistenie považoval za nesprávne, majúce za následok aj nesprávnosť na tom založených ďalších právnych úvah. Mal za to, že táto nesprávnosť predstavuje tak nesprávne právne posúdenie súdom (v podobe nesprávneho vyhodnotenia právnej úpravy účinnej v rozhodnom období). Uviedol, že v tzv. Druhom období, pretrvávajúcom tri roky, nebola daná vôbec žiadna povinnosť zabezpečovať pracovnú zdravotnú službu pre týchto zamestnancov. Teda nebola uzákonená povinnosť zabezpečovať tieto služby, „len“ s tým, že by to bolo možné realizovať prostredníctvom menej kvalifikovanej služby (BTS). Táto argumentácia žalobcu je nielen nedôvodná, pretože súd prvej inštancie na základe ním uvedeného tvrdenia nezaložil svoje právne úvahy, ale tiež aj nepodstatná, nakoľko nesúvisí s charakterom uplatňovaného nároku žalobcu na náhradu škody vo forme ušlého zisku. V prípade predmetnej novely zákona č. 470/2011 Z.z. nejde o legislatívnu činnosť, ktorá priamo zasiahla do súkromnoprávných vzťahov, keď vstúpil do obsahu hmotnoprávných vzťahov adresátov právnej normy zamestnancov a ich zamestnávateľov, pričom takýmto adresátom novely právnej normy žalobca nebol a mohol zhoršiť len hmotnoprávne postavenie zamestnancov, na čo aj samotný žalobca poukazoval.

O vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) ide vtedy, ak vzťah príčiny a následku je bezprostredný a priamy, nestačí len pravdepodobnosť príčinnej súvislosti, či okolnosti nasvedčujúcej jej existencii a príčinnú súvislosť treba vždy preukázať. Pritom je rozhodujúca vecná súvislosť príčiny a následku a túto nemožno riešiť vo všeobecnej rovine. Vo vzťahu k príčine vzniknutej škody uvedenej žalobcom v kontexte so spornou novelou ust. § 21 BOZP túto nemožno bezprostredne vyvodit'. O vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) ide pri priamej väzbe javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden

jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). Otázka príčinnej súvislosti môže byť vždy riešená len v konkrétnych súvislostiach. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať od všeobecných súvislostí a skúmať, konkrétne ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti (porovnaj R 21/1992). V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný - nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2007 sp. zn. 3 Cdo 32/2007).

29. Odvolací súd sa tiež nestotožnil s odvolacou námietkou žalobcu, že súd prvej inštancie mal posúdiť zjavný a nesporný nesúlad so Smernicou tak, že táto podmienka zodpovednosti za škodu je splnená, aj bez osobitného rozhodnutia Súdneho dvora a ak vec takto neposúdil, vec posúdil právne nesprávne. Nestotožnil sa ani s jeho názorom, že pokiaľ mal súd prvej inštancie napriek všetkému vyššie uvedenému pochybnosť o nesúlade Spornej novely so Smernicou (či o svojom oprávnení na tento nesúlad v rámci posudzovania splnenia podmienok zodpovednosti za škodu prihliadať bez osobitného rozhodnutia Súdneho dvora), mal sa na Súdny dvor obrátiť so žiadosťou o zodpovedanie prejudiciálnych otázok tak, ako to podporne navrhoval. Naopak, odvolací súd v tomto smere prisvedčil konštatovaniu súdu prvej inštancie, že predmetom tohto konania nie je všeobecne posudzovanie súladnosti vnútroštátnej úpravy zo smernicou, ale právo žalobcu na náhradu škody porušením práva EÚ, ktorým bolo prijatie právnej úpravy, ktorá bola v rozpore s citovanou smernicou, preto odvolacia námietka žalobcu, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku možnosti posúdenia súladu vnútroštátnej normy s normou Európskej únie, nie je dôvodná. Otázka komunitárneho práva nie je tiež pre riešenie daného prípadu relevantná v konaní o prejudiciálnych otázkach, ktoré súd prvej inštancie správne nepredložil. Čo sa týka posudzovania zodpovednosti žalovaného za ním uvedenú mu ujmu vyššie uvedenou legislatívnou činnosťou, a to za nesprávnu transpozície smernice do cit. ust. § 21 ods. 2 zákona o BOZP na úrovni Európskej únie (rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-6 a 9/90, A. G. U., 19.11.1991, Zb. s.1-5357, bod 46, ktorá skutočnosť našla svoj odraz aj v ustanovení § 4 ods. 1 písm.e/ zákona č. 514/2003 Z.z., ktoré nepriamo takúto zodpovednosť pripúšťa, analogická aplikácia noriem práva EÚ v danej veci na vnútroštátnej úrovni neprichádza do úvahy.

Účelom a podstatou konania o prejudiciálnej otázke je podľa stabilizovanej judikatúry Súdneho dvora spolupráca vnútroštátneho súdu so Súdny dvorom pri výklade práva EÚ. Je vecou vnútroštátneho (všeobecného) súdu, pred ktorým začal spor a ktorý nesie zodpovednosť za rozhodnutie vo veci samej, posúdiť so zreteľom na konkrétne okolnosti veci nevyhnutnosť rozhodnutia Súdneho dvora o prejudiciálnej otázke na vydanie rozsudku vo veci samej, relevantnosť otázok, ktoré Súdny dvor položí (napr. IV. ÚS 206/08 II. ÚS 129/2010, II. ÚS 163/2010), ako aj to, či sú splnené predpoklady, za ktorých vnútroštátny súd konajúci o veci nemá povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku Súdny dvoru. Povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku nevzniká v každom prípade. Tak tomu nie je ani v danom spore. Sporným nebolo, že prijatím zákona č. 470/2011 Z.z. došlo k žalobcom uvedenej zmene ust. § 21 ods. 2 zákona o BOZP s účinnosťou od 1.1.2012 do 31.7.2014 v rozpore so Smernicou, ktorý nesúlad bol aj odstránený v auguste 2014 s účinnosťou od 1.1.2015, ale bolo potrebné sa v danom prípade vysporiadať s otázkou príčinnej súvislosti medzi žalobcom uvedenou mu škodou a uvedenou legislatívnou zmenou, od ktorej vznik škody vo forme ušlého zisku vyvodzoval.

Vnútroštátny súd nie je povinný vyhovieť každému návrhu účastníka konania na prerušenie konania a postúpenie návrhu Súdny dvoru na vydanie rozhodnutia o predbežnej otázke. Túto povinnosť nemá ani vtedy, keď prípadne v určitej veci aplikuje ustanovenie zákona platného v Slovenskej republike, do ktorého bol prenesený obsah právnych noriem Európskej únie. Zmyslom riešenia predbežnej otázky je zabezpečiť jednotný výklad komunitárneho práva, teda nie rozhodnúť určitý spor, ktorý nemá žiadnu komunitárnu relevanciu a je vo výlučnej kompetencii súdu členskej krajiny. Ak súd pri priebežnom posudzovaní veci nedospeje k záveru o potrebe výkladu komunitárneho práva a návrhu účastníka na prerušenie konania v zmysle § 109 ods. 1 písm. c) O.s.p. nevyhoví, prejednanie a rozhodnutie veci sudcom vnútroštátneho súdu nezakladá (v takom prípade) procesné vady konania ani v zmysle § 237 písm. f/, ani v zmysle písm. g) O.s.p. (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 30. októbra 2013, sp. zn. 8 Cdo 5/2013), čo obdobne platí aj podľa § 162 ods. 1 písm. c/ CSP.

Ústavný súd už taktiež vyjadril názor, že nie každé nepredloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom EÚ, musí mať automaticky za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 129/2010). Aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré odôvodňuje nepredloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru, nepredstavuje porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd [ďalej len „dohovor“; (rozsudok Ullens de Schooten a Rezabek proti Belgicku z 20. septembra 2011, sťažnosti č. 3989/07 a č. 38353/07)].

Cieľom (účelom) Smernice 89/391/EHS je ochrana práv zamestnancov, teda výsledok stanovený Smernicou 89/391/EHS neobsahuje priznanie práva externým dodávateľom PZS (žalobcovi). V kontexte podmienky špecifikovanej v bode 6. písm. a) vyššie je nutné nahliadať na Smernicu 89/391/EHS z hľadiska jej účelu (cieľa), ktorý je vyjadrený predovšetkým v jej úvodnej časti (preambule). Táto, a ani iná časť Smernice 89/391/EHS neuvádza, že by jej účelom bola ochrana práva na podnikanie pre externých poskytovateľov PZS. Preto táto podmienka domnelého nároku nie je daná a nie je ani danosť legitímnych očakávaní, na ktoré žalobca poukazoval. Dôvodným v danom prípade nebolo ani poukazovanie žalobcu na práva z Charty, ktoré podľa neho súd neposúdil a neaplikoval vôbec, pričom v konaní poukazoval na to, že túto vec je potrebné posudzovať aj s ohľadom na práva žalobcu zakotvené v Charte základných práv EÚ, podľa článku 16 ktorej: „Sloboda podnikania sa uznáva v súlade s právom Únie, vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou“ a že z predmetného ustanovenia Charty vyplýva právo na podnikanie, ktoré má byť realizované v súlade s právom Únie, a teda aj v prostredí, v ktorom platí právo a v ktorom je vnútroštátne právo súladné s právom EÚ a v tomto kontexte je tiež potrebné interpretovať posudzované ustanovenia Smernice. Do práva na podnikanie žalobcu nebolo spornou novelou zasiahnuté a ani Smernica 89/391/EHS neuvádza, že by jej účelom bola ochrana práva na podnikanie pre externých poskytovateľov PZS.

Ako už bolo vyššie uvedené, nielenže nedošlo k porušeniu práva žalobcu, keďže ani legislatívne zmena v uvedenom období od 1.1.2012 do 31.7.2014, za ktoré si žalobca uplatňuje nárok na náhradu škody, mu nebránila naďalej vykonávať podnikateľskú činnosť, ale prijatím zákona č. 470/2011 Z.z. neboli zmarené ani legitímne očakávania žalobcu z podnikateľskej činnosti, ktoré boli viazané na jeho zmluvné vzťahy a voľbu zamestnávateľov. Sporná novela nezmenila požiadavky na výkon preventívnych a ochranných služieb poskytovaných prostredníctvom externých dodávateľov a uvedená zmena nekládla žiadne podmienky majúce za následok potrebu revidovania zmluvných vzťahov žalobcu. Súdny nie sú povinné postúpiť im položenú otázku výkladu práva Spoločenstva, ak otázka nie je relevantná, to znamená v prípadoch, keď odpoveď na túto otázku, nech by bola akákoľvek, nemôže mať nijaký vplyv na vyriešenie sporu.

Preto odpovede na žalobcom navrhnuté prejudiciálne otázky:

1. Odporuje článku 7 Smernice Rady č. 89/391/EHS o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci v jej účinnom znení, a článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii a článku 291 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, vnútroštátna právna úprava členského štátu, ktorá - tak ako tomu bolo v tomto prípade - ustanovila, že zamestnávateľ nie je povinný zabezpečiť pracovnú zdravotnú službu, zodpovedajúcu preventívnej službe v zmysle citovanej smernice, pre zamestnancov, ktorí vykonávajú práce zaradené do prvej a druhej kategórie práce z hľadiska zdravotného rizika, pričom tieto dve kategórie zahŕňajú približne 95% zamestnancov pracujúcich v členskom štáte?

2. Je možné interpretovať ustanovenia Smernice Rady č. 89/391/EHS, v prípadnom spojení s článkom 16 Charty základných práv Európskej únie, ako také, že z nich možno vyvodzovať popri právach zamestnancov na príjem ochranných a preventívnych služieb aj právo poskytovateľov kvalifikovaných externých služieb, ktorí spĺňajú potrebné spôsobilosti a potrebné osobné a profesionálne prostriedky, a to právo podnikat' v tejto oblasti a uchádzať sa o možnosť poskytovať tieto služby alebo odborné konzultačné služby na takom trhu, na ktorom je poskytovanie ochranných a preventívnych služieb pre všetkých zamestnancov v zmysle citovanej smernice povinné, a to v takom zmysle, že porušenie povinnosti riadneho prebratia smernice môže zakladať ich právo na náhradu tým spôsobenej škody?

3. Pokiaľ by odpoveď na druhú otázku bola záporná, je možné z ustanovení citovanej smernice a z práva Únie, najmä zo zásady efektivity, ekvivalencie a osobitne z princípu ochrany legitímnych očakávaní, prípadne s ohľadom na závery rozsudku A. podľa ktorých podmienky zodpovednosti štátu závisia od povahy porušenia práva Únie, vyvodzovať zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú subjektom, ktoré - tak ako je tomu v tomto prípade - na základe predtým riadne prebratej smernice začali poskytovať služby potrebné na uplatnenie smernice v praxi, spoliehajúc sa na to, že právny stav súladu vnútroštátneho práva s právom Únie nebude nedôvodne odstránený?

4. Pokiaľ by odpoveď na druhú a tretiu otázku bola pri všeobecnejšom posúdení záporná, môže viesť k opačnému záveru tá skutočnosť, ak členský štát odstránil stav súladu s právom Únie napriek tomu, že na tento nesúlad poukazovali odborné organizácie a že príslušný zákon bol prijatý napriek tomu, že bol predtým zákonodarnému orgánu vrátený prezidentom členského štátu v rámci výkonu jeho ústavnej kompetencie s výslovným upozornením na nesúlad s právom Únie?

5. Pokiaľ by odpoveď na druhú, tretiu a štvrtú otázku bola záporná, môže viesť k opačnému záveru tá skutočnosť, že jedným z motívov prijatia takejto zákonnej úpravy bola aj úspora verejných financií, pričom táto úspora bola realizovaná tak na úkor zamestnancov ako aj subjektov poskytujúcich kvalifikované externé služby a/alebo odborné konzultačné služby?

6. Bez ohľadu na odpoveď na predchádzajúce otázky, je potrebné právo Únie, najmä článok 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii, vykladať tak, že bráni použitiu vnútroštátnej zákonnej úpravy členského štátu ktorá by v prípade nesprávneho prebratia smernice vylučovala alebo obmedzovala zodpovednosť štátu za spôsobenú škodu v prípade, ak by jej základom mal byť výsledok postupu zákonodarného orgánu členského štátu pri výkone jeho pôsobnosti uznášať sa na zákonoch?

Ani po prípadnej úprave súdom by nemali žiadny význam na vytvorenie právneho základu na rozhodnutie vo veci samej. Nemožno sa stotožniť s názorom žalovaného, že pokiaľ mal súd prvej inštancie napriek všetkému vyššie uvedenému pochybnosť o nesúlade Spornej novely so Smernicou (či o svojom oprávnení na tento nesúlad v rámci posudzovania splnenia podmienok zodpovednosti za škodu prihliadať bez osobitného rozhodnutia Súdneho dvora), mal sa na Súdny dvor obrátiť so žiadosťou o zodpovedanie prejudiciálnej otázky tak, ako to podporne navrhoval žalobca. Ak sa v konaní pred všeobecnými súdmi nepreukázala potreba výkladu komunitárneho práva Súdnym dvorom Európskej únie, pretože otázka komunitárneho práva nie je pre riešenie daného prípadu relevantná v konaní o prejudiciálnej otázke, nemožno dospieť k záveru, že došlo k porušeniu základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

30. Odvolací súd preto z vyššie uvedených dôvodov napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil.

31. V časti týkajúcej sa trov konania odvolací súd však rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP zrušil a vec mu v tejto časti vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 2 CSP) vzhľadom na jeho nesprávne a zmatečné odôvodnenie a nevysporiadanie sa aj s nárokom na náhradu trov konania v časti zastavenia konania v zmysle § 256 CSP s posúdením zodpovednosti procesného zavinenia zastavenia konania v časti žaloby.

Ustanovenie § 257 CSP nemožno vykladať tak, že možno kedykoľvek bez ohľadu na základné zásady rozhodovania o náhrade trov konania nepriznať náhradu trov úspešnému účastníkovi konania; vždy musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Možno prisvedčiť žalovanému, že nepriznanie náhrady trov konania inak úspešnej strane sporu nemožno odôvodniť len všeobecným záverom hodnotiacim význam rozhodovania o určitom nároku, či všeobecným záverom o charaktere prejednávanej právnej veci. Súd prvej inštancie zároveň rozhodne aj o trovách odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

32. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Tento rozsudok nemožno napadnúť odvolaním.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§429 ods. 1 CSP).V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (§ 428 CSP).